

ЗМІСТ

Михайло Наєнко. “Живи, життя, і пломеній!”. С. 7 – 16.

Поезія

Ірина Антипова. «Холодний вітер розплітає коси...»; «Ти бачиш, що у всесвіті омани...»; «Повна болю, ридає і стогне весняна відлига...»; «Ви стомлені приходите додому...»; «Душа жила, розіп’ята на скелі...»; Другові; «Слухала, як обриваються струни надії...». С. 17 – 19.

Альбіна Басенко. Бенкет болю; Спомин. С. 20.

Ольга Башкирова. «Коли вітряний вечір приходять у твій будинок...»; «Осінь. Місто. Ранок. Я і ти»; «Зітха платан по шию у тумані...»; Каріатида. С. 21 – 23.

Ольга Березниченко. «Я рими строкаті розвію...»; Бард; «Сідай, поговорим, моя заклопотана Музо...»; Мамин лист. С. 24 – 26.

Яна Бороденчик. «Ти знаєш, що ти – людина...». С. 27 – 29.

Марина Бродюк. Мої вірші (цикл). С. 30 – 32.

Надія Гаврилюк. «На мене звернені очі...»; «Дорога швидко в’ється, боючись...»; «Як хочу прокладати нові стезі я...»; «Небеса у траур вдягнулись...»; «Русий вітер, малий пустун...»; «Срібний камінчик котився з неба...». С. 33 – 34.

Віра Гузієнко. Мініатюри; Племінникові; «...Ми топтали зірки, тріпотіло обурене небо...»; «Сірих буднів безмежжя...»; «Злетіти до м’яких пухнастих хмар...»; Без назви, “Скажи мені чому кохання вже нема...”. С. 35 – 39.

Юлія Джугастрянська. «Ти знаєш, як солодко цілувати...»; «Слухайте, ну чому треба бути такою...»; «Каштаново-теплий вечір...». С. 40 – 41.

Ніна Дузінкевич. Гріх; Спогад; Ти спиш; Плин; “Яблуко не винне...”; Трилогія. С. 41-а - 41-с.

Олег Здорик. «Наповнила келих, на ньому лишились сліди...», «Світла молекула темної ночі...»; «Світ на очах: залізного неба блакить...». С. 42 – 43.

Ольга Калашник. «Тебе манило море...»; “Утікачу, гей утікачу...”, «І навіть день...»; «Двері засмкнулись...». С. 44 – 45.

Надія Калініченко. “Вибілю снігом останнє літо...”, “Вокзальний запах тінь твоя німа...”, Диптих, “Метелик, як помаранча – достиг і шукає вітер...”, “Білий хлопчик біжить крізь обвітрені сосни – зеленаві вужі, золотаві чорниці...”. С. 46 – 48.

Олеся Ковальчук. «А сірий день – немов фальшиве скло...»; Аквамаринова формула. С. 49 – 50.

Ірина Лабунська. «Розпускається сльозою троянда...»; «Зоріння святої думки...»; «У розмаї полум'яних вій...»; «Докоряти собі за неказане...». С. 51 – 52.

Олеся Лященко. Чистий четвер; Віщому Олегу; «Музика, хлодна, ніби вітчим...»; «Здавалося: спиналось передмістя...»; «Вечір, мов сніг, усе сиплеться, сиплеться...»; «Холодна тінь – мов профіль у берези», «Темніє сад. В його долонях...». С. 53 – 56.

Олеся Мамчич. Грецька пісня; Скіф'янка; Мій приятель. С. 57 – 59.

Мирослава Нечипоренко. «Він приніс червоні жоржини тій єдиній, кого він любить...», «Щезає літо десь за рогом вулиці...», «Тихо. Тільки шепоче вічність...», «Липень в жито вплітав волошки...». С. 60 – 61.

Інна Новодран. «В спіралях дум заплутались химепри...»; «У чорній рясі ночі сяють зорі...»; «Холодні краплі падають зі стріхи...»; «Осінній світ нас ототожнив знову...»; «Стрілами болю пронизане наше життя...»; «Лебеденяток колисає легко...»; «Коли слова своє втрачають значення...»; «Сивих обрив паралеллю...». С. 62 – 65.

Сергій Огородник. Таємниця, «Есмеральдо, це твій Квазімодо...», «Чужі хрести, чужі череповища...», Научіть!, «Я усоте на день привітаюся з Джа...». С. 66 – 68.

Олена О'Лір. Суд Божий над Ельзою, герцогинею Брабанту; До лицаря; «На прощу до своїх писань...». С. 69 – 70.

Світлана Павлишина. Про вікно; Фарба – ми; Фіаско; Обітниця Лами; Verliertes paradies. С. 71 – 75.

Андрій Підпалий. Каналами, повними латаття (ці пісні міг би написати Джоні). С. 76 – 78.

Тетяна Пусь. Монолог, Можливо..., «Я лиш думками говорю з тобою...», «Мовчи. Хай грає музика дощів...», «Зимова проза недочитана бере початок твоім іменем...», «Мені зоря на руку впала...», «Це все вже сказано не раз...». С. 79 – 81.

Валерія Радзіївська. «...І падає небо в руки...»; «Зупинилась весна...»; «Людина – незгойний гріх...». С. 82 – 83.

Оксана Соболев. «Розміряла волосся, на сотні літ розбилась...»; «Відчуття твоїх полум'яних вуст...»; «Хто знає: завтра – радість перемоги...»; «Як швидкоплинно змінює свій шлях...»; Осінній день; «Осінні куплети...»; Осінній вітер; «Знову поїзд пронизує ніч...»; «Легше забути, легше мовчати...». С. 84 – 88.

Олександр Стусенко. Його дівка; Молекули ночі; Тліннопряшшя

Василь Тучик. «Колодязі мого натхнення біля сріблястої гори..»; «Губні гармошки інею заграли білі звуки...»; «До хованки до б хованки біжи...»; «Жовтаві дзвони груш...»; «От коли зайти в колибу...». С. 89 – 90.

Вікторія Філіпчук. Сон про озерце. С. 91 – 93.

Ганна Шкрабалюк. Лемкинею вродилась я. С. 95 – 96.

Світлана Шинкарук. “Стерні обабіч...”; “Шляхетна осінь, мовби птаха...”; “І зливу вдосвіта накличу...”; “Згадайте, пане, Лесині слова...”; “Пробач мені за голизну сльози...”; “Останній піст і яблука, мов тло...”. С. 97 – 99.

Анна Шевченко. “В похмурім сні, в моїх вікні...”; “Що ви твердите одне одному...”; “Не можу я в тім загадки знайти...”; “Не змороно, не сконано, не видбано...”; “Життя пливе, як хмари над майданом...”; “Красуні глянцеви мовчать...”; “Чимало мрій примарних та химерних...”; “Поезія – гербарій почут тів...”; “Чіпкі пазурята скаженства...”; “Як стогне біль, потрапивши у груди...”; “Ті журавлі – мої печалі...”; “Мармурові сходи божевілля...”; “Шляхи життя не можна передбачити...”; “Бурхливо серце калатає...”; “Ти бачиш, як палє моя душа?...”; “Я житиму ще, може, ріка може, два...”; “Я в пошуках блукаю. Це не сказ...”; “Життя байдужість не зраджуй...”; “Повітря спрагле у доща...”; “Шурхатий сніг зірок за небо зачепився...”; “Я виболю до краю...”; “Лайняний жмуток каяття...”; “І знову боротьба. Куди ти тут подінешся?...”. С. 100 – 107.

Наталка Шевчук. Бджоли і бог; “Сплели із коріння тугу...”; “Твій цілунок в чоло...”; “Там сні вицілюють хворі долоні...”; Попелюшка; Мініатюри; Родимка; “Ті береги давно зійшли смолою...”; “Він не встигав ходити босоніж надвечір...”; “Я в мудрість трави...”; Коромисло Прометея “І є один, отой, котрий не зайвий...”. С. 108 – 118.

Петро Щербина. “Осінній дощ передчувають клени...”; “Він тут стояв. Так осінь була близько...”; “Дощ плаче над плащаницею площі...”. С. 119 – 120.

Віталій Юхименко. Сніг у квітні; Несформованість на білому фоні; Ліками; “Сонця немає над площею Зречень...”; Про виродка; Пташина Богородиця; “Доки тиша надворі велика...”; “Діти, мабуть, любили море...”; “Як здача в хлібному, два жовті місяці...”; “Лев порцеляновий схожий на сонце...”; “- Ми цієї весни ще побачимось...”; Подорожній; “Задихаєш частіше, вчувши зірку...”. С. 121 – 127.

Оксана Яковина. “Дощ лягає на землю звіром понурим...”, Меса, Перспектива гори, Легенда про корабель, фрагмент поеми “Запах каштанового плоду”, “Або ж розчакнімося часе...”, “Переведи через цю кладку, Ісусе...”, “Той птах довірливо білий...”, “Брала відерця, йшла до криниці...”. С. 128 – 133.

Переклади

Георг Тракль. Втрата; Сонячники; Увечері; “Червоні обличчя ковтають ніч”; Щовечора моє серце; Людство; Спокій і безмовність; У парку; Загин; Навесні; Пісня Каспара Гаузера; Мовчазним; У Венеції; *переклад з німецької Анатолія Дністрового.* С. 134 – 138.

Олександр Блок. Кроки командора; “Прискакала степом диким...”; *переклад із російської Ольги Башикирової.* С. 139 – 140.

Б. Пастернак. Зимова ніч; *переклад із російської Сергія Огородника.* С. 141.

Чосер. (уривок з “Кентерберійських оповідань”); *переклад Зої Павловської.* С. 142 – 143.

Едгар По. Еннабел Лі; *переклад з англійської Зої Павловської.* С. 144 – 145.

В.Оден. Похоронний блюз; *переклад з англійської Мирослави Нечипоренко.* С. 146.

У. Шекспір. Гамлет (уривок); сонет 130; *переклад з англійської Юлії Курбаки.* С. 147.

- Дж. Г. Байрон.* В душі моїй темно; Паломництво Чальда Гарольда, пісня IV (уривок); Скінчилася твоя життєва днина; *переклад з англійської Юлії Курбаки.* С. 148 – 149.
- Роберт Бернс.* Моє кохання; *переклад з англійської Юлії Курбаки.* С. 150.
- У. Вордсворт.* Блукав я самотній, як хмара; *переклад з англійської Юлії Курбаки.* С. 151.
- У. Дейвіс.* Що те життя; *переклад з англійської Юлії Курбаки.* С. 152.

Проза

- Богдан Андрущенко.* К'Ю – КЛОН – КЛАН. С. 153 – 154.
- Ірина Антипова.* Полин. 155.
- Наталка Біда.* І зайшов невчасно; Дульсінея; Сім'я. С. 156 – 160.
- Марко Галаневич.* Надєжда. С. 161 – 162.
- Віра Гузієнко.* Життя самотньої сосни; Привид. С. 163 – 164.
- Ніна Дузінкевич.* Неділя, або з неділею вас, люди добрі; Вітер; Цвинтар. С. 164 – 164 в.
- Крістіна Забудько.* Придатний до...; Тік-так; Народження. С. 165 – 166.
- Мирослава Нечипоренко.* Монолог закоханої або ще один переспів світової класики. С. 167 – 169.
- Сергій Огородник.* Без назви. С. 170 – 171.
- Зоя Павловська.* Сон, Сон-2, Влада. С. 172 – 177.
- Юлія Суменкова.* Не чуй. С. 178.
- Вікторія Філіпчук.* Невипадкові зустрічі, Душа. С. 179 – 182.
- Наталка Шевчук.* Стінка; На кухні. С. 183 – 184.
- Оксана Яковина.* Каїн, Риба, Не вір лебедеві, що пливе. С. 185 – 188.

Із рукописної спадщини

- Петро Одарченко.* Листи до Олени Пілки. С. 189 – 199.

Драматургія

- Студенти I курсу.* Повість со-врем'яних літ. Інтермедія. С. 200 – 210.
- Оксана Яковина.* Оскал собачої голови. Драма. С. 211 – 212.

Есеїстика

- Анатолій Дністровий.* Література доби постколоніалізму: pro et contra. С. 213 – 216.
- Ксеня Штукерт.* У колі першокурсників: портрети і пріоритети. С. 217 – 220.
- Оксана Андріяшик.* «Живи, життя, і прощай...». С. 221 – 222.

Критика та бібліографія

- Олександр Яровий.* Кошмарний феномен Стусенка. С. 223 – 226.
- Юля Дмитренко.* Символіка птаха у поезії Василя Голобородька. С. 227 – 236.

Твори першокурсників

Поезія

Валентина Мацієвська. “Від дихання мого тремтить папір...”; *Фіолет*; “У сутінках ми ближчі станем...”; “Ми такі далекі і чужі...”; “Мій світ із синіх акварелей...” С.236-а – 236-б.

Ольга Кліпкова. “Це не ті хвили, що були вчора...”; *Дорога*; “Скресають стіни наді мною...”. С. 236-в.

Тетяна Омельченко. Я – на волі; До надій; Мій світ. С.236-в – 236 – д.

Наталія Петрук. Ангел; Україні; Вставай, вже час пробив. С. 236-д – 236-е.

Яна Рибальська. “Пошта працює щодня...”; “Вірш давно не писався...”; “У Львові пішов дощ...” С.236-е – 236-ж.

Надія Сенчило. Осінь; Пора прощання; “...Тримай мене тепер без краю...”; “До моєї душі доторкнися своєю душею... С.236-ж – 236-і.

Проза

Надія Петрук. Вона – мати. С. 236-і – 236-ї.

Про авторів

С. 237 – 249.

“ЖИВИ, ЖИТТЯ, І ПЛОМЕНІЙ”

Від “Світанку” до “Сві-й-танку”

Відстань між цими виданнями – понад 40 літ. Перше вийшло 1960 року з підзаголовком “Альманах літературної студії імені Василя Чумака”. Існування цієї студії (скорочено – СіЧ, тобто – *Студія імені Чумака*) протривало на філологічному факультеті нашого університету до другої половини 60-х років. Як тільки згорнулась так звана “хрущовська відлига” і почався “розвинутий соціалізм” (він же – застій, стагнація), студії було надано її нинішнє ім’я, оскільки університетське керівництво несподівано помітило в аббревіатурі “СіЧ” націоналістичну крамолу. Адже Василь Чумак – національний, а не радянський боротьбист... Професор Арсен Іщук, який завідував тоді кафедрою історії української літератури і, зрозуміло, відповідав за діяльність студії, пізніше розповів, як його викликали до університетського парткому і з притиском запитали: “Что это у вас там за Сечь объявилась?”. Схильний до гумору професор хотів віджартуватись (“Це не та СЕЧ, що ви думаєте, не та СЕЧ...”), але партія в червоному університеті гумору ніколи не сприймала і тому довелось таки СіЧ перейменувати на Студію імені Рильського. СіР... воно якось безпечніше звучить, ніж СіЧ...

Тим часом перший літературний альманах СіЧі в історії університету залишився. Я перечитую його сьогодні і з певною гордістю, і з зажурию. З гордістю, бо ж у ньому опублікували свої перші літературні спроби нині відомі письменники – Шевченківські лауреати Юрій Мушкетик, Іван Драч, Олесь Лупій, Микола Шудря та “нелауреати”, більш чи менш знані в поезії Василь Діденко, Володимир Підпалій, Володимир Михайличенко, Станіслав Тельнюк, Андрій Крижанівський, Віталій Різник, Роберт Третяков, Дмитро Головка, Микола Сом, Петро Засенко, Тамара Коломієць, Наталя Кашук... А з зажурию, бо... чимало з авторів першого

альманаху (з окремими з них я був у приятельських стосунках) відійшли вже за обрій. Важко про це згадувати без зажури... Хай буде світлою пам'ять про них...

Про що писали колишні “Світанківці” і про що пишуть сучасні “Сві-й-танківці”? Сказати, що про те ж саме, означає сказати лише частку правди... Мені й зараз, наприклад, бринить у пам'яті почутий майже півстоліття тому вірш Івана Драча з “Світанку”, в якому є такі рядки:

Де українська розтерзана доля
Виглядала вербою на шлях...-

чи лірична мініатюра Володимира Підпалого з картинкою:

Цвіт облітає з вишень
Просто мені на чуб...

Своїї пристрасті (Драч) і ліричної осяйності (Підпалий) ці поезії не втратили, як здається, й донині. А відлуння їх мені чуються і в творах сучасних “Сві-й-танківців”. Мотиви, звичайно, інші, мова поетичних узагальнень інакша, але енергія, внутрішня філософія творів – дуже схожі. Послухаймо:

Із роду гордого уся моя сім'я.
Карпат небесна вись, гірські потоки
В душі моїй злились...
Ганна Шкрабальюк

Шляхетна осінь, мовби птаха,
Ляжливо пурхнула з долонь...

Світлана Шинкарук

Це, повторюсь, щодо подібності внутрішньої філософії “світанківців” і “сві-й-танківців”. А вся інша атрибутика самої творчості – у представників обох художніх поколінь дуже різна; а почасти й неспівмірна. Ось,

наприклад, як означено в поезії Ольги Башкирової мотив туги за великими ідеями:

Є на землі і Герострати й Канти.

А де Атланти? Вимерли Атланти...

А Сергій Огородник своє розуміння глибин слова намагається передати шляхом спротиву і докору всім живим і уявним навчителям:

Не учіть, як, стікаючи кров'ю,

віддячити Слову!

Естетична наповненість образу в таких випадках видається поліфонічною, по-справжньому місткою, що вдавалось свого часу лише класичним романтикам у пору їхніх найвищих поетичних злетів. Сучасним романтикам навіть найінтимніші мотиви вдається “схопити” на рівні саме такої високої естетики.

Приколюсь вустами в поцілунки

Скіфу, що мене пережене...

Так пише про жагу почувань своєї героїні Олеся Мамчич, але не менш жагливими видаються й максималістські інвективи Ганни Шевченко, хоч писані вони нібито й з іншого приводу:

І знову на двобій виходжу із життям.

Нікому ні на крок ніде не поступлюсь.

Якщо пошукати якусь найзагальнішу рису, що відрізняє “сві-й-танківців” від “світанківців”, то нею буде, мабуть, значно більша начитаність, освіченість наших сучасників, котра інколи у власній творчості може обернутися й на свою протилежність. Інакше кажучи, з образної сфери сьогоднішніх майбутніх літераторів ні-ні та й вигляне книжність поетичних міркувань. В однієї авторки (що володіє загалом рідкісним даром ліро-епічних медитацій) читаємо, зокрема, таке:

У глибині нав'язливих метафор,

Серед нудьги бездарного ритмізму

Лікує душу, наче вправний знахар,

Безладдя рим межі ідіотизму.

Думка тут, звичайно, зрозуміла, і суєтний стан схвильованості в почуттях ліричної героїні прочитати не важко, але прив'язаності до книжних понять поетесі слід було б при цьому все-таки уникнути. Високій поезії завжди більше пасували не поняття, а живі образи.

Сказавши це, я ловлю себе на думці, що подібні “вади” в творчості наймолодших, мабуть, неминучі. Особливо, коли ці наймолодші перебувають у такій філологічній атмосфері, як наша. Адже вона не просто філологічна, а *літературно-філологічна*. Здавна на філологічному факультеті нашого університету дуже потужною була саме літературно-творча традиція. Ще на зорі становлення університетської філології до неї причетними були такі значущі в українській літературі особистості, як Михайло Максимович і Микола Костомаров, Панько Куліш і Павло Житецький, не кажучи вже про те, що під склепінням університетських небес ширяла юна муза Великого Кобзаря, а в творчих лабораторіях нашого закладу гартувалися чи розвивалися таланти Михайла Драгоманова й Миколи Дашкевича, Володимира Перетца й Сергія Єфремова, Михайла Грушевського й Дмитра Чижевського, Івана Огієнка й Миколи Зерова, Олександра Білецького й Леоніда Булаховського...

У середині 90-х років минулого століття була влаштована зустріч письменників усіх поколінь, що в різний час навчалися в Київському університеті. Тодішні підрахунки показали, що серед членів Спілки письменників України ХХ століття було близько чотирьохсот випускників саме нашого університету. У багатьох випадках це відомі творчі особистості, що збагатили літературу визначними творами, потрапляли в репресивну круговерть 20-30-х років чи змушені були емігрувати в цю пору за кордон; що зазнавали вульгаризаторських знущань несправедливої критики в 40-50-х роках; що, зрештою, закладали фундамент такої потужної літературної сили, як шістдесятництво, а в часи застою відраховувались “за

вільнодумство” з університету й посаджені були за ґрати далеких і ближчих в’язниць колишнього СРСР... Потрапивши в таку філологічну ауру, сучасний студент обов’язково проймається нею, і в своїх кроках до високої творчості мимоволі може вдаватись до книжної образності, яку психологічно залишили в університетських корпусах і згадувані великі імена, і непрості перипетії, в які вони потрапляли. Ні, це не містика, це – реальність. Кажуть, що саме лиш перебування протягом п’яти років у Ягеллонському, Флорентійському чи Сорбонському університетах, де протягом кількох століть нуртувала творча думка кращих умів старої й новішої Європи, мимоволі збагатить і наснажить кожну спраглу до знань і творчості молоду душу. Київський університет, зокрема його філологічно-літературна аура, теж у цьому ряду.

Міркування над цими питаннями в середині 90-х років тому-то й сформувала ідею, що на філологічному факультеті університету повинні готуватися не просто фахівці з різних галузей філології, а ще й творці художньої літератури, без яких ніяка філологія неможлива в принципі.

Нам відомо було, що вищий навчальний заклад, який готує літераторів, багато вже років існує в Москві – Літературний інститут імені М.Горького. Коли після розпаду СРСР Москва стала столицею зарубіжної для України держави, а бажаючих здобути в Україні суто літературну освіту від цього не зменшилось, філологічний факультет разом із Спілкою письменників України тому й ініціювали створення на філологічному факультеті якщо не Інституту, то бодай відділення саме з такою спеціальністю – літературна творчість. Нині існує вже “повний комплект” студентів, що здобувають такий фах. Маємо слухачів на всіх п’яти навчальних курсах, художні спроби яких і склали основу пропонованого альманаху “Сві-й-танок”. Є в ньому, звичайно, і твори тих, хто не вчиться на відділенні “літературна творчість”, але, здобуваючи інший фах, за покликом душі й серця відвідує згадувану літературну студію університету...

Ще й ще раз перегортаю сторінки першого альманаху “Світанок”. На ньому, звичайно ж, лежить тінь колишньої радянської ідеології. То у вигляді “робітничої теми”, то в декларативному уславленні компартії, яка “усюди і завжди”, то в поклонах перед “старими більшовиками”, завдяки яким “вставал Октябрь... светлел двадцатый век”. У “Сві-й-танку” будь-які ідеологічні передсуди відсутні. Це творчість вільних людей, яких заангажувало лиш одно: творче літературне натхнення. Ми свідомі того, що воно з’явилося не після вступу юнака чи юнки на відділення “літературна творчість”; вивчитись на поета ще ніколи нікому не вдавалось; це стан душі людської, який дається від природи, з небес, від Бога... Перелік таких метафор можна продовжувати... Але цей стан може залишатися на рівні ембріонального чи й дорослого примітивізму, якщо його не розвинути, не окультурити. Талант потребує до себе такої ж уваги, як і молодий пагін, що тільки-но проклюнувся з ґрунту. Не дай йому вологи й іншої живильної органіки – зачахне. Ось чому поряд із університетською професурою з групами студентів відділення “літературна творчість” працювали чи продовжують працювати й такі відомі прозаїки, поети, драматурги, літературні критики, як Юрій Мушкетик, Валерій Шевчук, Василь Юхимович, Євген Сверстюк, Володимир Яворівський, Віктор Кордун, Ігор Кравченко, Раїса Іванченко, Роман Іваничук, Етері Басарія, Леонід Кореневич, Василь Фольварочний, актор Анатолій Паламаренко, творчі працівники з кіно- й телесфери, знавці образотворчих мистецтв тощо. Розповіді про практику художньої творчості в різних сферах якраз і стали тією живильною органікою для студентів літературної спеціальності, яка відчутно й продуктивно сприяє їхньому творчому зростанню, розширенню мистецьких горизонтів. Їхні нові поезії, новели, спроби драматургії й перекладу видаються в міру професійними, усвідомленими і водночас – несподівано свіжими, як і всяка справжня художність. З роками багатшою стає в них образна палітра, тоншають нюанси й емоційні асоціації, а крім

того — постійно вдосконалюється техніка володіння словом як головним інструментом творчості. Не без того, щоб не давала про себе знати й первісна зеленкуватість у розумінні художнього ремесла чи й схильність до не до кінця продуманих експериментів зі словом. Постійні шукання й експерименти, звичайно, обов’язкова річ у творчості; але - в ім’я літератури справжньої, а не якоїсь чергової моди. Таких мод у літературному житті, як відомо, ніколи не бракувало, і вони неминуче притягують до себе особливо найменш підготовлену літературну молодість. Поверхово зрозумівши, наприклад, модерні тези про “смерть” автора і твору, про важливість у літературі якогось абстрактного “тексту”, дехто з молодих і пробує “давати” саме такі абстрактні “тексти”, не усвідомлюючи, що поза твором, як завершеною структурою і творчістю, як синтезом свідомого й несвідомого, їм гріш ціна не тільки в базарний день. Інший різновид захоплень модами — штучна верлібрізація художніх форм, з допомогою яких є нібито можливість вийти на справжній “потік свідомості”; він, мовляв, стоїть завжди ближче до істинного самовираження творця, бо не передбачає ні розділових знаків у поетичному мовленні, ні етапів чуттєвого мислення, ні, зрештою, дисципліни в користуванні мовним інструментарієм. Відбувається щось на зразок естрадизації музичного плоскогір’я сучасності, де запанувала безбарвна однаковість у звуках, ритмах, мелодіях. Тішить надію лиш те, що все це знову ж данина молодості, після якої обов’язково прийдуть і в літературу, і в музику нові “садки вишневі коло хати”, нові “верби рясні на вгороді” і ще новіші “дівчини — з горіха зерня”. Приклад несподіваних “сонячних кларнетів” Павла Тичини чи “червоних рут” та “водограїв” Володимира Івасюка тут неспростовний. Як неспростовним був свого часу Драчів “ніж у сонці”, який став знаковим у всій літературній епосі з іменем шістдесятництва...

Незначний, довжиною в п’ять літ, досвід набору абітурієнтів на відділення “літературна творчість” переконує в закономірності, що майже

всі бажаючі стати письменниками починають свої старти з поетичного віршування. Лише з часом приходить усвідомлення, що існують же й інші художні жанри, що проза чи літературно-критичне мислення – це теж справжня література і потребують вони не менш поетичного натхнення, ніж поезія віршована. Ксеня Штукерт показала це на справді поетичних критичних міркуваннях про творчість своїх ровесників (“портрети і пріоритети”), де спостерігається і пластика слова, і пастельність та внутрішня поліфонічність суджень, що, здавалося б, більше пасувало б власне поетичному, ніж критичному, слову. Наталка Біда в прозових етюдах “І зайшов невчасно” виявила неабияку спостережливість, уміння узагальнювати частковості і водночас ніби нагадала класичний вираз, що проза потребує насамперед думок та думок. Навіть тоді, коли це проза не в чистому вигляді, а оповідь нарисового характеру. З таким жанром в альманасі виступила, зокрема, Вікторія Філіпчук (“Невипадкові зустрічі”).

Прийнято вважати, що художнє слово – самодостатнє, що його слід тільки сприймати, а судження про нього – то етап, якого може й не бути. Думка ця – не без резону, але в нашому випадку з нею можна й не рахуватись: ідеться ж бо про художнє слово, що в принципі має не остаточний, а навчальний характер. Особливо, коли глянеш, наприклад, на вміщений в альманасі драматичний етюд “Повість соврем’яних літ”, оснащений підзаголовком “Інтермедія”. Авторство тут колективне, будь-яке судження про нього (етюд) не знаєш, кому й адресувати, але все ж... Майбутніх драматургів варто бодай застерегти, що драматургія – це не просто мислення діалогами й полілогами, а жанр виняткової сконцентрованості і дуже підкресленої умовності. Тут має значення і кожен грам відомого “поетичного радію”, і найбільшою мірою – феномен зримості, так званий сценічний ефект. Не випадково за драматургією закріпився пріоритет найавторитетнішого і найстарішого (поруч із поезією) жанру. І це навіть за умови, що лідерством у літературі драматургія поступилася прозі

щонайменше півтора століття тому. Факт цей, мабуть, далеко не другорядний, якщо зважити, що в сучасній літературі найбільший дефіцит спостерігається саме в галузі драматургії. Найближче до неї (за дефіцитністю) стоять, мабуть, сатиричні жанри, що підтверджується майже хронічним зменшенням кількості сатириків на душу письменницького населення фактично в кожній літературі. У нашому “Сві-й-танку” їх теж не густо: аж ... один (Олександр Стусенко) на майже півсотні авторів. Причина, щоправда, тут не тільки в складності жанру (як у драматургії), а ще й в особливому статусі сатирика в суспільстві. Рідко який сатирик не зазнавав додаткових життєвих ускладнень (аж до відбування в’язничної повинності) у кожній країні, а щодо нашої (особливо ж у часи колоніальні, які тривали понад триста літ), то сатирики навіть наперед знали, яке майбутнє їх чекатиме. Адже влада дуже давно вже сформулювала його чи не в цій ось заримованій інвективі:

...нам нужны
Подобнее Щедрины
И такие Гоголи,
Чтобы нас не трогали...

Чи буде так і за умов не колоніальних, тобто в тій демократичній і незалежній Україні, яку нині маємо? Щодо сатириків – вагаюся сказати щось певне, але щодо письменників справді високого Божого дару, то їм, як показує досвід, нелегко велось за будь-якого державного устрою. Не хотілося б закінчувати це вступне слово страхітливими пророцтвами, але фактів не сховаєш: історія ніколи не була прихильною до всіх великих літературних імен. Початкуючим літераторам знання про це не зашкодять. Від знань про драматичну долю античного Овідія до знань про нашого недавнього сучасника Василя Стуса чи... безіменного героя спогаду-есе Оксани Андріяшик “Живи життя, і прощай...”, що вміщений у цьому альманасі. Той герой, думаю, є не безіменним, і не тільки - для мене. Але

якщо авторка його не назвала, то не називатиму його й я. Скажу лише, що близько десяти літ він жив уже в нашій, незалежній Україні і був справді Письменником з великої літери. Але... Пішов у “безмежний простір між минулим та майбутнім” не в сяйві тріумфальних вогнів, а... “мов зламана свічка”. Така вже письменницька доля... Найцікавіше ж, що знання про таку свою долю нікого із справжніх письменників минулого ще не зводила з обраного шляху. Карались, мучились, але не каялись і не випускали з рук пера. Є підстави сподіватись, що так буде і в майбутньому. Тому і сучасним, і майбутнім літераторам-початківцям я хочу повторити в кінці назву спогаду-есе Оксани Андріяшик , але в дещо зміненому варіанті: “Живи, життя, і пламеній!” Щоб коли й бути свічкою – то не зламаною, а такою, як у руці молодого Тараса на його автопортреті: сяйво навколо неї пламенить, як серце людське...

П.С. (після сказаного). Назву альманаху “Сві-й-танок” запропонував хтось із студентів. Ніби вона штучною видається, але ця штучність не позбавлена постмодерного (якщо такий існує) поліфонізму: вловлюється зв’язок із прародичем “Світанком” і водночас цей “Світанок” постає ніби “свій”, наш, сучасний...

*Михайло НАЄНКО,
доктор філологічних наук,
професор*

ПОЕЗІЯ

Ірина Антипова, студентка I курсу, спеціальність “Літературна творчість”

* * *

Холодний вітер розплітає коси,
Дощами сумом душу обійма.
Мені всміхаються сріблясті роси,
І білий пух. Це літо чи зима?
Моя печаль дзвенить джерельцем стиха,
І десь із нього тягнеться ріка.
Там узбережжя, звільнене від лиха.
Я не піду туди, я не слабка.
Торкнутися рукою небокраю...
А що за ним? Не знаю, ще не знаю.
Там квітка сонця радісна, струнка,
Туди прямує і моя ріка...

* * *

Ти бачиш, що у всесвіті омани
Ми, як метелики, байдужі ті,
Самозакохано куєм собі кайдани,
Клітки муруєм душам золоті.
Мчимо, аби згоріти у вогні,
І боремось за право бути першими,
Малесенькі в навколишній пітьмі
Незнані ще, бо й справи недовершено.
Блукаєм в комфортабельних підвалинах,
В безколірній і невиразній тьмі
А десь мандрують злякані й придавлені
Останні вільні люди на землі.

* * *

Повна болю, ридає і стогне
весняна віддига.
І красуня зима підбирає розірвані шати,
І ламається гулко вмираюча,
стишена крига,
І гуркоче про те, чого їй вже ніколи не мати.
Біле сонце лякливо ховає
обличчя у хмарах,
Щоб не бачити, як на землі помирає краса.

А вгорі, над містами,
 у синіх туманах,
 Усміхаються людям крізь плач небеса.
 Біло-зчорнений світ, як забутий
 старий фотознімок.
 Вільний вітер нам хоче й не може
 про це розказати.
 І співає веселий струмок, що нема вже крижні
 І відходить зима, залишивши розірвані шати.

* * *

Ви, стомлені, приходите додому,
 Туди, де вас чекають, люблять, ждуть,
 Ви забуваєте про біль і втому –
 Для них пройдете тричі власну путь.
 Я вам не заздрю, доля в кожного своя,
 Свій біль і радість і свої дощі.
 Мій дім – оця безмежна земля,
 Де квітка рожі схожа до душі.
 Обрала шлях, холодний і жорстокий,
 Але він мій, ви чуєте – він мій!
 Нехай незрозумілий, самотній,
 Але прокладений в душі моїй,
 І я піду, стояти я не можу,
 Візьму на пам'ять щемний дар землі –
 Жовтогарячу придорожню рожу.
 Вона мені світитиме в імлі.

* * *

Душа жила, розіп'ята на склі,
 На вітражі зачиненого храму.
 Душа вмирала. Холодно душі
 Висіти, вп'явшись мріями у раму.
 Вона вже не благала: "Пропустіть!",
 Їй відчай відібрав можливість мови.
 Для неї всесвіт став, мов срібна кліть,
 Жорстокий до мовчання, до відмови, –
 Відмови увійти в оцей ось храм,
 В якому вона могла б ще жити...
 І билася душа в куточки рам
 В надії безнадію не жити.

ДРУГОВІ

Стелилася дорога без кінця
 До темного, сумного небосхилу.
 По ній ішли. І радість із лиця,
 І силу із очей твоїх я пила.
 Ти поряд. Посміхнулось сіре небо.
 Важка дорога стала нам легка.
 Йдемо кудись разом. Так треба.
 В твоїй руці лежить моя рука.
 Вдвох перейдемо гори і долини
 Крізь хмари до далекої зорі.
 Удвох, плечем в плече, у вись полинем,
 Як ті казкові білі журавлі.
 Як половинки дві душі одної,
 Як різнобарвні полум'я стрічки,
 Як тиха гра веселки над водою.
 Твої слова – та то ж мої думки.
 Тебе шукала я давно, мій друже,
 У чорнім лабіринті самоти.
 Тебе зустріти я хотіла дуже.
 Таких, як ти, у світі не знайти.

* * *

Я слухала, як обриваються струни надії,
 Безпомічним дзвоном зламавши мелодію щастя,
 І біло-дзеркальні летіли уламки від мрії.
 Ну що ж, стоїцизм пізнається в нещасті.
 А небо темніло, закутались саваном хмари,
 Такі ж нетривкі, як і мрії, бо мрії – примари,
 І сіро-сталеве мені шепотіло Небо:
 “Ти лиш усміхнися, а я заридую до тебе”.
 Я краплі дощу зі сміхом ловила руками,
 І сльози текли із дощем на обличчі. Так треба.
 Мій біль був поділений чесно між нами,
 Бо Небо сказало: “А я заридую до тебе.”

Альбіна Басенко, студентка V курсу, спеціальність “Українська мова та література”

БЕНКЕТ БОЛЮ

Думки волають в дикім божевіллі,
І раптом стихнуть задубілі
Од марноти чекання щастя.
То затріпочуть враз від подиху надії.
А потім, ковдру смутку натягнувши,
Ковтатимуть пігулки долі:
Душа потрапила в неволю,
Безсила вирватись з його міцних тенет...
І біль справляє свій гіркий бенкет.

СПОМИН

То був туман – розбита мрія,
Де щастя в танці
З мукою сплелось...
Отак сподіване збулось.
“Та чи сподіване, – скажи? –
Питаю я в душі, – мовчиш?”
І кожен згук відлунюється болем
Та крає по живому спомин,
Мов скальпелем в операційній...

**Ольга Башкирова, аспірантка кафедри теорії літератури та
компаративістики**

* * *

Коли вітряний вечір приходить у твій будинок,
Кров'ю заходу набрякає квадрат квартирки.
Більше нікого викликати на поєдинок,
То долілиць, мовчиш, слухаєш, і чекаєш зірки.

Ах ці сутінки! В них думки наші кволо в'язнуть
І змовляються проти нас осмілілі речі.
Тільки серце твоє – твій маленький зухвалий в'язень –
Так принишкне у грудях, неначе готує втечу.

І німа таїна на підлогу ступає рипко,
І гуляє вітер в кімнатах, неначе в дюнах,
І зненацька нізвідки так тихо озветься скрипка,
Ніби хтось нетутешній смичком поцілує струни.

І ти кажеш: “Облиш, адже музика вже непотрібна”.
Та хіба вона є? – тільки раптом нізвідки зрине.
Це не скрипка – це серце тоненькою пилкою срібною
Перепилує грати твоєї грудної клітини.

* * *

Осінь. Місто. Ранок. Я і ти.
Понеділок. Вулиці. Туман.
А над нами напнуті дроти
Туго-туго, ніби нотний стан.

Знову день. А ти чого хотів?
Знову на небесному екрані
Сонце поміж напнутих дротів—
Ніби нота “до” на нотнім стані.

Так щодня, щомиті, з року в рік
В небі, що напружилось дротами,
До землі звернувши вічний лик,
Множить сонце злotosяйні гами.

Ми ж забули, у чийй подобі,
І чи є у нас іще серця.
Виbachай, Месіє, наше хобі—

Заперечувати все і вся.

Що б сказав старенький Геродот?
Знищено канони і догмати.
Тільки ноти—сім одвічних нот—
Нам повік не вбити й не зламати.

Вмерли Клеопатра й Беатріче.
Солодко ламати опертя.
Та сміється сонце нам у вічі,
Бо воно, як не крути, а вічне,

Бо воно, як не мудруй, життя.
Завтра в цьому світі нас не стане,
І прийдешні заперечать нас,
Та над містом знову сонце встане,
Над землею знову сонце встане —
Встане сонце у трильйонний раз.

Навіть розхитавши всі основи,
Відмовляючись від віри й дому,
Подивись—над нами сходить сонце,
Подивись—над нами сонце знову—
Вічна, злotosяйна аксіома.

* * *

Зітха платан по шию у тумані —
Він хоче теж в надзоряну мандрівку.
Ламає сонце промені останні
Об кору, об серця і об бруківку.

І знов духмяно розкошує липа
І щось таємне промовляє листя,
І, мов дитина, стиха флейта хлипа
Десь за дахами, певно, в передмісті.

Нема часу і вічності немає,
Нема брехні, нема речей двоїстих.
І тільки сонце промені ламає,
І хлипа флейта, флейта з передмістя.

КАРІАТИДА

О люди, з висоти свого страждання
Спостерігаю ваш безглуздий світ,
І пустоту очей, і це кружляння
У колах ваших замкнених орбіт.

Я вам не рівня, я не крикну: “Пробі!”,
Не захлинусь сльозами у журбі.
Нестерпний біль у кожному суглобі –
Три поверхи тримаю на собі.

Три поверхи надії і гризоти,
Три поверхи любові й лихоліть.
Я не жива. Кістки у мене з дроту.
Я кам’яна, але мені болять.

Вечірнє небо кольору кориди.
Вже місто запалило ліхтарі.
Повз мене йдуть такі ж каріатиди:
Весняно-юні і, мов світ, старі.

І кожна прагне погляд утопити
У сизих шатах обважнілих хмар,
Так треба: в кожної каріатиди
Свій незбагнений, свій тяжкий тягар.

Від болю, від розпуки і негоди,
Від туги, ошуканства і образ
Розкришиться, розсиплеться їх врода,
Крізь тіло ікла вишкирить каркас.

Є на землі і Герострати, й Канти.
А де атланти? Вимерли атланти...

Ольга Березниченко, студентка I курсу, спеціальність “Літературна творчість”

* * *

Я рими строкаті розвію,
Розкидаю цілі рядки,
Щоб зклеїти їх, як зумію,
Блудливі, тендітні, гіркі.

Над головою, у блакиті неба,
Іскрять комети у натхненній грі,
Шматують усі мої креда
Й ховають у снах на зорі.

Руйную хрести і не вірю.
Стискаю долоні всіх мрій.
Підхоплюю світ я на вії
І бачу, що світ цей не мій.

Мій світ заримовано в небо,
У кригу холодну й терпку.
Він мій! Мені інший не треба!”,
П’є серце бентежність гірку.

Засію все небо дощами,
Хай стане блудлива імла,
Щоб впала на землю словами –
Розбитими бризками скла.

БАРД

Горять свічки у сонних переходах.
Морозить душу темрява п’янка.
А серед неба, на холодних сходах,
Сіріє тінь, давно вже не струнка.

Лежить газета, поруч – бита склянка,
Як з павутиння сплетена вона.
Лежить гітара, мов забута лялька,
Така старезна, ще й струна одна.

У переході вітер, ніч і свічі –
Театр – це тіні грають на стіні.
Життя в театрі цім – актор одвічний,

Питання Гамлета нагадує мені.

Зелений дим засмоктує повітря
І пестить непоголене лице.
Одна струна, а звук, неначе вістря,
Таки живий. А скільки значить це!

На небі маячать дві хмари – дві калюжі.
І підглядати ніч сьогодні вже не варт.
Це може тільки він, бо з ніччю дружить.
Забув давно себе, колись відомий бард.

* * *

Сідай, поговорим, моя заклопотана Музо.
Чим зайнята знову? До мене чому не летиш?
Вже осінь згоріла від твого пожухлого вуса,
А ти лише тлієш в моєму житті, не гориш.

Сідай, розкажи, чом сполохані крила
Тебе не несуть на моє рандеву?
Тебе я чекала, аж доки мене засліпила
Буденність, підняла цнотливу брову.

Які тебе зачіски відволікали?
Чому ти ховалася в тіні дзеркал?
Чого ти чекала? Аби я блукала
Із світла у темінь і знову на бал?

Ти вибач мені за прикрєє слово!
Я справді хотіла сказати не те.
Тоді я до цього була не готова,
Готова я зараз, мабуть, а проте...

Сідай, поговорим, моя заклопотана Музо.
Чим зайнята знову? До мене чому не летиш?
Вже осінь згоріла від твого пожухлого вуса,
А ти лише тлієш в моєму житті, не гориш.

МАМИН ЛИСТ

Рядок з рядком прийшли на перехрестя.
Ти знову недобачила цього.
Я притискаю лист до свого серця –

Далекий твій привіт для погляду мого.

Усі мої бажання й зрадливі перемоги,
Усі повиростали з твоїх молитов і снів.
Усе твоє життя – одні мої прологи,
І голос тихий, наче вітер відшумів.

Твій лист – не як усі (одні стандартні фрази),
А в мене збереглись усі твої листи.
Одна лиш тільки ти забудеш всі образи,
Найбільше у житті – одна лиш тільки ти.

Яна Бороденчик, студентка I курсу спеціальність “Літературна творчість”

“ТИ ЗНАЄШ, ЩО ТИ – ЛЮДИНА”

(Моє місце в суспільстві)

Був теплий літній ранок. Сонце ясне!
Природа щирим сміхом залилась:
В душі співає почуття прекрасне –
Не дам зганьбити його нікому. Зась!

До школи поспішаю: треба вчитись,
Щоб забезпечити собі життя,
Але примусило мене спинитись
Якесь, напрочуд дивне, відчуття.

На вже старенькій і потертій лаві
Сидить бабуся, щось оповіда:
Вже дітвора припишкля у забаві.
То може це й на краще? Не біда.

Я підійшла. Старенька посміхнулась,
На мене свої очі підвела.
І щирим, добрим словом відгукнулась,
Оповідати казку почала.

Глибока ніч. Спокійна, дуже тиха.
Безмежний простір мило сон прийняв.
Сьогодні не віщує доля лиха,
А що віщує – ще ніхто не знав.

За містом, десь далеко, спить долина.
Лиш серед стін великих, в тишині,
Заплакала народжена дитина –
Почувся безпорадний плач мені.

З любов'ю немовлятко вже сповите...
Йому шепоче пісню сон-трава.
Теплом і ласкою маля зігрите,
В колисочці безжурно спочива.

Стривожено на нього подивлюся,
Скажу відверто, з проявом жалю:
Дитино, я за тебе так боюся

І Бога за життя твоє молю.

Тобі рости потрібно. Виростати
І, не спиняючись, іти вперед.
Та мушу правду я тобі сказати:
Життя — це не лише солодкий мед.

Це страх і гріх. Великі це страждання,
Неспокій, злива, буря, заметіль,
Це нещасливе і сумне кохання,
Це сльози, горе і нестерпний біль.

Це сміх і радість, це святе натхнення,
Це весняні тривожні світлі дні,
Це щира простота твого будення,
Що інколи тривожить уві сні.

Тепер ти знаєш, що не все так просто.
Тепер ти знаєш: не легкий твій шлях.
А перейти складним життєвим мостом
Хай допоможе віра у думках.

Ти ще дитя, та, знаєш – ти людина,
І є у тебе місія свята:
Рятуй наш світ, бо скоро він загине,
І лишаться одні пусті літа.

Розтоплюй кригу у серцях холодних,
Хай садом розцвіта любов у них.
Шануй багатство почуттів природних.
І слухай інколи порад чужих.

Допомагай усім, хто втратив віру,
Хто від безсилля руки опустив.
Жени з людських думок оту зневіру,
Проби у Бога, щоб гріхи простив.

Повір: життя – однісінька хвилина,
Безслідно промайне в твоїх очах.
І від величного звання “людина”
Залишиться непройдений твій шлях...”

Глибока ніч. Спокійна, дуже тиха.

Безмежний простір мило сон прийняв.
 Маляті не віщує доля лиха.
 А що віщує – ще ніхто не знав...

Скінчила казку повідать бабуся.
 Вже дітвора розбіглась (ще ж мала!)
 А я сказать старенькій не боюся:
 — Ця дивна казка правдою була!

Тепер в суспільстві своє місце знаю:
 На благо жить Вітчизні і творить.
 Не поспішати до небес, до раю,
 А цінувати завжди кожную мить.

Нести добро і щастя поміж люди
 І Україну мирну будувать,—
 Бо лиш тоді в країні спокій буде,
 Коли брати припинять воювать.

В суспільстві моє місце невелике,
 Бо окрім мене – тисячі людей.
 Але топтать потрібно люте й дике,
 Щоб виростити сад, а не пірей.*

Тож у суспільстві місце маю,
 Завжди ціную кожную щастя мить.
 Живу, творю, кохаю й надихаю,
 Допмагаю іншим людям жить.

* * *

Злетіти до м'яких пухнастих хмар
 Чи залишитися між грішниками долі?
 І в'януть від пустих болючих чвар
 І знемагати у гіркій неволі.

Та що се за питання? Від гріха
 Я не втечу у жоден кутик світу.
 І це є правда, болісна й суха
 А правди, як відомо, ніде діти.

* Пірей /діалект./ — пирій

Марина Бродюк, студентка III курсу, спеціальність “Українська мова та література з поглибленим вивченням німецької мови”.

МОЇ ВІРШІ

(цикл)

1.

Життя, як млин, меле і жує, –
Скрипить в душі.
А жовте сонце палить очі, –
Зморшки на чолі.
Дикунський викрик у єстві, –
Кохання жди.
Трава зелена у тобі, –
На гальма жми.
Чому не розбудиш ти, –
Мене в собі ?
Зневажлива повага в очі, –
Люди самоти.
Млосно-болючий стан душі, –
До неба лети.
Дрижачі руки хапаються за шкіру, –
Насолоди мені.
Вишнева аура мого тіла, –
Пахощі душі.
Живу для тебе, –
Не підведи.
Зневаги не пробачу всім, –
Крик у темноті.

2.

Бурхливий сплеск води,
І свіжих хвиль потоки.
Джерельночиста плоть
Ударилась в пороги.

В'язка тканина шкіри
Запахла вже весною.
Бадьорість затаїлась
Усмішкою ясною.

Зелень, блакить і сірість,
Жбурнула собі в очі,
Змісила з сонцем,

Розсипала намистом.

3.

Серед весни – зимовий ранок,
Серед любові – біла заметіль.
Пустеля серед забаганок,
Окраєць хліба зачерствів.

4.

Бігаю по полю і квітки збираю,
Чорні пишні перли в мене на чолі.
Рута м'ята пахне у моїх долонях,
То перебираю долі золоті.

Відблиском червоним майбуття засяє,
Сльози поцілунком ляжуть на щоці,
Серце засміється, серце заригає,
Бо в очах веселі сонячні дні.

Річка тече поруч, верби угорі,
Сидимо з тобою, неначе у хмелі.
Більше ми не будем зустрічатись тут,
Бо розвіє вітер спогади оці сумні.

5.

Вишень повна корзина у мене на столі.
На стільчику хустина: бабусина чи ні?
І жовте світло сонця заломлене в вікні,
Чекаю свого милого із квіткою в руці.
Чекаю-дочекаюся, любитиму чи ні ?
Одне мені гадається: та квітка у руці
Колола дуже боляче матерію душі.
Кров крапала і крапала, а ми пили вино
Все заїдали вишнями. Щось душно за вікном.
Пиши, пиши, дівчинонько, бо боляче тобі
Все проливати слізоньки червоні, а чи ні ?
Червоні пелюсточки посипались з колін,
Пішли вони блукати серед дерев і слів.

6.

Цей світ, що створений не мною,
І ця любов, якій підвладні
Сонце, небо, вітер і земля.

Стою в двобою між життям і нежиттям.
Цей світ, що створений не мною,
Така ж ілюзія, як ти і я.

7.

Льодові квіти Карпат
Пронесиш серцевиною міста.
Морально вистачило сил
Любити золотом чистим.

Зажатий кварталами споруд
Стоїш на білій смузі.
Швидкість машин душить,
Загазоване повітря – мучить.

Сталево-голуба куля – Земля –
Чекає народження дитини.
Я – боротимусь усе життя
За любов, якою володію.

Електричні плями зірок
Розрядились в зимовім повітрі.
Галас шуму давно замовк,
Надранок, збираючи сили.

**Надія Гаврилук, аспірантка кафедри теорії літератури та
компаративістики**

* * *

На мене звернені очі:

великі,

карі,

жіночі.

В своїй любові бездонні,

Магічні, як у

Мадонни.

Добром налиті до краю –

У них наснагу черпаю.

За них я Богу молюся!

Кохані

очі

матусі.

* * *

Дорога швидко в'ється, боючись,

Що в полі десь, за пагорбом, потоне.

Вона така прекрасна уночі;

Уся в сльозах, бо сонечко червоне

Їй не всміхнулося, на захід ідучи.

Розпатлана, схвильована, на мить

Спинилася, на небо звівши очі.

Палка надія в погляді горить:

А що, як сонце глянути захоче?

І, розуміючи, жита шепочуть...

Вона на схід летить...

* * *

Як хочу прокладати нові стезі я

У тім краю, де все давно вже сходжено...

Мене нестримно вабить та поезія,

Яка живе в мені, ще ненароджена.

Вона кипить вже, піниться та міниться,

Неначе річка, кригою закутая.

От-от на волю виплеснеться, вирветься,

Або... загине, споєна отрутою.

Отрута, хоч незрима та, щоденная,

І роз'їда повільно все нутро моє,

Її йменують сірістю буденною,
 І клопотами вічними, і втомою.
 О ні! Не дам я їй в безвихідь ринути.
 Я без поезії – загасле вогнище,
 Яке у попелі давно покинуте,
 Де іскра тліє ще, де іскра стогне ще.

* * *

Небеса у траур вдягнулись
 І затьмарився сонця вид,
 Гори враз у риданні здригнулись,
 Захитався могутньо світ.

Розірвалася завіса в храмі,
 Все хиталось, немов од вин,
 Той, котрий завдавав Йому рани,
 Мовив: «Справді, цей – Божий Син».

* * *

Русий вітер, малий пустун,
 Не хотів наглядать отари,
 Грався м'ячиком дзвінких лун,
 Плигав з гір на м'які отави.

І від кроків його легких
 Прихилялись зелені крони,
 Срібний сміх вдалині десь стих,
 Тільки небо сльозину зроне.

Русий вітер, мале хлоп'я,
 Причаївся в духмяній м'яті,
 І здається, що він – то я,
 Спробуй, світе, нас упіймати!

* * *

Срібний камінчик котився з неба
 Мені у руки, впав біля тебе,
 Ти прочитала в ньому кохання,
 Я ще не знав, що та зустріч остання.

Мов крига, міцно скувала туга,
 Листок друга... я втратив друга,
 І птиці весен ридають гірко.

Віра Гузієнко, студентка I курсу, спеціальність “Літературна творчість”

МІНІАТЮРИ

* * *

У очах, як в проваллі,
 Губила всі мрії й бажання,
 А на руки браслетами
 Нанизала свої сподівання
 І ударами серця
 Хотіла зануритись в душу –
 Розпліталась косою ...
 Та ти мої очі не рушив.

* * *

Ти не соромишся бути дитиною,
 а я, дитяче розумна,
 вже навсправжки граю в дорослість.
 А жаль,
 що наші килимки
 лише крайками збіглись.
 Я б могла ще розповідати казки
 (багато їх знаю, і всі чарівні).
 А то ... “не судьба”

* * *

Краплина застиглої душі
 Рухається в матерії
 (Роль в феєричній містерії);
 Котиться у спориші
 Сонце подрібненим золотом,
 Зорі зітнулися з хмарами,
 Землю перунами вдарили –
 Небо на скалки розколоте.

* * *

(З акровірша)

Згубила сором –
 А ти й не знав.
 Під нашим двором
 Лежить мій спокій,

І сон, і усміх, –
 То ти їх взяв.
 А знаєш, в світі
 Є одинокі.

ПЛЕМІННИКОВІ

Андрійку, малесенький хлопчику!
 Як довго тебе я не бачила!
 Несе тобі осінь горобчиків,
 Мені ж вона сум не пробачила.
 Несе тобі ніжною казкою
 І юнь, і фарбовану райдугу,
 А я запізнілою ласкою
 Цілую на відстані... Байдуже,
 Що доля розкидала Всесвітом
 І різні двори нам присуджено,
 А час вилітає із безвісті –
 Зустрінемося ще раз. І здружимося.

* * *

... Ми топтали зірки, тріпотіло обурене небо,
 На густім спориші розгорталась симфонія двох,
 Вільні птахи в степу... І ніхто не промовив “не треба”,
 Ми купалися в небі й знеможено впали на мох.
 І не бачили люди ... Лиш місяць підгледів з калюжі
 Переплетення п'янь і той солод вологий землі,
 І хитало весь Всесвіт, тебе називала я мужем...
 ... Спочивали у травах повержені зір королі...

Скоро білі гривасті нестимуть в досвітні тумани,
 Щоб сховати від мрій до чекання нової трави ...
 Пригорнися до щік, так, щоб випила очі устами,
 Затули від небес, щоб збудити вони не змогли ...

* * *

Листопадовому кохання – 2001

Сірих буднів безмежжя
 параноєю розум струїло,
 божевільні зіниці
 перехожих свердлили до душ;
 серед заздрості й бруду
 я тебе, моє сонце, зустріла,

миттю втупила погляд,
 але холод промовив: не руш!
 Та мені ж все одно,
 якщо є ти негідником, катом,
 я готова донести
 в твою душу ще й свій океан,
 мов Шевченкова Катря
 я готова тобі прошептати:
 З цілим світом кохайся!,
 А на мене хоч згорда поглянь.
 А якщо нафарбуюсь,
 веселково намажу обличчя,
 в тренажерному залі
 оселюся на місяць чи рік,
 силіконом напхаюсь,
 на півметра уріжу спідницю, —
 чи здобуду надію,
 що вустами торкнешся повік?
 Одури мене, чуєш,
 Чи хоч в бруд затопчи попід ноги!
 Та не бійсь, не ображусь
 (я ж ночами на тебе молюсь!).
 Не жени тільки, милий,
 як іду за тобою дорогою:
 я тебе (хай для інших!)
 від нещастя й біди бережу.

БЕЗ НАЗВИ

кружляє кружляє кружляє
 вітер
 вітер
 ламає
 а сніг все кружляє
 і пада
 серце обвив чорним гадом
 ти
 без мети
 заглиблюсь у світи
 щоб піти
 назавжди піти...
 а чи знаєш?

я тебе лиш одного ...?
всі ми ходим під Богом
я і ти
пада сніг
на хрести
замітає дорогу
до тебе...
та куди я піду в що негоду?
Боже
додай мені сили!
поки ще крила
носили
літала
та впала...
пирхають будні індіками
стіни обтикані ликами
будні
бундючні
індіками
стеля аж ломиться
криками ...
і в вікні
надтріснуте небо
про тебе
за тебе
молитви розбивають
легіт
ночі
і очі!
О
я так цього хочу!
розлітаються мрії
воронами
зрегotalися стіни
іконами
і на покуті
за лампадками
твої фото
обвішані згадками
Я була ще занадто молодою...

* * *

Скажи мені

Чому кохання вже нема
Чому в очах
Холодних усміхів зима
А у душі
Пожовкла осінь завмира
Це може долі дивна гра
Щока в росі
І сніг в косі

У холоднім тролейбусі раптом пізнай
Хай прокинеться серце й душа через край
Відвези від вогнів у діброви пільму
Я на листі осіннім свій сум розітну

Не забувай
Як ми літали по дахах
Як дарував
Ясні зірки в своїх очах
Щасливий сміх
На скалки небо розбивав
Туман ранками нас вкривав
Пташиний спів...
І ти посмів...

Хай роки і віки пролітають мов сон
Але місяць зірки і в останнє ми вдвох
Обіймай і цілуй і до серця горни
А на завтра як завше у місті згуби

Хоча б згадай
Як заблукаєш в сивині
Наш ранній час
Щасливі ночі теплі дні
Весняний дощ
Нас цілував жаданим днем
І білій світ без теорем
І у гаю
Журбу мою

**Юлія Джугастрянська, студентка I курсу, спеціальність
“Літературна творчість”.**

* * *

Ти знаєш, як солодко цілувати
не твої губи?
(Таких все одно не знайти).
Ти знаєш, як ніжно огортають
чужі обійми?
(Ніжніших однак немає)
Ти знаєш, як хороше зникати
в його погляді?
(У нього все одно не ввійти).
Ти знаєш, як згубливо жити
в чужих думках?
(Ну не рідні, тобто не вони – рідні).
Здається мені, ти все це знаєш.

* * *

Слухайте,
ну чому,
треба бути такою,
як замовлено?
Хіба гріх – бути дитям,
Щоб слова, пересіяні між пальчиками думок,
падали тихим чорним снігом
на білу землю паперу.
І для чого ж
існує на світі сонце,
як не для того, щоби за ним
не бачити дощу?

Я, мабуть, дуже самовпевнена,
переінакшую Сковороду:
“Бути іншою серед різних”.

* * *

Каштаново-теплий вечір,
Шматочки сонця в долонях човником,
Вітер, що вміє обійматися,
Заграва, кольору кленового листа.
За серпанком дивним зі смітника ілюзій –
Осінь.

Прозорість світу – до болю,
 Гріхозна оголеність гілки,
 Падіння останньої суті –
 Кленового листка.
 Прозріння.
 Крізь неvtішність дощу
 По лобовому склу погляду –
 Осінь.

Холодно скрізь, навиліт,
 Застиглі,
 Осклілі очі калюж,
 Перші поцілунки зими,
 Танучи сніжинками
 на вустах,
 Мрія
 про розкішне біле хутро –
 на всю душу змерзлого міста –
 Передзим'я.

Ніна Дузінкевич, студентка V курсу, спеціальність “Літературна творчість”

ГРІХ

Співи гу-ду-ть пе-ре-ли-ва-ми.
 «Бо-ро-нь Бо-же
 Згрі-ши-ти-в-свя-то-о-о...»
 Вже вста-ла Па-ла-нь-ка-а-а,
 Рота роззявила.
 Дзвони дзво- нять:
 Ба-ам, ба-а-ам-ба-ам –неділя
 І свято.
 Звони кличуть
 Ба-авм, ба-ам, ба-амц –
 До церкви.
 Пасха.
 Кошик в руки,
 Хустка на голову
 І з хати.

Ку-у-ку-рі-ку! –
Кугут.

- Яйця поклала,
Ковбаса є,
Кукурудза,
Сало,
Мак.

Чекай?

А плесканка?

-Ку-ку-рі-ку!

Півень

-А бодай тебе

Грі-ім по-о-бив.

Сеї м не-ді-лі

Згрі-і-ши-ла!

Є плесканка.

Бо-же про-сти.

Дзень-ба-ам-м,

Дзе-ень, дзе-ень,

Ба-а-ам-м-м.

-Ой!

Спізнилась!

На селі святити Паску .

Великдень!

СПОГАД

Тікає вічність.

На сцені лише тіні

Справжніх людей

І може

Ще трохи міміки.

Темно

Холодно

Й тепло,

А кольори

Змінюють одне-одного

Ніби граються.

А ти сидиш

Один –

Хоч знаєш,

Що вас двісті,
Тисячу;
Багато!

Ти з кришталю,
Який розбився
При доторкові
Закінчення
П'єси.

ТИ СПИШ...

Дощ
Стікає сльозою
З мого обличчя,
А ти спиш
І не знаєш,
Що сон рахує
Хвилини ночі.
Твоє волосся –
Воно коротке і сухе –
Забиває запах осені
І сльоза
Падає в його обійми.
Ти не знаєш це.
Але ти живеш.
А я вже мертва,
Бо сльоза вже впала,
Відрахувавши
Проміжок вічності,
І збудила сон.

А дощ все дивиться
В сірі шибки
Ранку.

ПЛИН

У Львові,
Івано-Франківську,
Києві...

І в інших,
 Чуєш?
 Ти все чуєш?
 У Львові,
 Івано-Франківську,
 Києві.
 Смішно
 І зіткане
 З повітря Слово
 Чомусь розбивається
 В словесно освітлені світлиці.

Залишається тільки
 Дзенькіт дзвоників
 З Андріївського узвозу
 Які колише вітер.

* * *

Яблуко не винне,
 Що саме його вибрав Бог
 Для пізнання Всесвіту.
 Воно було німим свідком
 Первородного гріха,
 А про нього всі забули.

Правда,
 Інколи згадує його ще
 Єва,
 Бо принесло їй
 Спрагу спокуси.

ТРИЛОГІЯ

перше

Він скоріше втопиться
 В багні століття,
 Ніж полізе в гамак
 Добропорядності.
 Такий його склад,
 Так його виліпили
 І з такої глини.

друге

Завтра він знову
Буде "грузити" когось
Своєю політикою
Ми-с-ле-н-ня!
Завтра буде завтра,
А сьогодні він програв.

третє

Четверте коло обігу
Доходило до кінця
Своїм курсом.
Орбіти змикалися.
Археоптерикс зник.
Світало...

Олег Здорик, студент III курсу, спеціальність “Літературна творчість”

* * *

Наповнила келих, на ньому лишилися сліди...
 Чи це ж не найкращий твоєї вини буде доказ?
 Загинути можна і від простої води,
 Жіноча підступність не вельми охоча на показ.

Мозок мовчить, коли володіє ним лють.
 Забракне й життя, щоб тобі всю безвихідь збагнути;
 На вічне питання: так бути все ж таки чи не бути?! —
 Відповідь ствердна: кривавому злочину бути.

Зрада, як постріл, ніхто не чекає її,
 Постріл у спину — цього неможливо забути...
 Ось почуття, що вирували тоді,
 Як ніжна рука підсипала страшної отрути.

Ніч, як Голгофа... До неї потрібно дійти...
 Лиш випити дати, і дочекатись розплати...
 Тільки той келий, де лишилися сліди,
 Може й твоєю назавжди Голгофою стати.

* * *

Світла молекула темної ночі,
 Жива і тендітна, кричала, кричала...
 Щось квітам і травам шептала пророче,
 А вранці россою додолу упала.

Не скорена допитом темряви злої,
 Під страхом тортур лиш росла і мужніла.
 Зродився світанок з частинки малої,
 Щоб світ перевтілювався з чорного в біле.

* * *

Світ на очах: залізного неба блакить,
 Біле сонце ночей кривавою пусткою світить...
 В кожен мій крок вдивляється сотні століть,
 А розлючений звір незахищену жертву вже мітить.

Чорний корінь тримає в темній воді;
 Бідні люди сліпі в так обмеженім просторі часу.

Бачте, і я великий сліпець на суді,
На останнім суді – від Антарктики до Арканзасу.

Золото слів кидають всім брехуни:
Лжеісусихрести, лжеправителі і лжепророки...
Не йме віри словам вже ніхто, лиш повітря здригають вони,
А смертним вітри відраховують роки.

Ольга Калашник, студентка I курсу, спеціальність “Літературна творчість”

* * *

Тебе манило море
 усіма змореними барвами хвиль...
 Куди мандруєш, мій прекрасний поете,
 в човні
 безсмертною рікою Аїда
 Чи слухав розмову двох ченців –
 Вергілія із гордим Аліг'єрі –
 на хмарочосних сходах дивних кіл?
 Чи врятувався посмішкою Лізи
 у небезпечній втечі від дитинства?

О, мій щасливий сивий Одіссею,
 через безодню втоми й каяття,
 і посмішку криву Люцифера,
 і власноруч спотвореного Я,
 втікай,
 бо наче падають міста –
 святих ченців пророчі письмена
 (закон відродження після Цирцеєної смерті);
 втікай, допоки є за що померти!
 Втікай від себе, щоб себе знайти.
 Це місто на грані
 краху і... моря,
 краси і муки твоїх пізнань.
 Та все ж,
 це місто з кінцевим колом,
 і законним правом віродися знову,
 бо ти повертатимешся до тих,
 хто зустрінє тебе у місті гостинного Аїда
 і надасть тобі запаху, кольору і омріяної
 форми
 моря...

* * *

Утікачу, гей, утікачу,
 коли зійдеш на тарелю
 обітованого сонця,
 що скотилося морю до ніг,
 і вихопиш так блаженно

перо у нічного павича
 з зіницею докору
 покірного сторожа Аргоса,
 щоб розпалити під зорями
 творчості таїнство,
 а на піску залишити
 скам'янілі свої сліди.
 Згадай, мій наївний зречнику –
 ще встигнеш спинити мить! –
 відверта краса цього неба
 народилася у крові!

О, не дивуйся, мій волхве,
 на жертовник, мов Іо,
 оманить тебе
 поезія!

* * *

І навіть день,
 витесаний із каменя,
 підставляє спрагли губи.
 З глека атлантового
 вдихає божественну душу...

Блукають фасади, їх фази –
 запеклі рани на мурах
 бояться відкритись окові,
 із зойком стискають груди.

* * *

Двері замкнулись
 за безпорадністю дня,
 і я зняла капелюх
 перед новою епохою.
 Ноче,
 вуличка манить твоя
 будинками-світлячками;
 під моїми ногами горить життя
 Охоче
 зайду в майстерню
 до одного художника,
 де на картині розмова наша
 Наче...

Надія Калініченко, студентка II курсу, спеціальність “Літературна творчість”

* * *

Вибілю снігом останнє літо.
Вихором вимету сірий брук.
Яблука сині, соком налиті,
Яблука стиглі рано помруть.

Вимию літо останнім снігом,
Вишию землю білим дощем.
Вітер нахабно накреслить кригу –
Вітер залишить сіре кліше.

Серед забутих і незабутих,
Поміж померлих і зовсім чужих,
Небо шукаю, залите у будень,
Небо шукаю, розлите у сміх.

* * *

вокзальний запах
тінь твоя
німа
іще хвилина і
мене нема
у небо потяг відлітає
потім
шепоче потім
хтось шепоче потім
і знову тінь
чужа
німа
твоя

ДИПТИХ

I

Доторки сонця...
золотим пилом
тихо м'яко
ступають ангели
по містках невидимих

їх бачить
лише маля
народжене в понеділок

ангели сіють світло
ангели пахнуть небом

II

Дівчатко росте наївним
чекає сніжного тата
очі із синіх
у карі
серце із казки
в реальність

ангели сіють світло
тане холодний тато

* * *

Метелик, як помаранча –
Достиг і шукає вітер.
Олив'яні сиві стіни у тіні стікають тінню...
У місяця шкіра потріскана,
Як стримані фрески Джотто –
Метелик росте мелісою,
Метелик вмирає – осінню...
А двері у небо прозоряні,
А двері прозорі у неба –
Метелик помре у просині,
Метеликом дихає небо...

* * *

білий хлопчик біжить
крізь обвітрені сосни –
зеленаві вужі, золотаві чорниці...
крізь межу – на межі
сліпнуть зоряні лиця

білий хлопчик біжить
так росисто і босо
може в хашах ожин
білий вітер ожив

може...
вже за літом дощі
за минулим дощі
а за татом
кричать
абрикоси...

Олеся Ковальчук, студентка II курсу, спеціальність “Літературна творчість”

* * *

А сірий день – немов фальшиве слово,
Яке сьогодні ти сказати зміг.

А сірий день – немов фальшиві руки,
Якими ти мене обняти зміг.

А сірий день –
 немов фальшивий погляд,
Яким ти мене увібрати зміг.

А сірий день –
 фальшивий, мов цілунок,
Який мене так опалити зміг.

А сірий день – немов фальшива нотка,
У тон душі – хоч плач – не зазвучить.
А я від фальші, наче та голубка,
Яка ніколи більше не злетить...

АКВАМАРИНОВА ФОРМУЛА

Запам'ятайте мене такою – ІНШОЮ

Вона з характером вітру
І запахом п'яної весни...

Її погляд –
 погляд янгола з крильцями
 веселкового попелу...

Вона з посмішкою Люцифера
дивиться крізь зелене море на
сонячну піраміду життя...

Її голос –
 це подих гітари з нічного шоколаду...

Вона сполучена павутинням тиші...

Вона любить лабіринти...

Її роль – промінь... у білій одежі часу...

Вона плаче рідко,

Їй тоді приписують чайну ложечку

Щастя і четвертинку таблетки Любов...

Ти їй налий вина у келих своєї гіркоти

І Вона сама вип'є його до дна...
Вона – непроїхана зупинка Вічної
Богині...
Вона – Романтика...
У сотах Її очей незірвані квіти тиші...
Промінь Її душі ПЛЮС
Ваш дотик подиху –
 ФОРМУЛА
 ІІ
АКВАМАРИНОВИХ ОЧЕЙ

Ірина Лабунська, студентка I курсу, спеціальність “Літературна творчість”

* * *

Розпускається сльозою троянда.
У тумані веселки вона – блакитна,
Як надія незаймано-чиста,
Як зневіра відчайно-відверта.

Розливається берег зеленосніжний
І водою стає твоє тіло.
Колихаються вії хвилясто-манірно,
Тонучи в морі пухнасто-блакитнім.

Розплеском мрійного віяння,
Чайкою піснопівною
Стань на шляху, де сходяться
Тіні, щоб знову окрилитись

* * *

Зоріння святої думки
Дзвенить у потоці світла,
У відчай натхненний зникає,
Розходячись млостю у тілі.

Як вранішня сила пульсує,
Так родяться дивні слова,
Як розпил веселки тліє,
Так журюся радістю я.

Промінням впивається розпач
У серце, зболіле чеканням.
Волосся, заплетене небом,
Ціловане біллю світання...

* * *

У розмаї полум'яних вій
Стишується зір моїх очей,
У вологості зіниць, журичись,
Гублюсь в океані прісної радості.

* * *

Якщо зацвіте калина узимку,

То навесні засохну я.
Якщо навесні дощ піде,
То я розтану і холодними краплями
Упаду з неба на сполохані
Мертвими птахами розвалини моєї ілюзії...

* * *

Докоряти собі за не сказане,
Жаліти, що сказано багато,
Та незрозумілим померло
На дні нездійсненого...

Гармонією віяння на постелі забутого
Розтанути, не втримавшись,
Заледенілою народжуватись.

Впиратися в життя,
Розхристане, тепло окрилене,
Щоб обійнятися з повінню,
Назавжди пересохлою.

Скажи! – (Не вистачає сміливості):
Боятися вже навчена.
Бракує у душі цнотливості –
Затемнена вже місяцем.

Олеся Лященко, студентка IV курсу, спеціальність “Літературна творчість”

ЧИСТИЙ ЧЕТВЕР

Стебла мнуться.
Ліс росте.
Дві ночі замість одної.
Земля
Вогняними долонями
Дивиться.

Чистий четвер,
Коли зорі – не падають,
Душі – купами,
Голоси – березами,
І видно усе.

З полів підіймалися,
Межею котилися,
Підковою дзенькали
І – не боялися.

Дві ночі німі стоять,
Як їхні прапращури,
Як їм було зелено
Ще хто знає ким.

Чистий четвер.
Земля необтяжена,
Лиш світить багаттями
І дивиться-слухає:
Чистий четвер.

Хитатися-падати.
З полів підійматися.
Межею... підковою...
Це – душі старі,
Живуть і хвилюються,
Бо так вже їм звелено –
Щороку з’являтися
В Чистий четвер.

Дві ночі хустками ждуть.

Намиста – дукатами
 І дух – щойно спечене –
 Отам, біля припічка...
 Рушник роз'яскравився,
 Ікони молилися,
 Щоб встигнути, встигнути...
 Щоб паска вдавалася
 В грудях печі.

Іще не святилося,
 А вже воно знало все,
 Уже відчувало –
 Чистий четвер.

Дві ночі втомилися,
 А душі приходили,
 Дивились на припічок
 І дихали-дихали.
 Земля посміхалася,
 Ліс тихо увись ішов,
 І спечене знало вже...
 Був тільки четвер.

ВИЩОМУ ОЛЕГУ

І не буде іншого –
 Ні кінного, ні пішого.
 І не будеш іншою –
 Ні кращою, ні милішою.
 Коли так – не жаль, не жаль.
 Коли так – то пропадай,
 Коли так...

Де ти, князю, був, коли
 Мені зброю одягли,
 В ясні стайні відвели
 Та твоєю нарекли?

* * *

Музика, холодна, ніби вітчим.
 Сукня із блакитної парчі.
 Пані, що прикульгує на вічність,
 На скрипичні сперлася ключі.

У тьмяне вікно її майстерні
Місяць кинув срібну пектораль.
Пані – як підсвічники у темінь –
Поглядом вростає у рояль.

Снігом розсипаються сонати,
Снігом забіліла голова –
Місяць зупинився у кімнаті,
І лишився тиждень до Різдва.

* * *

Здавалося: спиналось передмістя,
Тролейбус загортався у рукав.
Той хлопчик із осіннього реєстру
Жовто-гарячі флейти продавав.

Здавалося: схопитися з підніжки,
Де сім мелодій переплутав дощ.
Той хлопчик – крізь вікно почута ніжність –
Останні ноти клеїв до підошв.

Здавалося: спиналось передмістя,
Тролейбус загортався у рукав.
Той хлопчик із осіннього реєстру
На Либідській каштаном опадав.

* * *

Вечір, мов сніг, усе сиплеться, сиплеться,
Котить, штовхає метіль золоту.
Вітром розгойдана сонячна китиця
Важко втрачає свою висоту.

Вечір, мов сніг, намітає, наліплює.
Тінь, як дівоча упала коса.
Небо схиляється, хрускає гілкою,
До горизонту плечем примерза.

* * *

Холодна тінь – мов профіль у берези,
Стікаюча по стовбурі роса.
Гойдається, немов на пальці безмен,
Над самим яром щільно нависа.

Червоно покотилися шипшини –
Розбите об галявину стегно.
То вечір – блудний син блудного сина –
Стривожився і висадив вікно.

Холодна тінь стіка на голі руки,
На груди без хреста і без причасть.
На стомленість, на підневільну муку –
Смеркання прилипає до зап'ясть.

* * *

Темніє сад. В його долонях
Ніч витинає свій узор:
Несуться чорні скіфські коні,
Несуться коні, скіфські, чор...

Приходять в сад забуті міфи,
І їм здається уночі:
То їдуть гордо царські скіфи.
Бояться скіфи-орачі.

Олеся Мамчич, студентка IV курсу, спеціальність “Літературна творчість”

ГРЕЦЬКА ПІСНЯ

Маю амфори і корали я,
Море темне, грозі у тон.
Обіймає гарячу талію
Струнко складками мій хітон.

Соком напнуті виноградини,
Вітром кручений сад маслин –
Маю все. Та чомусь не рада я,
Десь до скіфів подався він.

Мовкне круча, де нам стоялося
В ночі зоряні без зажур.
Сотні місяців розбивалося
Об кипучу морську межу.

Густо ткалися східні пахощі
У повітрі тонкім-тонкім.
І сміялися від запаморочень
Наші погляди нетривкі.

Шепотів мені щось вогнисте ти,
Хвилі бгалися у табун.
Як прощалися біля пристані –
Впала каменем у журбу.

Обіцяв мені (щоб не мучилась) –
Повернуся за рік чи два...
Полохливо цвітуть під кручею
На стеблинках твої слова.

Попливли на чотири сторони
Кораблі, мов сухі листки.
Пошматоване серце штормами,
Як вітрила твої хисткі.

Кипарис обіймає вітами
Мій палаючий, гіркий одчай.
Маяком він тобі світитиме
Крізь туманній далекий край.

СКІФ'ЯНКА

Степ мій, степ веде мене так п'янко,
 Чебрецем розплескується жаль.
 Я мала усміхнена скіф'янка –
 Світ мені цвіте, як пектораль.

Небу майже плещеться в долоні,
 І на мить розбігся весь полин...
 Вміють тільки теплі скіфські коні
 Мчати, не прим'явши бадилин.

Коні мої проковтнули вітер!
 Кину в руки травам свій браслет.
 Він важкий – а хочеться летіти!
 Так натхненно – і лише вперед!

Що мені займисті обладунки?
 Що кольє рубінно-вогняне?
 Приколюсь вустами в поцілунки
 Скіфу,
 що мене
 пережене!

МІЙ ПРИЯТЕЛЬ

Мій приятель був справжнім диваком,
 Усе йому робилось навпаки.
 При людях він давився язиком,
 А без людей горланив пісеньки.

Високий був, як добра каланча,
 Тож по ріці, що натовпом зовуть,
 Пливла його мармиза зазвичай
 На повну силу двох вітрильних вух.

Не вмів ні стать, ні впасти так як слід,
 Носив халепу в пелені завжди.
 І верби золоті за ним услід
 Родили рясно грушеві плоди.

Таким як він – півроку до біди
 (А цей до всього був іще й поет!)
 Самому королю не догодив –
 Тож мусив – клунок в руки – і вперед!

Де зараз він – не втямлю я ніяк,
Великий вельми для вигнанців світ.
Якщо вам десь зустріне́ться ди́вак –
То передайте щи́рий мій приві́т.

**Мирослава Нечипоренко, студентка 3 курсу, спеціальність
“Переклад”**

* * *

Він приніс червоні жоржини
Тій єдиній, кого він любить:
Бризки сонця – своїй дружині,
Хто ж його за таке осудить?
Він поклав їй до ніг букета,
І, здається, вона зраділа
І не гнівалась, просто: “Де ти
Був так довго?” – спитала, – “Милий?
Їхні очі на мить зустрілись,
Й зрозуміла, мабуть, дружина,
Скільки мусив він мати сили,
Щоб прийти на її роковини.

* * *

Щезає літо десь за рогом вулиці,
І спалах яблук падає в траву.
В садку надвечір солов’ї розчулились,
А ти прийшов спитати, як живу.
В вологім небі ясні зорі губляться,
В повітрі – груш настояні меди.
Я проведу тебе до фіртки, аж на вулицю,
І ледве чутно прошепочу: “Йди...”

“Хто там приходив, мамо?” – дзвінко хлопчик
Спитає, щойно повернуся в дім.
Я вкотре розгублюся: як ці очі
Дивитись вміють поглядом твоїм...

Візьми мої чесноти копійчані,
Вдихни у мене віковичне світло,
Плекай в мені просвітленість стрічання
Й незайманість калинового цвіту.

Позбав мій світ ненависті і фальші,
Забарв його цілунками своїми,
Дай руку, щоб усі шляхи подальші
Мені здалися рівними й легкими.

Даруй мені незламність України.

Навчи як пташка сподіватись злету –
Нехай усі дива зі мною вчинить
Твоя закохана душа поета.

* * *

Тихо
Тільки шепоче вічність
Тільки ридає серце
Тільки мовчить труна
Лихо
Звідки прийшло й навіщо
Щастя розбило скельце
Більше тебе нема
Лину
Знову в думках до тебе
Я назавжди втрачаю
Сутність і сенс речей
Стріну
Погляд здійнявши в небо
Тільки безжальне сонце
Замість твоїх очей

* * *

Липень в жито влітав волошки,
У сади – солов'їні співи.
Небо поноровилось трошки –
І розщедрилося на диво.

Я додому ішла поволі,
А довкола шепталось жито:
“Це дівча дуже любить долю:
Він у неї – найкращий в світі”.

Добрі знаки – дари фортуни.
Запах м'яти, рук ніжний дотик,
Ночі сиві і ранки юні,
Жито щастя налили соком.

Серпень кидає зорі долу
На пелюстки одцвілих маків.
Я стернею біжу додому
Між уламками добрих знаків.

Інна Новодран, студентка I курсу, спеціальність “Літературна творчість”

* * *

В спіралях дум заплутались химери –
І розібрати їх нема снаги.
На дощовому павутинні ери
Мов павутиння, падають сніги,

А я ж хотіла вальсувати з небом,
Крізь мерехтливий обрій молодий,
Розквітлою зірницею, як треба,
Осяяти стежину до надій.

Відкоркувавши пляшку – виллю зливи
У келихи безмежної ріллі,
І разом з ними упаду щасливо,
І квітами залишусь на землі.

* * *

У чорній рясі ночі сяють зорі,
Ряди тополь, так схожі на черниць.
Лежить моя дорога неозора
Крізь слів ряди, ряди думок і лиць,

А що там далі обіцяє доля –
Чи чорну ніч, чи трепетну зорю?
Чи райдужно розквітну серед поля,
Чи під жорстоким променем згорю?

В житті немає стежки нічиєї,
Ала яка судилася мені?
От тільки б на пливти за течією
А проти хвиль – у власному човні!

* * *

Холодні краплі падають зі стріхи,
Неначе сльози зі знайомих вій,
Крильми пташина десь тріпоче стиха –
І що там спати заважає їй?
І ось душа вже лине в іншу сферу,
Її раптово огортає щем.
Думки, немов кораблики з паперу,

Пливуть і тонуть під рясним дощем.
 А блискавиці ріжуть на полотна
 Дірчасте небо... Світ примарно змовк,
 Лиш пані злива, сіра і холодна,
 Виспівує, а за нею й вітер-вовк.
 На змочлих перехожих краплі впали,
 А гомін їхній – тихий і глухий...
 Можливо, це нам небо нагадало
 Про наші незамолені гріхи?

* * *

Осінній світ нас ототожнив знову –
 Згадалися слова старих розмов.
 Опалий лист зробив виток чудовий
 І в невідомість злинув, як любов.

Вмочив у роси весла тихий вечір,
 Утік у далеч, зляканий немов.
 З надкльованого серця так доречі
 Закрапала пробуджена любов.

Як теплий хліб, зігрітий жаром печі,
 Хоч слів красивих мовити не зміг,
 Пригорнеш знов мої тремтливі плечі,
 Щоб крихтою не впала я до ніг.

Приємно й лячно, мов крізь лезо гостре,
 Біжить по жилах і вирує кров,
 Куди не гляну – бачу тільки острів,
 Де лабіринт розкинула любов.

* * *

Стрілами болю пронизане наше життя,
 Лист подорожника губить сліди на порозі...
 Хто його там притоптав і пішов в небуття?
 Що він залишив іще на життєвій дорозі?
 Доля чиясь промайнула як мрія, як сон –
 Так би хотілося їй зазирнути у вічі...
 Вічність потріскана сяє в святині Ікон.
 Ніби нагадує: ми – переходим у вічність.
 Ми ж споглядаємо ревно, як люди ідуть,
 Страшно самому іти, та й відстати не взмозі.
 Хтось іномаркою швидко здолає цей путь,

Хтось протрюхикає тихо на всохлому возі...
 Сіють життєві сніги розсипні почуття.
 Серце наповнюють подихом ніжним, тривожним:
 Треба пройти по пекучій дорозі життя,
 Щоб після тебе лишився хоча б подорожник.

* * *

Лебеденяток колисає легко
 Чи свіжість хвиль, чи сила ніжних рук.
 Нанизує зірки старий лелека,
 Лелеченятко робить перший рух.
 Усе довкола – сонцем обігрите,
 Наповнене відродженням п'яним,
 А на душі малює стиха літо
 Життєві недописані рядки.
 Змиває хвиля творчі недоробки,
 Хвилює серце пісня солов'я,
 Тож храм душі не буде, мов коробка,
 Бо думка там народиться своя.
 Зігрій мене, колиско лебедина,
 Розкрий навіки радощі й жалі,
 Бо я на цій землі – жива людина,
 А не шматок засохлої землі.

* * *

Коли слова своє втрачають значення,
 І біль, мов тінь, застигне на стіні,
 Замість “Пробач” чи просто – “До побачення”
 Махни рукою мовчки вслід мені.
 І від прощання гіркоти полинної
 Раптово посивіють наші дні,
 І вже душа не радість випромінює –
 Її огорнуть сутінки земні.
 Жива краса поділиться на атоми,
 Тверда земля втікатиме з-під ніг,
 І доля в спини нам ножі встромлятиме
 І перекрутить напрямки доріг.
 Та все одно – ми любим без обмеження
 Цей світ – хай і жорстокий, та живий,
 Про нього маєм власні спостереження,
 І в нього шлях відшукуємо свій.
 Коли слова своє втрачають значення,
 Я не лякаюсь – ми ж бо не одні,

Замість “Пробач”, чи просто – “До побачення”
Махни рукою мовчки вслід мені.

* * *

Сивих обріїв паралеллю
Поєднались два дивних світи,
І в ранковім тумані алеї
Споглядала захоплено ти.
Невиразна, стурбована, тиха
Зазоріла свіча у імлі.
Було чути, як стомлено диха
Твоя постать на сивім гіллі.
Твоє тіло ділили шматками,
Розділяли на тисячі фраз,
Все одно – ти жила поміж нами
І надію давала для нас.
У саду, у вишневім садочку,
В калинових обіймах тепла,
Одягала стареньку сорочку
І жила, і жила, і жила.
Ти нізвідки рушала в нікуди,
Але кидала зерно в ріллю.
Тож тебе я пізнаю повсюди,
Я тебе, Україно, люблю!

Перша Скрипка Моєї Душі!

* * *

Чужі хрести, чужі Череповища,
 Чужі дощі. Крізь них ще довго йти.
 Лиш рідний біль зболілим серцем свище,
 Потопом заливаючи світи.
 Рушаєш знов на пошуки Голгофи.
 Тієї, що не зможеш обминуть,
 Твоя молитва вилилась у кроки,
 Які підступно наближають суть.
 Ти все збагнеш, минеш усі кордони,
 Хай потойбіччям світиться межа.
 Чужі хрести тобі прихилять плечі,
 Чужі стежки, мов терен зацвітуть...
 Тебе назвуть Месією, Предтечо,
 І завтра ж на світанку розіпнуть.
 Чужим дощам Твої обмити рани,
 І добре, що люстерками зіниць
 Не бачиш, як іржавіють тумани,
 Апостоли братаються з півнями,
 А потім Юді кланяються ниць.

НАУЧИТЬ!

Научить у душі випасати троянських коней,
 Щоб не серце боліло, а їхні троянські копита!
 Розкажіть, як Батисві перемагати себе,
 Хоч очима зеніт він і так затоптав до пів світа!

Научить, як дивитися чесно у вічі тривоги,
 Як не впасти в двобої з собою в густу конюшину,
 Як дізнатися в цьому житті, де Диявол, де Бог,
 І кому для ножа не злякатись підставити спину!

Це наука складна, тут не досить закінчувати шкіль,
 Покунявши на лекціях, сонно зчинити овації...
 Научить не проспати життя, не осісти у пил,
 Захищати любов, а не ваші дурні дисертації!

Научить, як сказати коханій, що очі – це ніч,
 І що я в них тону, мов сп'янілий і вщерблений місяць,
 Що за всі покоління, на цьому сувої сторіч,
 Нашу пам'ять не Бог освятить і, на жаль, не кохання,
 а вічність...

Научіть, я прошу вас, мене не повчати людей,
 І було б непогано несхожою бути на звірів,
 Щоб забракло життя, як не стане натхненних ідей,
 Щоб отримав з нас кожен лиш те, в що без сумніву вірив!

Я повірю в життя і, можливо, його полюблю,
 Та спочатку надпиймо цей місяць: він повен по вінця!
 Щоб розгублена ніч та пригубила й долю твою,
 Доки ранок знайде сірники для нової сторінки.

Я не вмію в душі випасати троянських коней!
 І вони поскидали на щастя чи рани підкови...
 А за ніж, конюшину й мовчанки сумний привілей
 Не учіть, як, стікаючи кров'ю, віддячити Слову!

* * *

Morturi te salutant

Я усоте на день привітаюся з Джа,
 І за димом полинуть ілюзії світу...
 Навіть сонце зітхає в імлі сірника,
 Котрий ганджу червоним світанком засвітить.

Буде стеля, мов небо, у космос – вікно,
 Таргани – космонавти прудкі і страшні,
 Штукатурених шльондр із буденних кіно
 Не зачепіть моє шкутильгання в нірвану.

Стану мудрим і чесним, як лезо ножа,
 Що не вірити в рими ритмічних судин.
 І коли крицю рясно окропить роса,
 Прийде всміхнений Джа крізь дим.

Як усоте на день привітаюся з Джа
 І збагну чим є світ (це найперше бажання!).
 Щойно спраглі судини розгублять слова,
 Попрощаюсь з Джа і уперше, й востаннє.

**Олена О'Лір, аспірант кафедри теорії літератури та
компаративістики**

СУД БОЖИЙ НАД ЕЛЬЗОЮ, ГЕРЦОГИНЕЮ БРАБАНТУ

Лунають сурми – час бо надійшов
Згадати про неписані закони,
І Божої просити оборони,
Аби не пролилась невинна кров.

Хто зніме з Чистоти тягар обмов,
Щоб розділити ще й тягар корони?
Мовчать у нерішучості барони,
І незворушний Гайнріх Птахолов.

... Чи вірила вона, що коли-небудь
На водах Шельди забіліє лебідь.
Запряжений у срібного човна?

А час іде, не знаючи зупинок.
Тож хай чи друг, чи ворог почина
Короткий і безкровний поєдинок!

ДО ЛИЦАРЯ

На прапорі твоїм – зоря і сонце,
І лілія – на червені герба!
Хай шаленіє навкруги юрба –
Ти на коні, і для юрби закон це.

А золоте в сорочці волоконце,
Що жодна зброя не переруба, -
Це волос дівчини, чия журба
Освітлює вночі вузьке віконце.

Здолавши сто вершин і сто проваль,
Шукаєш досі ти святий Грааль,
Прочанин вічний до Країни Сходу!

Так поспішай, щоб не зів'яла та,
Чия свята і чудотворна врода
В самотній вежі тихо відцвіта.

* * *

На прощу до своїх святинь
Ми йшли смиренно рік за роком,
Кудись у синю далечінь,
Услід заобрійним пророкам.

Але що далі в синь святу
Тоді заглиблювався кожний,
То далі бачив він мету
І жах поймав його побожний.

А завтра, може, кине хтось
Свою вітчизну найдорожчу,
Щоб вирушити в путь – на прощу,
Що нам скінчити не вдалось.

Світлана Павлишина, студентка I курсу, спеціальність
 “Літературна творчість”

ПРО ВІКНО

гумові кульки докорів
 пролітали над головами
 всмоктуючись
 в розпечені до білого вуста

погляд мутнів
 від випитого карого
 на смак її очей

а просто мовчала
 знічев'я підпаливши вії
 модною спалатинкою

а інша пережовувала
 власне волосся
 захиляючись обірваними
 фразеологізмами
 праведно
 заздрісно
 зухвало
 хворіла на сором
 і тулилася
 до віконних шпарин

якби ж можна було кохати

ФАРБА – МИ

крапелька крапелька крапелька
 ще трохи крапельки
 краще дощ
 і здощеволіти
 більше сум
 і зсумоволіти
 немало зухвалості
 плаче до старості
 плаче до радію
 мітить на радощі
 зліпиться в робощі
 змучиться

сплачється
 терпляче довго так
 гірко на іній смак
 з янголом
 з демоном
 плутає
 в'яжеться
 кольором змажеться
 небом дощами
 сміхом сльозами
 бавиться хмарами
 синім примарами
 сиплється криється
 з поштою з плеєром
 тепле і тихе
 раде на лихо
 в кригу ламається
 біль розривається
 очі у сторони
 мріями зморене

воно народиться взимку

ФІАСКО

блазень насміхається
 т а н ц ю й
 в горщиках замерзли квіти
 тан цюй
 потяг не переїде межі

не судилося

ти просто потерпіла
 fī

idea-fix

ешафот зацвів

ОБІТНИЦЯ ЛАМИ

я сильна
 не можу інакше

я вірю
так безглуздо
і в таке

обіцяю наступного разу зірватись

а поки що

я лама юсь

VERLIERTES PARADIES

(цикл)

1.

караю бога
за косий погляд у дзеркало
я б повірила в нього
аби він бачив себе
під собою
і вмів танцювати
а так
хтось надміру сумирний
через втрачену ностальгію

а бог плаче
в куточку
на колінах
на зернятах

2.

я а а модель
з твоє і пі і сні в
не для те еге бе
з неба йду
уу
я про дам не займа ні сть
для то ого го
в кому зміст роз пусти від най ду уу

3.

твої очі пахнуть травою
як в цвіркуна
за 120хв до світанку

а я ще зовсім доросла
 щоб наважитись
 заплакати на плече
 і надкусити яблуко спокуси

а якщо тобі присняться
 метелики на щоках
 значить боги перенесли олімп
 не на яблуню

4.

на колінах
 в кутку
 роздратована
 мати божа
 колише
 колиску
 за шнурочок
 так невчасно
 розгнівана
 дайте сили
 цієї ночі
 народитись богові

а в новій жаті
 різдво

5.

збивати нігті на ногах
 втікати в нікуди
 трусити з черевиків прах
 гаптуючи сліди
 волосся рвати біля скронь
 зривати нерви з вух
 губами
 крихти із долонь
 очима
 тиша вслух

молитва
 тінь
 сліпе божа
 на хрестику розп'яте

тобі б до рук
без ржі ножа
довше смерті спати

тупити біль топтати в сніг
губити крик і сльози
ти не повернешся на гріх
ти вже на цій дорозі

**Андрій Підпалій, аспірант кафедри теорії літератури та
компаративістики**

***КАНАЛАМИ ПОВНИМИ ЛАТАТТЯ /ЦІ ПІСНІ МІГ БИ НАПИСАТИ
ДЖОНІ/***

* * *

виношувати крізь ніколи вихоровості і сприяння молоку і спису та
згубність вигинань і спочинку у середині: виконання чи то гуркіт вималював
кричить гранням і випростанням у враженні мотиву і

* * *

черговість і спроби криють у мареві колобіжного виклику у ставленні
до вrostання і гриму карого виховання у мистецтві вугілля і вагання
спочинку і усамітнення винагороди марень щоразності

* * *

стримати невіршувальність і стомлення коливанням і випраного щиту
ранку у

* * *

червоні розгорнуті крейдою і напруженням висоти черкає чарівне
мовчання власного

* * *

чудовість розламаного і край грибів у стеленні вироку минулого
спорядження що вихололо берегом гри світанками вологості

* * *

чотири виходи що ступлять у крейду і гру щоразності вимотування
гралості влягання у шовковість що сперечає у крихті дзеркала зелених
водорослей доріг

* * *

скоро врода врахує кривизну коло грою вищеплення і спорудження та
головного болю квіток і рослинне стебло вражає

* * *

через виразно вказане прилучення щоденності утримання перебування
у рівному ламанні гри у просторі вигнутості однієї гілки облич без
об'єму крил і вилущення черпати вогнем спостереження кривдою трьох

поцілунків мосту літа вагання і чорний гук кіл влітання літа і дощу з горизонту; сухе спостереження;

* * *

спогляданням усім стане крилом винаходу оприскування черги і враження колесування і вигадування що мружить чарівність шкоди і влітання і минання остелення і сміху чудовості довгих блискучогогарячих доріг крапель мокрості і твердість встигає щось о

* * *

тому коли ви ступаєте до визначень і шкоди признайтесь про винахід ласкавості і спритності черкань і холоду млявість пригублює чарівність у кризі маленького вигуку у дві руки

* * *

чудовість сприйнятно крутить комусь корабель і криві розмови криють проникнення вражень о первинність вселення гри і приймання я люблю

* * *

співучасть чином шкоди з прірви антрацитових рідин засинає у степах запахів кількох годин і вражає крило кутів і кольорів та тепла розбитих вікон і сніг дає спокій

* * *

втрачаючи і крик спереду грає молитву що розжевріння сприйняла коротке і вдячно п'ятою чути гомін металу очей горизонту країни

* * *

хор милістю розвинув крихітні визнання і випрямувати чорністю всеохопною коріння розміреного наче жарт у столі вина маршруту винаходження і хрипу грітого жаху; Високі стіни цього собору і знайдено поруч вже забуту приязнь і добро снігу.

* * *

чарівність стисло врівноважиться і граючи вичинить чорні крейдяні вогні шепоту крізь вироблення щастя і несправжності у навколишньому і твоєму

* * *

щокою грієтесь узвичаєно і нащо вислизнути гра справністю прийме справу і грів він з щодня

* * *

крила тривають у вродженому для кращості і шуканні весни грання
знаходить вітання і грім спаленого книжкового роздуму

* * *

швидкістю вище грієте літери читаного краю щемливого кольору
улюбленого викриттями приїзду і справедливості шкіри та стін крейди та
мармуру; вашість зникне і розчитається протилежністю

* * *

чернігівські вигляди дихають враз і крайнощами кланялись вигідно
пройденню і тримай гойдання й дороги на чарівностях і шовкових країнах
безоглядності та милості

Тетяна Пусь, студентка III курсу, спеціальність “Українська мова та література”

МОНОЛОГ

Я маленька краплинка роси,
 Як сльозинка прозорого ранку.
 Я мовчання несказаних слів,
 Нездійснених бажань полонянка,
 Де в байдужість спадають думки,
 Наближаючи відчаю кроки,
 Я збираю в долоні зірки
 І шукаю загублений спокій.
 Я палаю, неначе свіча,
 У полоні пекучого болю.
 І ховаю у серці печаль,
 Намагаючись стати собою.
 У обіймах холодних дощів
 Проросте порожнечею слово.
 Я частинка чиеїсь душі.
 Я надія чиеїсь любові.
 У нестримних долонях ночей
 Самотою втішається тиша.
 Я вогонь незнайомих очей,
 Епілог ненаписаних віршів.

МОЖЛИВО...

Можливо, ранньою весною
 Я стану проліском для тебе.
 Назавжди залишусь з тобою –
 В твоїх руках частинка неба.
 Можливо, якимсь серед ночі
 Прийду до тебе ранком ніжним,
 І волошкові твої очі
 Про все розкажуть білим віршем.
 Десь за холодними дверима –
 Моя печаль і біль розлуки.
 І, як невимушені рими,
 Сльозинки падають на руки.
 Кудись поніс холодний вітер
 Надій вітрила в путь останню.
 Чому так важко зрозуміти,
 Що це не зустріч – це прощання?..

Можливо, ще весна настане
 І знову буду я щаслива.
 Та почуття давно розтали.
 Вони повернуться? Можливо...

* * *

Я лиш думками говорю з тобою
 Про те, що в серці вже давно болить.
 Й малюю в небі вечора рукою
 Очей твоїх чаруючих блакить.
 Я вже у снах ім'я твоє шепочу
 І ніжний погляд бачу в темноті,
 І більше прокидатися не хочу
 В реальний світ, в безодню самоти.
 В моїй уяві голос твій озветься,
 В словах твоїх відлуння прозвучить.
 Скажи, чому пожежа в моїм серці
 Чимдуж яскравим полум'ям горить...

* * *

Мовчи. Хай грає музика дощів
 Уламками прозорих літніх сліз.
 Торкнись очима неба до душі,
 До рук вустами вітру доторкнись...
 Не плач. Поглянь, уже не плачу я,
 Лиш в грудях ще нестерпно щось болить.
 Лиш спогадів холодна течія
 З очей промінням сипле кожну мить.
 Пробач. Не зрозуміть, чия вина,
 Що серце у безодні забуття.
 Конваліями відцвіла весна
 Опали білим цвітом почуття.
 Прощай. Усе минається колись,
 Печаль сховає тінь густих садів.
 Уламками прозорих літніх сліз
 Заграє тиха музика дощів.

* * *

Зимова проза недочитана
 Бере початок твоїм іменем.
 Словами срібними, розбитими
 Вже не покличеш більше ти мене.
 Бажання кволе зупинитися

Стає межею для думок сумних,
 Та серце не дає змиритися
 З відсутністю очей твоїх.
 Хіба я зможу бути іншою,
 Коли вона благає віршами
 В уяві відтворити постать цю.
 Полотна білі вкрили сутінки,
 Виблискують байдужим інеєм.
 Зимова проза недочитана
 Бере початок твоїм іменем.

* * *

Мені зоря на руку впала,
 Немов сльозинка із очей.
 Я ніжний дотик відчувала,
 Вслухалась у слова ночей.
 Вони мені щось шепотіли
 Про незвичайне, чарівне.
 І я, мов зірочка, летіла –
 Таємний голос звав мене.
 І мала чудернацькі крила
 І серце, що вогнем горить,
 І я була така щаслива...
 Лише на мить. Лише на мить...

* * *

Це все вже сказано не раз,
 У петлях дум згубилась вченість,
 І залишилась нескінченність
 Заплутаних коротких фраз.
 Малюю образами світ,
 Втрачаючи його логічність,
 Щоб відчувати, як у вічність
 Стремить поезії політ.

**Валерія Радзівська, студентка III курсу, спеціальність
“Літературна творчість”**

* * *

...І падає небо в руки.
Відкрите вікно і вітер.
Кладеш на замерзлі коліна
Гаряче своє чоло.
Коли несказання стигне,
У ніч виростаєш звуком,
І тільки страшенна втома
Поглине його тепло...

* * *

Зупинилась весна,
Прихилилась тобі до плеча.
І мовчали вітри,
Хоч летіли жалі загоїть.
Не важливо, що вкотре вони
Розсівають печаль, –
Тільки хай не зникають,
Хай будуть, як ми з тобою.
Промінь сонця в очах,
Синє небо без хмар, крила в даль, –
Це уже не мине,
Попри втечу у лід і сирість.
Я тобі гіркоту і смуток свій не віддам, –
Зупинюсь, як весна,
Що тобі до плеча прихилилась.

* * *

Людина... незгойний гріх –
Так тремко вдихає травень!
Він лічить вітри й октави
В невмілих руках своїх.

За нею – колишня тиша,
Якої боїться серце,
Що стільки терпкої туги
Розхлюпало вже до дна.
Людина тікає в небо,
Здіймається вище й вище,
Неначе із клітки рветься,

Тріпоче, немов струна!..

...Лишається світло поряд.
Від сповіді в чистий травень
Спливають п'янки хвилини,
І тихо маліє гріх.
Раптово зігрієш погляд:
Тримаєш їх, як дитину,
Шалені вітри й октави
У ніжних руках своїх.

Оксана Соболев, студентка I курсу, спеціальність “Літературна творчість”

* * *

Розміряла волосся, на сотні літ розбилась,
Кришилася, мов фреска, у стомі віковій,
І бісером тривоги у розпачі розшилась,
Бо з осінню-красунею закінчився двобій.

Відшаруділо листя свою одвічну сповідь...
Я знов складаю фрески у пазли синіх снів.
П'яний нестримний вітер самотність зради гонить
І роздува вітрила зруйнованих плотів.

Я відпускаю руки, лечу у Випадковість,
Я вільна, я невпинна мелодій таїна.
Гублю хвилини смутку, пірнаю в Загадковість,
Чекає-бо за рогом суперниця-зима.

Така життєва сутність: від бою і до бою
Святкую перемогу чи стишую ходу.
І так у кожній битві стаю на мить собою,
По стоптаній дорозі сама до себе йду.

* * *

Відчуття твоїх полум'яних вуст
Розійшлося по тілу.
 Пристрасть на межі, не встигає пульс.
 Ми не так хотіли.
 Розум за межею почуттів.
 Ну хіба ти не цього хотів?
Віддаю тобі присмак на губах,
Гнучкість своїх ліній.
 Відступає біль, прокладає страх
 Путь любові вільній.
 Хай хвилина вічність принесе –
 Я цього хотіла над усе.
Не потрібно слів, бо в очах вогонь,
Мов пожежа звуків.
 Сантиметр до вій, сантиметр до скронь –
 Божевілля рухів.
 Світ питань розвіявся, мов дим,
 Став твій подих іменем моїм.

Віднайди в мені свою паралель,
Зазвучи тремтливо.

Хай розмиє знов почуттів пастель
Платонічна злива.

Безсоромно-вільне почуття
Важливіше за нудне життя.

Відчуття твоїх полум'яних вуст
Розійшлось по тілу.

Пристрасть на межі, не встигає пульс.
Ми цього хотіли.

* * *

Хто знає: завтра – радість перемоги
Чи знов на плаху, знову на Голгофу,
А, може, десь розійдуться дороги,
Покличе в ніч підступний Мефістофель?!

А, може, сонце золотим серпанком
Осяє першу неприступну вежу,
Останній вечір стане першим ранком,
А наше щастя – озером безмежним.

Можливо ж, “завтра” – це останнє диво...
На цій планеті, змореній роками,
Напише хтось історію курсивом
За нас, але не нашими руками.

* * *

Як швидкоплинно змінює свій шлях
Невтомної Галактики тяжіння!
Здається все зав'язане в вузлах
Небесним пилом, дубом без коріння.

В його очах не змінюється світ.
Її любов – безкрила і безбарвна.
І їхня мить, – фантазії політ –
Нездійснена, незрима, неполярна.

Напевне, так наврочено буттям...
Незмінно, як бажання і старіння,
Що швидкоплинно змінює свій шлях
Невтомної Галактики тяжіння.

ОСІННІЙ ДЕНЬ

Я знов почну останній день осінній
 І розгадаю неба таємницю,
 Мовчазно опускаюся на коліна
 І відпущу моєї мрії птицю.
 “Осінній день, осінній день, осінній...” –
 Лиш очі залишилися навпроти.
 І зла, й добра просиплеться насіння
 На стоптані не нами повороти.
 Повільно витру сльози з підвіконня.
 Все, як завжди: дощі, розчарування...
 Лише дитинства сонячна долоня
 Зігріє скроні вперше і... востаннє.
 Карбує час прощання і образи,
 Гірчить любов у першій стомі ранній.
 Чому ж ніхто нам не сказав одразу,
 Що кожен день цей схожий на останній?

* * *

Осінні куплети,
 Осінні сонети...
 Знов погляд закрила вуаль.
 Кружляє у танці,
 У жовтому вальсі
 Осіння, остання печаль.
 Розсиплеться сонце
 На очі-віконця,
 На стіни холодні, сумні.
 І мить, як хвилина,
 І я, мов дитина,
 І все, як у довгому сні
 Для нас і для неба.
 Лиш погляду треба
 Того, що збентежує кров,
 Що гріє і вірить,
 Чекає і цінить.
 Він зветься – осіння любов.
 Хтось знов відвернеться,
 А хтось усміхнеться,
 Далеко проводить печаль.
 І враз сильний вітер,
 Тривожачи віти,
 Розвіє задуми вуаль.

ОСІННІЙ ВІТЕР

Він не боїться темряви думок,
В його очах безмежний синій простір.
Закривши всі негоди на замок,
Не знає він ні ревності, ні злості.

Він замітає осені сліди,
Де ми колись сховались в барви стихії,
Торкається холодної води,
Шукає в серці спогади колишні.

Лиш тихо зорі кануть в небуття,
І сонце попрощається до рання...
Пожовкле листя – то моє життя,
Осіnnий вітер – то моє кохання.

* * *

Знову поїзд пронизує ніч.
Ти – один. І, напевно, востаннє
Ти розкажеш журбі віч-у-віч,
Як далеко лишилось кохання.
 За вікном тільки хмари вуаль,
 Гріє вітер у млі свої руки....
 Знову сваряться сум і печаль –
 Вічні свідки людської розлуки.
Тихо скотяться сльози у тінь...
Хоч ніхто ні про що не питає,
Я чужим небесам відповім,
Що кохання своє проводжаю.

* * *

Легше забути, легше б мовчати,
Легше згубитись у снах,
Ніж на останнім суді захищати
Біль, що в бездонних очах.

Чи зрозуміють стомлені люди?
Чи озирнеться час?
Знаю, що хмари-присяжні не будуть
В профіль, а тільки анфас.

Біль цей осінній, біль цей безхмарний
Знов на прозорому склі

Вітер і тінь розмалюють бездарно
І розірвуть на пісні.

Легше змовчати, легше забути
Темнії обрії сна.
Легше відчути, легше збагнути
Те, що сьогодні – зима.

Олександр Стусенко, студент III курсу, спеціальність “ Літературна творчість”

ЙОГО ДІВКА

Закривавлена й зім'ята постіль.
 Спить вагітний думками поет.
 Емоційно насичений постріл
 Обірвав його зоряний злет.
 Його дівка, дурна від гашишу,
 По кімнаті шукає труси.
 Ода їй, наполохавши тишу,
 Утопилась у краплі роси.
 Його дівка, відчувши нудоту,
 Утікає по сходах, як тать.
 Вона завтра піде на роботу.
 А поета щурі доїдять.

МОЛЕКУЛИ НОЧІ

По верхах,
 По п'ятих поверхах
 Я стрибав. І врешті, дострибався.
 І незчувсь, коли холодний страх
 В мою душу привидом закрався.
 У житті,
 У клятому смітті
 Я провів літа свої і зими.
 І незчувсь, як покидьки оті
 Стали мною. Я – зробився ними.
 Уночі
 На вогнику свічі
 Догоряють очі та повіки.
 Ніч убила тишу. Не мовчи,
 Бо мовчання – це уже навіки.
 Хай живе
 Все добре і нове,
 Що світанок нам запропонує.
 Кров у тілі труби хай порве
 І хрести на шкірі намалює!
 Все в диму,
 У теплому диму...
 Просвітліло заспане віконце:
 В лихоманці занудило тьму,
 Тож вона і вивергнула сонце.

ТЛІНОПРАШШЯ

У мене вже давно згоріли гальма!
Кочуся в прірву. Ляпнусь – не злечу.
Півпляшки неба – штука ідеальна
Для того, хто нажився досхочу.
І вже мені не видно панорами,
В моєму мозку стався, врешті, зрив:
Хижак із дерев'яними зубами
Всі крани життєдайні закрутив.
Пересихаю... Певно, вже не ваш я.
Узявши цупко мітли в дві руки,
Моє холодне, сіре тлінопрашшя
Женуть асфальтом п'яні двірники.

Василь Тучик, член літературної студії Київського національного університету імені Тараса Шевченка

* * *

Колодязі мого натхнення біля сріблястої гори
 Моя любов зерно вогнисте у лоні ранньої пори
 Мої думки фантомні птиці у невідгаданих лісах
 Мої слова невтомні жниці у досягаючих степах
 Моє життя шляхи туманні через орбіти всіх планет
 Моє стремління розривання віками плетених тенет
 Мій день то є духовне сяйво що золотить мої думки
 А ніч моя тривога марна біля забутої ріки
 Мій спокій то є рівновага духовності і устремлінь
 А мій неспокій то є спрага непогамовних поколінь
 Моя ганьба то незнання є козацьких подвигів дідів
 Мої гріхи то споглядання і схвалення чужих гріхів
 Моя мета зламати ґрати в своїй закованій душі
 Учитися не підкорятись не підкоряючи собі

* * *

Губні гармошки інею заграли білі звуки
 Летять і осипаються еквіваленти нот
 А верби над рікою сріберні акведуки
 Вода в льодах озвалася таємний мій фагот
 Віддалені клондайки проміння золоте
 Застиг у медитації уважний очерет
 А біла хвиля снігу ось зараз припливе
 І повний хор співатиме і гратиме оркестр

* * *

До хованки до хованки біжи
 Дарма що слід фантазії підвладен
 В оточенні вселенської юрби
 Примарі усміхнутися ти ладен
 В луги у перестояне вино
 У сторінки недосконалих планів
 У те що є і те що не було
 В уяву жінки в паморозь туманів
 Біжи чимдуж молися на ходу
 Співай вітрам і зачіпай берези
 Збентеженість роздвоєну свою
 Клади на усміх на тверезий
 Біжи на схід немає колючок

Понад травною шлях твій пролягає
 Забудь що світ як згорблений дідок
 Тебе в лорнет цікаво розглядає
 Ти поза ним Ти косу розплетеш
 Впадеш у безстид і виліпиш сопілку
 Із розумієш досконалість меж
 Неначе хрест у заростях барвінку

* * *

Жовтаві дзвони груш
 Товсті як урядовці
 І хмари як пампушки
 У голубій духовці

Закопчений казан
 З крилатою ухою
 А он рибалка Йван
 Пенсіонер і стоїк

Позачасовий дід
 Досвідчений мовчун
 Для нього всі святі
 І біблія й тютюн

Сіяють сиві крила
 А німб його бриля
 На ріжки почепило
 Дівчисько-чортеня

* * *

От коли б зайти в колибу
 І сидіти до світання,
 І дивитись, як у шибу
 Стукає чиєсь вагання.

Чи зайти чи обминути?
 Вогнище лопоче в центрі,
 М'ясо піруєти крутить,
 За спиною ж темні нетрі...

Ну, заходь, чому стоїш ти,
 Заглядайле соромливий,
 Налякав сьогодні всіх ти,

Але ж ліс – холодна злива...

Заскрипіли б добрі двері,
Увалилося б до хати
Щось велике й неповторне,
І смішне і волохате.
І сиділи б ми до сонця,
І присьорбуючи каву,
Край маленького віконця
Добру б ми розмову мали.

І розставшись на світанку,
Дав би я свою адресу,
Ну а він рецепт від стресу
Та іще історій банку.

От такого я хотів би.
Стукає дощем у шибу.
От коли б зайти в колибу
І сидіти до світання...

Вікторія Філіпчук, студентка I курсу, спеціальність “Літературна творчість”

СОН ПРО ОЗЕРЦЕ

Нарешті я знайшла в твоєму серці
Блакитне і незаймане озерце.
Сиділа на містку – в зеркальну воду
Дивилась на свою дівочу вроду.
Те озеро красою захопило,
Я руку в теплу воду опустила,
Ураз зняла тонесеньку сорочку –
Пірнуть хотіла з дивного місточка.
Та що це? Налетіла чорна хмара
І блискавкою небо розіп’яла.
Озерце раптом виром закрутило –
В’язке багно зелений берег вкрило.
Від дикого, загрозливого реву
Додолу похилилися дерева.
А потім стихло. Стало, як було,
Руденьке сонце знов у синь ввійшло,
А я, мов скам’яніла, лиш дивилась,
Чекала дива. Але не з’явилося
Блакитне і незаймане озерце,
Що я колись знайшла в твоєму серці.
Я підняла сорочку і, мов сонна,
Жбурнула у страшне багно бездонне,
Й дивитися мені було несила –
Тканина враз зібгалась, почорніла.
Отак могло моє маленьке серце
Змарніти у твоєму синь-озерці,
Та я здолала розпач, біль, утому
І байдуже пішла собі додому.

Ганна Шкрабалюк, студентка I курсу, спеціальність “Українська мова та література”

ЛЕМКИНЕЮ ВРОДИЛАСЬ Я

Моїй прабабусі та всім лемкам присвячується

Лемкинею вродилась я!
Із роду гордого уся моя сім'я.
Карпат небесна вись, гірські потоки
В душі моїй злились.

Не бачила ніколи я блаженних місць отих,
Та назавжди запам'ятала,
Як грудочку землі моя бабуса цілувала
Й до образів святих ховала,
Щоб Бог зберіг шматочок раю на Землі.

От і бабусі вже на світі цім не стало,
Та напуття її в душі моїй дзвенить,
Не затихає ні на мить.
Маленькій ще мені отак вона казала:

“І радощів, і бід
Зустрінеш на віку чимало,
Але на все життя запам'ятай:
Не плач ніколи, краще заспівай!
Бо пісня нам дана від Бога,
І в радості, і в смутку це підмога.
Коли душа від болю рветься – заспівай,
Щоб пісня зазвучала на весь твій рідний край,
І кожна стебелінка, кожен кутик
Твій біль сховає, забере твій смуток.
Коли в концтаборі була я, і коли дітей ховала,
Що стало духу я тоді співала.
Коли із рідних місць нас виганяли,
Ми йшли і мовчки теж співали,
І гори теж підспівували нам тужливо,
Здавалось – пережити неможливо!
А жовнір підказав: “Стань полькою
І будеш вільно жити,
За хатою своєю не будеш вдалині тужити”.
– Русинка я, русинкою й помру,

І не важливо вже, в чиїм краю.
 Тепер нема куточка на Землі,
 Де б лемки не жили;
 Старі вже, і малі, вони завжди співають,
 По тих піснях відразу їх впізнаєш.
 Як пісня ллється – душу очища,
 Не скаламутиться тоді твоя душа,
 Не вчинить підло людей, і людей не зрадить,
 Всім навкруги приносить радість.
 Як подарує доля дні щасливі,
 Засяє пісня, як веселка після зливи,
 Всі кольори воскреснуть у душі,
 І враз забудеш дні сумні.
 А в праці – що допоможе так, як пісня?
 Благослови нас, Боже”.
 Сказала й тихо завела
 Про калиноньку, що у лузі зацвіла.
 Ще пам’ятаю, як бабуся хлібчик випікала,
 Веселої вона тоді співала:
 “Хліб на столі – то радість у сім’ї”.
 Ще й зараз бачу уві сні,
 Як хліб той з печі витягає
 Бабусенька і все співає,
 Немов щасливішої в світі і нема.
 Коли моя бабуся помирала,
 То пошепки молитву заспівала,
 А люди плакали...

Лемкинею вродилась я, і пісню ту й красу
 Через усе життя перенесу.
 І донечці віддам чи синові, аби співали
 І хвилями добра майбутнє сповивали.
 Лемкинею вродилась я!..

Світлана Шинкарук, студентка I курсу, спеціальність "Літературна творчість"

* * *

Стерні обабіч,
Через душу прямо
Це море з болю греблі прорива...
Мовчу передвечір'ями:
"О, мамо.
Яка ж була гаряча та трава"

...Полинний смерч
До безуму лоскоче.
І вже не сміх невпинний.

А кричать...
До сліз і крику душу хоче збочить,
Мов сто смертей і атомних зачать.

Але не час,
Не час захланний атом
Впускати в груди.
Й подумки – не час.
Ота весна вже стала нам за матір,
Комусь – за батька...
...Слів не вистача...

Шляхетна осінь, мовби птаха,
Ляжливо пурхнула з долонь...
Я не зрікаюся – було.
Не зарікаюся від страху,
А, може й, спокою. По слові
Кладу сама собі печать
Нових мовчанок і розп'ять,
Собі – на груди і на совість.

* * *

І зливу вдосвіта накличу,
І стан стежками обведу...
Любові будні – світла притча
На полиновому меду.
Тоді у ній немає свята,

Коли нема для нього струн...
 Зі шляху, кинуту вмирати,
 Чиюсь-то пісню підберу.
 Де журавлі дзвонили в роси
 І мак любові споловів...
 Одного вірша буде досить
 І без твоїх оманних слів.

* * *

Згадайте, пане, Лесині слова,
 Що я з терпкою мовила душею.
 Вони – як біль в пророчому єлеї,
 Що легко, легко серце сповива.
 Та лиш отого й спогаду, що слів...
 А сонце сіє маковим пелюстям...
 Я Вас любила б, та я Вас боюся,
 Але себе боюся й поготів.

Прошу, пробачте за любові сон.
 Мені ж на неї мудрості не стане.
 Я Вас забула б, тихий, ніжний пане, -
 Рве струни думка мрії в унісон:
 Все – безгріховне, й лиш любов між нами
 Вогненнокрилими танцює журавлями.

* * *

Пробач мені за голизну сльози,
 За Всесвіти прийдешні – новину,
 За те, що зміг любить мене одну,
 А кращої і в думці не просив.

Ти наче бог, що ймення загубив.
 Це й буде твій, мабуть, останній гріх,
 Коли ти знов торкнешся рук моїх
 І зникне маска людської злости.

Пробач мені і за глевкі зірки,
 З яких і долю виліпити мож...
 Пробач мені, пробач мені також,
 Що й небо це – на відстані руки.

* * *

Останній піст і яблука, мов тло

Для сповіді і свічки воскової...
Вже досить воєн. Північ трунком поїть.
Важкі дощі щось стукотять об скло.

Вже досить ночі і перипетій.
І цим душею заживо скресаю...
Як трохи раю... як же мало раю!
У тих сплетіннях сонця і світів.

Останній піст. Остання посту нить.
Та щойно душу вийняла на волю —
Замало щастя, забагато болю
В повітрі між душею і людьми.

**Анна Шевченко, студентка І курсу, спеціальність
“Українська мова та література”**

* * *

В похмурім сні, в моїм вікні
Я бачу обриси кохання,
Від заходу і до світання
Думки плекатиму сумні.
Моє життя... Його нема.
О, як безтямно плинуть роки!
І я, блукалець сумноокий,
Колись зійду у небуття.

* * *

Що ви мовите одне одному,
І навіщо ви всі повінчані?
Я не дам ані крихти жодному,
Все одно ви її скалічите.
Що ви тьмарите, що ви хмурите?
Що ховаєте та гортаєте?
Я слабка, та мене не одурите!
Я сама, та мене не злякаєте!
Я в журбі, та мене не закопано!
Я в юрбі, де всі скачуть галопами!
Я жалоби вам не пробачила,
І чоло моє болем позначено.
Я в тенета страшні потрапила
І у пастці тепер пручаюся,
Та не дамся вам в хижі лапи я!
Все ж я вільною залишаюся!

* * *

Не можу я в тім загадки знайти:
Живем усі для того, щоб померти.
Життя – то тільки мить, то шлях до смерті,
Зупинка, де ми маємо дійти.
Ми ремство тягнемо через буття
І хворі всі на щирість та байдужість.
Йдемо ми, і немає вороття,
Бо долю не під силу нам подужать.
Так йдімо ж! Що нам грози та вітри?
Де згаяно, там, може, й надолужиш –

Повіриш ще, заплачеш, ще полюбиш,
А, може, надолужиш вже й не ти...

* * *

Не зморено, не скопано, не видбано.
Не зроблено, не скоєно, не вибрано,
Не зніжено, не стішено, не зраджено...
Залишуся одна назавжди я.
Бід болю, від нудьги скалічена.
Душевних скільки ран налічено,
Химерних сподівань не справджено.
Коханих і близьких ображено.
Спокути вже ж чекать не буду я.
Піду у інший світ приبلудою,
Піду у вічний час невінчана,
Для себе і для вас зувічена.
Папере, збережи думки мої.
Нечасто я була щасливою.
Ніколи не була коханою.
Нікому дорікать не стану я.
Мабуть, шляхи мої вже пройдені,
І час прийшов вітатися з безоднею.
Тягтись крізь долю і страждать не хочу я.
Приймай же, всесвіте, ти душу мою збочену!

* * *

Життя пливе, як хмари над Майданом:
Ще думка, ще погляд, ще крок, ще мить –
І я піду у вроді первозданній,
А поміж хмарами блищатиме блакить.
Мене не стане якось раптом, надмиттєво.
Вже не злітатиме міг голос в мирну синь,
І, що боліло мені, буде несуттєво
Для новоявлених прийдешніх поколінь.
І, як жадалось, як не справджувались мрії,
І, як кортілось, як пручалось, як пекло.
Як і мене, їх щедре сонце, теж зігріє,
Аби, як і мене, до обріїв їх теж тягло.

* * *

Красуні глянцеви мовчать,
Клопочуть штучними очима,
А я ж бо дуже хочу мать

Хоч дві освіти за плечима.
 Жіноцтво, загнане під глянец,
 Закуте в мірку “дев'яносто”,
 Вони понівечили нас,
 Зробивши інтелект відносним!
 Чоловіки, ми любим вас!
 До чого хибна досконалість?
 До чого фальш дурних гримас?
 Не личить лицарю зухвалість!

* * *

Чимало мрій примарних та химерних.
 Я навесні закохана у відчай.
 У вирі слів безглуздих та мізерних
 Мою печаль поезія засвідчить.
 У глибині нав'язливих метафор,
 Серед нудьги бездарного ритмізму
 Лікує душу, наче вправний знахар,
 Безладдя рим межі ідіотизму.
 Пливуть-пливуть слова у поєднанні
 Здається знов за крок я від безодні.
 Я патентую тишу римування,
 Бо у печаль закохана сьогодні.

* * *

Поезія — гербарій почуттів.
 Хто висушить і стисне їх до рими?
 Хто здатен вкласти в мізер слів
 Те, що душа тримає за плечима?

* * *

Чіпкі пазурята скаженства
 Встромилися в груди мені,
 Як жаль від агоній блаженства,
 Як зимні сліди на вікні.
 Я болем до тиші звертаюсь,
 Долонями сльози ловлю,
 І знову до рими вертаюсь,
 Знов душу натхненням живлю.

* * *

Як стогне біль, потрапивши у груди,
 І плаче сум, зринаючи в пітьмі.
 Любов моя, подібна до приبلуди,
 Мандрує, як мовчання, на Землі.
 Мигдаль її холодного торкання,
 Трояндовий цілунок миготінь,
 Що в дотику сумного сподівання,
 Шукає спалаху – негаснучих горінь.

* * *

Ті журавлі – мої печалі,
 Здіймалися у височінь,
 Їх музи з арфами стрічали
 Серед дзвенючих миготінь.
 Птахи-печалі дивувались –
 У душах музика пала.
 До мене маревом вертались –
 І я натхненням їх пила.

* * *

Мармурові сходи божевілля,
 Стиснута хустинка у руках...
 Зрада надотруйна, наче зілля,
 Кривда надраптова, наче жах,
 Біль такий химерний, як омана,
 Сором безпорадний, як печаль.
 Стала я дорослою зарано,
 Надто перепечений мій жаль.
 Зимно якось грудям та долоням,
 Боляче зневаженим думкам.
 Погляд, як іронія агоній,
 Посмішка – чужинниця вустам.

* * *

Шляхи життя не можна передбачити.
 Не намалюєш мапу почуттів.
 Та треба іноді і зрадників пробачити,
 На те прости й вагомий є мотив:
 Коли душа у злобу не закута,
 Підступності не сповнена, журби,
 Тоді падуть важкі страждання пута,

Тоді не знатимеш ненависті й ганьби.

* * *

Бурхливо серце калатає.
Немов годинник на стіні.
Воно від часу утікає
І п'яно рветься у мені.
Лютує, стогне... Увірветься,
Мені здається, тут життя.
Можливо, доля посміхнеться,
Та я не хочу вороття.
Моє вже пройдено й пропито.
Моє відкохано давно,
Моє відмріяно, віджито.
Самотність. Ніч. Крок у вікно.
Це крок у темряву. В безодню.
У млу. В безмежність забуття.
Ні, вже не схиблю я сьогодні.
Мене не скривдило життя.

* * *

Ти бачиш, як пала моя душа?
Ти бачиш, як слізьми набралися очі?
Душа від втоми стогне, як лоша,
А ти їй відпочинок дати не хочеш.
Про неї ти не дбаєш, не щадиш
Її тендітних струн, тонких зів'ялих, –
Щоразу знов страждаєш, знов гориш,
І сльози із очей, сумних, запалих.
Що сльози? То прозорий чистий гріх,
То плата за даремні сподівання.
То ніжність від несправджених утіх.
То пестоші зрадливого кохання.

* * *

Я житиму ще, може, рік, може, два,
А, може, століттям довше.
Застрягли у горлі моїм слова,
Та шкіра не стала товща.
І в піддиху біль, і в продиху біль,
Та всюди суцільні болі!
На рани душевні я сипала сіль,
Та крилам бракує волі.

У душах жах, в повітрі сплін,
 Долоні, чорніші од бруду,
 Папір важкий не приймає слів.
 Життя у предтечі Суду.

* * *

Я в пошуках блукаю. Я не птах.
 Це тихе та повільне божевілля.
 Кохання я тримаю у руках –
 То іграшка моя в часи дозвілля.
 В блуканнях я стомила, та не сплю.
 Чеканням я ув'язнена навіки.
 Я в пошуках пересічних ловлю
 Тебе ловлю для радощів, утіхи.
 Чи справдяться старання та думки?
 Чи збудуться наївні сподівання?
 Збираю образ твій через віки,
 Твій образ незрадливого кохання.

* * *

Життя байдужість не зраджуй,
 На вічний спокій не молись.
 Любов, покривджена зневажно,
 Тобі натхненням відболить.
 У римуванні дивнім вирі,
 У непохитності принад
 Ти правди зрадою не міряй,
 Бо віра не приймає зрад.

* * *

Повітря, спрагле у дощах,
 Жадає сонячного світла.
 На лист зеленого плюща
 Осів останній подих літа.
 Мандрує осінь, як жебрак,
 Прихилить голову деінде.
 І на крилі рудому птах
 Нове тепло несе на південь.

* * *

Шурхатий сніг зірок за небо зачепився,
 І суне через край димами темрязна,
 На злетах павутинь метелик притулився

Білявий молодик, рогатий сатана.
 В зіркову круговерть вплітаються росинки:
 Перлини серед хмар, смарагди на траві,
 Між ними – тільки мла й повітряні хустинки,
 Між ними — тільки ніч і марення нові.

* * *

Я виболю до краю:
 Від п'ят і до рамен.
 Щоденно витліваю
 Між прізвищ та імен.
 Я вимолю прощення
 У себе – не у вас!
 Я хочу, щоб імення
 Моє засвідчив час.
 Тендітно-нездоланна,
 Розбещено-свята...
 Ти чуєш. Світе!? – АННА,
 Манірна та проста.
 Затята бунтівниця.
 Смирenna, як дитя,
 Русява чарівниця
 В перетинах життя.

* * *

(ненародженій дитині)
 Лайняний жмуток каяття!
 Я стала навіть не брудніша...
 Мене було удвічі більше –
 В мені росло ТВОЄ життя.
 А міг би ТИ посіяти сонях
 Чи посадити деревце.
 Я бачу кров на цих долонях!
 Я їх ненавиджу за це!
 Крізь все... Собі не вибачаю!
 Нема прощення для катів!
 Щоранку сонце зустрічаю,
 Яке б і ТИ зустріть хотів.
 Забрало болю для появи.
 Це щось надболеве тече.
 Хіба тепер я маю право
 Життю схилятись на плече?

* * *

І знову боротьба. Куди ти тут подінешся?
І знову на двобій виходжу я з життям.
Можливо, ти такий: відступиш – і не змінишся,
А я себе в полон живою не віддам!
Можливо, назавжди залишусь амазонкою,
І з правдою слабких ні за що не змирюсь.
У славі і крові колись назавжди змовкну я.
Нікому ні на крок ніде не поступлюсь.

**Наталія Шевчук, аспірантка кафедри теорії літератури та
компаративістики**

БДЖОЛИ І БОГ

Роз'ятрено розвіяно й нарешті

зносять бджоли у вулики день
зносять медом увібрані роси
зносять богову самість як просо
із подолів зручних наймень

Роз'ятрено й розвітрено
і знову
тікаєш ти по-справжньому вбивчо
та все голову хилиш
минуле прощупує твоє серце на придох
заграє з совістю
і все силиться спровокувати Того
котрого бджоли зносять з гірким медом
та тільки ближче до ночі
коли сам її нездужаєш

А небо дедалі важчає
горнуться очі до нього
болем зацькованим
принишклим приглумленим вірою

Й станеться Воскресіння
І бджоли зноситимуть його до легень
аби дихали вільно і легко
з Богом
з його самістю і тугою
з його болем
що набагато легший від людського
він не відкладається в хребті
не змушує гнутися під своєю вагою

Люде, люде!..
— Христос воскрес! —
у відповідь бджоли.

* * *

Сплели із коріння тугу,
відверту й набожну,
за покійником пустили:
може, неба йому наворожить.

Сплели із людини втому,
проштамповану і залізну,
пустили її за місяцями
багажем валізним.

Сплели із Отця – борошно,
вигоїли ним молитви
й... заборгували мірошнику
по великій битві.

* * *

Твій цілунок в чоло – оберіг мій на всі світи,
Оберіг на чужі долоні і перехрестя.
Твій цілунок в чоло – наче присмак снаги проти шерсті;
Та давно, вже давно – не ти.

Ти цілуєш в чоло, як цілують до страти чи мертвих.
Надпиваєш мій смуток з вертепу різдвяних мрій.
Ти цілуєш, бо впертий,
бо – злий.

Ти вінчаєш мене. Ти розхристаний й не жаданий,
Дожинаєш пророків вустами й сріблом.
Ти – колишній, але – коханий.
І на розраду – бідний.

Твій цілунок в чоло – оберіг мій на всі світи,
Оберіг на чужі долоні і пререхрестя.
Твій цілунок в чоло – це давно, вже давно – не ти;
Це принишклий лелека в моєму серці.

Цілуй його, мамо: він болю не перенесе.
Він – без господаря. Все сподівається дива.
Цілуй його, мамо, – помстися. І над усе
Цілуй його там, де проростають крила.

* * *

Там сні вицілюють хворі долоні
там вирій обмежений підвіконням
там птахи розплескані ритмом повії
надломленим
вмілим
дивно що білим

там місячні камені
змріяні злаяні
розхристані ризою
невпізнанною
очікують все на старих пілігримів

там місто не врите коронами Риму

Там тихо Там боляче сходить трава
під серцем
під подихом

там спочива-
ють богів колісниці

і щемно
коли не встигаєш наснитись

ПОПЕЛЮШКА

В ту ніч
я була схожа
на Попелюшку –
загубила черевичок цнотливості.
Він був такий маленький,
що помістився
у тебе на долоні.
Ти пестив його,
наче розбещене немовля,
і сміхом наповнилися
навіть краплини сну
на підвіконні.
Я, зіщулившись,
сиділа край ліжка
і спостерігала,
як люблять

твої
пальці.
А у відчинене вікно
іноді
залітали нічні метелики,
втримуючи на крильцях
нектар
місячного проміння.

МІНІАТЮРИ

1.

коли тіло
кохається
у дощах
твоїх рук
пахнуть квіти
, божевіллям

вагітного сонця

та скаженіють крила
доторкаючись до неба

2.

Трави
із запахом липи
мовчать
сіючи небо
у своїх долонях

КОСЯТЬ
небо пахне
МОЛОЧНИМИ ШЛЯХАМИ

3.

сніги руйнуються не веснами

долини за природою
птахами вимірюють те борошно
що з листям

сніги руйнуються
бо десь мірошник
нову коханку в пестощі вбирає

сніги руйнуються у травні
 так плавно
 журавка віддає дитя небес

ті блискавиці що вертають
 теж брехливі

сніги ж руйнуються

Між прощами твої тварини
 не знають ліній
 і люблять колір зливи

сніги руйнуються
 під сливами в домашньому халатику.

4.

дикі пляжі
 теж
 вигадала Єва

ще ТОДІ
 сидячи коло яблука
 і висміюючи
 дивним сміхом
 грішні роси

А ті ВСТИГАЛИ
 скотитися
 з Його лона
 у піщані плеса
 її засмаглих плечей.

дикі пляжі
 висповідані слідами
 не схожі
 на білого монаха
 елегантніші
 за виснаженість Євиного яблука
 бо
 не
 народжують.

5.

Твоя одіж
лушпиння спраги
на грудях
крісла

Пил цноти
стрічає
свою
тисяча першу
ніч

6.

Крила
наче боксерські перчатки
Їх одягають
перед
боєм.

7.

вона стояла
у солом'яному капелюшку

кажуть добре вам
тепло напевне

і відірвали шматочок одягу

залатала
стоїть у солом'яному капелюшку

кажуть вишуканий степ обрали
жінко
багато вітру і волі в ньому

і відірвали шматочок зору

залатала
стоїть у солом'яному капелюшку

кажуть маки розквітли
засіяли дім ваш

і відірвали шматочок дітей її

залатала
Стоїть жінка у солом'яному капелюшку
їй нічого вже віддати
мружиться під сонцем

8.

я б'юсь і боюся
не втрат
не витрат
не падіння

я б'юсь не крильми
бо соромлюся їх мозолів

я б виросла руслом русявим
та ріки такі вередливі

я берегом мріяла
видно
що серця замало
латала його
хай лататтям, на води
хай з татом

хотілося деревом тихо
лиш листя доріг опадало

молитва моя заслабка
у засмаглості праведних сонечь
і п'ю із своїх вишиванок
незмінені два кольори

я б'юсь і боюсь відбиваюсь
від поту солоним
крилом
і соромлюсь
його мозолів

РОДИМКА
самітнє гніздо
дикої ластівки

над самісіньким серцем

у ньому
проростають
чужі таємниці і болі

Із втратою туманів
помирають
пророки

там ніколи не жила
дика ластівка

Ми винуваті, що міліють ріки
і лисинами світять береги.
В.Симоненко

...ті береги давно зійшли смолою
старцюють світом надгнучких зусиль
не на коліна падають і навіть
не на дороги а з відкритим ротом
рибиною на витриманий біль

...ті береги надщерблені росою
вже не спроможні виснажити вщерть
надпитий важіль рук Господніх

а шлях неблизький і достатньо ще
блідого відблиску І світять береги
і натирають лисинами ноги

ти йтимеш поруч бо не маєш змоги
позбутися вчорашньої вини

він не встигав ходити босоніж надвечір
степом
де було поховане її сонце
де було знешлене її “Отче наш...”
де було зранено її бурштинову далечінь

він не встигав за її зорями
 бо маючи здоровий глузд
 лягав заздалегідь спати аби
 не бачити того степу
 яким він не встигав надвечір
 ходити босоніж

зате він мав її собі за жінку
 і того було досить
 щоб усе це їй вибачити

ТАТОВІ

Я в мудрість трави
 поховала усі негаразди
 із збитих порогів
 незнаних допіру людей
 тікаючи від безголосих ідей
 я віри знаходила крихту
 з якою не хлібом єдиним
 все ж ішла навперейми вітрам
 де збиті пороги
 і зігнуті спини
 сердешних апостолів
 а трохи ліворуч
 вирій
 м`який
 без обвуглених стель
 увесь рожево-блакитний
 як юна коханка
 як тіло її грайливе
 як ті водограї з плечей
 як стегна сором`язливі
 там тепло
 і там ... без обвуглених стель

і тихо трава сповідала
 прийдешній неспокій
 у татових капцях,
 затишних, великих,
 глибоких

КОРОМИСЛО ПРОМЕТЕЯ

Обабіч двох світів
 її полин росте
 поміж людей що вболівають стисло
 зручне напівдитяче коромисло
 дається все ж знаки
 хоча хода м`яка

у кожному відрі
 по дві вуглини
 щоб виліпити з них вогонь
 відьму

Знову відьму зловили
 справжню
 кажуть з хвостом
 сплять
 Ми нарід Ми маєм традицію
 (бракує завше тільки досвіду)

Сьогодні вона піднялася удосвіта
 Ач, як округлилися за ніч груди!
 До рук просяться
 парують
 розбурхані молочні ріки!!!
 Їй би пожити...

Та ось і люди Нарід Традиція

— А гарна ж відьма була
 білолиця
 — А полум`я бачили чисте-чисте
 — Даруйте, не ваше бува коромисло
 От добре Тоді підберу Згодиться

Є в цього народу й така традиція.

І є один, отой, котрий не зайвий,
 хоч навіть третім явиться вві сні,
 у водевілі під кінець весни,
 у днях, що повз.
 А потім на горищі
 старої хати згадуєш слова,

які б дозволили прийдешнім поколінням
сягнути миру. І твоє зусилля
таким болючим видається йому,
що і синам не слава, а вина
дістанеться від твого чорнозему,
де не знайти, не звідати без щему,
як просто називати імена.

І недолуго відійде снага
твого зусилля пригадати перших:
вони вмирати вміли, а прийдешнім
залишили тумани.
Сивий вершник –
отой, що третій і котрий не зайвий –
він теж із перших досягав у вишнях,
у днях, що повз.
А потім намагавсь
забути те, що він і є Всевишній.

Петро Щербина, студент II курсу, спеціальність “Літературна творчість”

* * *

Осінній дощ передчувають клени
і губить листя сива далечінь,
дощем і громом джерело свячене
вбиває спрагу. Із міцних сплетінь

невпинно й пружно хміль росте угору,
невпинно час кудись іде.
Міцні гриби з ялинового бору
у кошик жовтня осінь покладе.

Холодне сонце п'є печаль із глека,
листіків ожинових п'є
втомлений граніт,
а за селом кричатиме лелека...
Осінній ліс мовчатиме услід.

* * *

Він тут стояв. Так осінь була близько;
в зубах цигарка та ще тепле листя.
Дими
над парком
дивним, ніжним блиском
спадали на старезні сосон вістря.

Фіранка. Свічі.
Темнота кімнати.
Пиріг на кухні й підгоріла шкварка.
Він тут стояв. Життя в свої лещата
Затисло всіх...
Лиш листя і цигарка.

* * *

Дощ плаче
над плащаницею площі,
дух вітру
п'є сіру напруженість ранку;
хитає
зневідених трав ніжні моці,
наповнює

хмелем сутності склянку.

Зачиниш вікно
від роси й чорнобривців,
хміль сутності
спиртом у склянці розчиниш.
Старий,
давній вірш на папері вже вицвів.
Не чути дощу,
хоч вікно ти відчиниш.

Віталій Юхименко, студент IV курсу, спеціальність “Літературна творчість”

СНІГ У КВІТНІ

Який негарний сніг у квітні,
Мов передвиборна турбота,
Мов труд суботників в суботу,
Потворний, мов цнотливість літніх.

Як неприродно – сніг у квітні,
Немов би альтруїзм людини,
Немов би піст та без свинини,
Немов у трупа руки пітні.

Як дивовижно – сніг у квітні,
Немов любов до ближніх вперта,
Немов патріотизм відвертий,
Немов отрута в хлібі житнім.

Багатогранний сніг у квітні,
Бо скільки лє асоціацій,
А скільки дивних аплікацій
Розродять ще рядки вагітні.

НЕСФОРМОВАНІСТЬ НА БІЛОМУ ФОНІ

Чую: крапає сніг несформованими краплинами
І додолу зливає тепла несформовані плямочки,
І мої почуття теж якісь нетривкі несформовані:
І не тепло й не холодно, байдуже і не байдуже.
Просто тупо, німо, глухо, а ще неримовано,
І так гарно, коли воно так без твоєї участі,
Та не вірять мій розум мені, а таки і правильно.
То ж брехня лиш моя, то легка то летка, несформована.

ЛІКАМИ

Лікарняні вазони пахнуть ліками,
Чи й не пахнуть, а просто між ліками
Намагаються жити і дихають
Тими ж ліками.
Лікарняні вазони не мертві
І здається, що все ж таки пахнуть.
Тільки пахнуть просто між ліками
Тими ж ліками.

Ми щасливі таки між нещастям,
 Чи й не так, просто ми між нещастям
 Намагаємось бути щасливими
 Тим нещастям.
 Ми щасливі і дійсно не мертві,
 І здається
 Ми дійсно щасливі
 Тими ж ліками

* * *

Сонця немає над площею Зречень.
 Терпко й спокусливо для самовбивств.
 Вірш голуби розпатрошують гречно:
 витрусив віршів для голубів.

В грудях так тепло і ніби воркоче.
 Вітер птахів підриває увись.
 Очі, будь ласка, закрий мені очі!
 Сонця немає, а вірші збулись.

Пір'я посипалось пасмами білими.
 Пір'я – мов листя – це осінь така.
 Птаство долонями крил голубіє –
 схрещені руки у хвилях танка.

Крил облетілих літаючі оплески
 хвилями. Плину. Далеко до дна.
 Слухай, у мене не вистачить доблесті.
 Слухай, воскресну наступного дня.

Любий, повір, ти нічого не зміниш:
 вже сутенію, роса на губах.
 Я розростуся патлатим жасмином,
 квітнутиму голубами.

Сонце не зійде над площею Зречень –
 буде засонячно для самовбивств.
 Часом поети такі недоречні.
 На, погодуй голубів!

ПРО ВИРОДКА

Був вечір срібним вереском пробитий.
 Її тримало четверо мужчин.

Нещасна розродилась по обіді
потворою з блакитними очима.

Воно було сприятливе на щем,
воно було піддатливе на вірші,
воно боялось кинутих очей,
бо очі злі живуче-яскравіші.

Та очі якось звикли – він не звик:
потворний був, ображений і впертий.
Дерева посплітались у вузли,
а він схопився і розцвів мольбертом.

І гніт стривожений, і профіль дивний,
і Бог, як хлопець, позувати сів.
Зозулю висолопив з подиву годинник.
Зозуля прокувала сім разів.

Ах помовчи, дурепо, помовчи,
щоб раптом крик картини не подер,
бо цей самотній, з вічними очима
врятує нас шедевром.

ПТАШИНА БОГОРОДИЦЯ

Зсохлася, як підкидала хмиз,
зайнялась накидкою червоною,
голову на бік і трошки вниз,
і отак – премудрою вороною,
і отак – ні страху, ні дверей –
скурює усю себе, як містик,
береже сапфірове намисто
і годує круків, як курей.
Сполохнулась: птахом бився чад,
звикла падлом годувати круків –
в неї дико падлом пахнуть руки –
не ходіть дивитись на дівча.
Не ходіть дивитись на дівча,
бо, як вчора ранок догорав,
в неї залишилось вороння,
а вогонь, і тінь, і ніж здичавіли.
Бо от-от була б , як та гора,
пестилась і дихала пухлиною,
виминала свій живіт, як глину,

а між ніг світанок догорав.
 Та зійшло не сонце – з пір*я круг,
 просто сонцем не буває викидень.
 На прозоре тільце виліз крук:
 годувала падом їх, як звикла.
 А дитя мов закликало всіх –
 спалахнуло полум'ям із крил,
 не зумів спророчити санскрит
 сходження котрогось і з месій.
 А при ній з тих пір ліси мовчать,
 тільки зрідка небо крука зронить.
 Спепеліла, і тепер – ворона.
 Не ходіть дивитись на дівча!

* * *

Доки тиша надворі велика,
 аж до цокоту ратиць в хребті,
 самотньо танцює і з викликом,
 без мелодії, навіть, стриптиз.

І по тілу, як родимки, зорі.
 Пахне яблуком власне плече?
 Ти собою – миттєві узор.
 Чом не п'яти, а скроні пече?

Не дивитись, не бачить, не глянути,
 бо вікно – то бермудський квадрат.
 Чи розпусні ви, древні римляни?
 Чи ти пристрасний, дощ із відра?

Без плачу, самотньо і з викликом,
 так схвильовано, ніби вода,
 стриптизує щоначі каліка,
 стриптизує, щоб хтось підглядав.

* * *

Діти, мабуть, любили море.
 Діти гречно ліпили пасочки.
 Тільки чайка, острахом зморена,
 не дивилась на піни лампасики.

Берег марив звабливими мушлями,

і пісок розсипався, як зрада.
Без жалю язиками синюшними
море впало, і нічим зарадити.

Берег мокрими чайками всипаний.
Діти бачили б – позбирали б.
Онде сито й відеречко випали,
і ростуть на панамці корали.

Діти, певно, море любили.
Чом же небо блискучою гілкою
стеле пасочки квітами білими,
як тендітні фігурні могилки?

* * *

Як здача в хлібному, два жовті місяці.
Я мушу ввічливо, я вголос: Дякую!
Паршиве літечко, аж хвостик мишачий.
Всі також ввічливі: всі всім піддакують.

А небо скронями і сонце здавлене.
Я буду глиняним, я буду сонячним!
Щоб люди вірили мені, як давньому,
я посміхатимусь, намистом дзвонячи.

Я посміхатимусь, як ідол з каменю,
і ти прийдеш тоді, впадеш колінами.
Я був осліплений – ти не чекав мене.
Я буду сонячним, я буду глиняним!

* * *

Лев порцеляновий схожий на сонце –
сонце в руках порцеляновим левом.
Ти ще не знаєш, що є таке – соціум,
любиш лелек і стілець кришталевий.

Ну ворожити, немов на ромашці.
Руки обпалиш на третьому промені.
Добре, що ти в порцеляновій масці:
щоки обпечені, щоки бо скромні.

Хтось засміється, як дзвін кришталевий –
дзвін кришталевий посиплеться сміхом.

Трону не стало – то хто ж королева?
 Ти. і нектар королевою вихилиш.

Трунок-нектар з кришталевого глека –
 так ти пізнала, що є таке – соціум.
 Випустиш сонце японським лелекою –
 бусел японський зажевріє сонцем.

* * *

- Ми цієї весни ще побачимось.
 Я цієї весни ліг додолу.
 І очима такими собачими
 проведу, як коханий, додому.
 А дерева угору руками;
 вітер в коси деревам болюче,
 і сльоза головою об камінь –
 от як родиться бог курячий.
 І кричатиме хтось: що робиться!
 Знаю: ти ж і не думав злого.
 Ляжу я в сірниковій коробочці
 замість коника, дітьми зловленого.

ПОДОРОЖНІЙ

Ти був раптовий, майже непомітний,
 та під тобою небо осідало.
 Мені здалося: ноги в тебе мідні,
 а на ногах Ісусові сандалі.

І я сказав: я принесу води.
 Ти різав хліб і так ножем невдало.
 Я вийняв ніж. Ти: я завжди один,
 і пульсували вени і сандалі.

Коли сьогодні визріло у вчора,
 в півсмерті довше ти, в пів серця далі.
 Дороги злазились в твою накидку чорну
 з-під ніг, зміїно вплетених в сандалі.

Ти вклав персти під ребрами і між.
 Ти вклав персти і мусив до Італії.
 Мені лишився, наче голос, ніж –
 тобі назавжди приросли сандалі.

* * *

Задихаєш частіше, вчувши зірку,
вікно відкриєш, наче в путь останню,
і небо – срібного століття лірику
ти видихнеш, ти вимовиш вустами.

Тепла і темені ти схочеш, схочеш надто,
пооблітають пальці, як пелюстки,
між вій відчуєш “Місячну сонату”
і розіллешся в кришталевий плюскіт.

Стечуть очей прадощові краплини,
хтось підбере і зробить з них намисто,
а ти, як час і небо, тихо сплинеш,
погойдуючи зорі ненавмисно.

Той, що з намистом посміхнеться гірко,
бо і за нього хтось так само вирішив.
А в тебе заболить остання зірка
до сліз, до смерті, до кривавих віршів.

Наче дзвони, чисту білизну
за мотузки мороз погойдує.
Я б тебе, як тарілку, вилизав,
Але ж ти все одно будеш хвойдою.

Я б тебе, як тарілку, вилизав –
Усі квіточки – як у дитинстві.
У вікно наполохано билися
Від морозу не дзвони, а джинси.

Оксана Яковина, член літературної студії ім. Максима Рильського

* * *

Пані Людмилі Г.

Дощ лягає на землю звіром понурим.
Так лежить. А земля під ним знехотя п'є воду.
І душа моя, одягнувшись у тигрову шкуру,
Проти ночі з печери своєї виходить.

Полишає печеру, як звук полишає тишу,
Десь застигає, німа, як та, що своє відголосить.
Осінь над нею – як кінь, що над вершником дише, –
І збирає губами слова, безсловесна і простоволоса.

Хочеться бути одним із дерев. І отак стояти,
Доки вони, ті дерева, тебе до своїх зарахують.
І тоді спромогтися пізнати, що таке падінь
Того, що зайве, й чого, як здається, бракує.

Листя свого падінь.

МЕСА

Входиш, як входять царі до печери,
гаснуть світила, і біля жертовника
білий дощ, наче білий священик,
нашу любов читає дванадцятьма мовами.

Двоє тіл білих складаються в древній апокриф,
писаний ще неписьменними вченими,
там серед каменю тихо стоїть з ними Бог їх,
кажучи їм ті безумства, що стануть священними.

Корінь твій по мені пише обрис венери,
сам коронує її тут під стінами голими.
Твій білий дощ і ти, мов священик,
молишся поміж грудей дванадцятьма мовами.

ПЕРСПЕКТИВА ГОРИ

пісне моя розлита
скрипка моя розкрита
разом з вітрами що в груди
візьміте її візьміте

переламайте на частки
кожна вам буде звучати
часу чекає голгота
кого з нас для неї зачато

окрай саду – лиш митар
понад садом – лиш вітер...
триває моління про чашу
і ти ідеш щоб надпити

ЛЕГЕНДА ПРО КОРАБЕЛЬ

З старезної груші зробили човна.

А груша все знала, а груша була,
як жінка.
Пливи, корабелю, пливи.

Розчахнуто дерево навпіл, на два,

а в дерева сива така голова
і зібрані коси.
Пливи, корабелю, пливи.

А з кореня груші зробили труну,

грушеву поклали туди однину
й понесли крізь осінь.
Пливи, корабелю, пливи.

Поклали в траву

і покрили труну
чиймсь волоссям.
Пливи, корабелю, пливи.

Зойк білої ночі.
Примара очей
жіночих.
А ти, корабелю, пливи.

ФРАГМЕНТ ПОЕМИ "ЗАПАХ КАШТАНОВОГО ПЛОДУ"

Напівзруйнований храм.

Подібний на чорний рот. Чорний роззявлений рот у темряву. В ньому давно не правиться. В ньому давно священиками лише голуби. Білі, сизі на розбитих вітражах і облуплених плечах Матері Божої. Після півночі на стінах головами донизу висять кажани. І протяг розгойдує їх, як чийсь переламані руки. Підходиш до нього і чуєш власні кроки. Здається, що стоїш на чиємусь холодному тілі, – не бійся: то храмова тінь під ногами. Впритул підходиш, – і ця споруда тисне, тисне, як страх перед темним поворотом. Дихає... чуєш, як дихає?.. Так моторошно чигають птахи...

Це – ти, мій коханий!..

* * *

або ж розчохнімося
 часе
 для чого нам бути вкупі
 два ока з іконостасу
 спинися спасе послухай

надвоє це коло
 надвоє
 на дві нерівні частини
 обом так судилось
 обоє
 шукаймо свою середину

немов голова йоана
 внесеться таріль з апельсином
 приймімо своє тривання
 а діва хай молить сина

* * *

переведи через цю кладку, Ісусе,
 ця річка вузька
 і долається легко
 ось тільки так пристрасно кличе лелека
 по цей бік
 здавека

не йди
 зачекай ще
 застрашно зустрітись
 ти надто красивий
 і поглядом сивим
 мене ще заскочено

навіщо ж хочу я

чому шукаю тієї муки
шукаю усміх шукаю руки
і бути віднесеною
отак як Тереза

ще ж пристрасно надто
клекоче лелека

ще осінь далеко
і спокій далеко

не йди ще Ісусе не йди допоки
із яблуні цвіт опаде
на той день
коли мені стане твій дотик
нічим не загойний

чекаймо іще обопільно
нехай повільно
я глибше прийду
і більше віддам
породілля

зустріньмося там
на шляху до Авіля

* * *

Ігореві Калинцю

той птах довірливо білий
і струміль від серця до серця
не рветься
і змучені крила
і спрага тих крил
на човен сідає й пливе уздовж мене
знеболений місяць сміється
чому – якщо струміль такий нестерпний –
чому ж нам заказано єдність
Ісусе із серцем черленим

а ти йдеш
 Ісусе схожий на мене
 — так кажуть — волоссям
 і тим як ідеш і як дивишся в простір
 і тим що не хочеш іти на Голготу
 із серцем своїм черленим

потомлені квіти
 хода моя і цей вітер
 нададуть мені шарму божественного
 і я попри всю неймовірність
 стану колишньою
 бодай на дещицю часу
 бодай на цих львівських бруківках
 де тепер мої квіти
 мене і мою безпричинну
 а може комусь і причинну
 усмішку
 хитає вагончик трамваю

отак пане Ігорю
 смуток гіркоусміхнений
 до вашої вкрався майстерні
 і пальчик устроить
 до келишка з ромом
 чи в каву
 й отам на канапі
 ніколи його не позбудетесь
 допоки тримає над нами
 білу лілею
 отой що схожий на мене
 з вустами і серцем черленим

* * *

Брала відерця, йшла до криниці.
 Місяць услід їй стрункий білолиций.
 Ой люлі-люлі,
 йшла, мов водиця, налита по вінця.

А в тій криниці та й жили зорі,
 білі і тихі, з неба упалі.
 Ой люлі-люлі,

хто ж то розсипав у воду коралі?

Місяць все бачив, губи торкали,
пила ту воду...

Ой люлі-люлі,
випила вроду,
білу та тиху, з неба упалу.

ПЕРЕКЛАДИ**Георг Тракль****ВТРАТА**

(2-га редакція)

О, духовна зустріч
В старовинну осінь!
Жовті троянди
Опадають біля огорожі.
Темною сльозою
Плавиться велика скорбота.
О, сестро!
Як тихо зникає день золотий.

СОНЯЧНИКИ

Золотисті сонячники,
Відчуваючи передсмертну скорботу,
Ви, як смиренні сестри,
У вашій тиші
Стікає рік Геліана
З приємною гірською прохолодою.

Так збліднуло від поцілунків
Захмеліле його чоло
Посеред золотавих
Квіток меланхолії,
Обраних духом
Безмовного мороку.

УВЕЧЕРІ

(2-га редакція)

Все ще жовта трава, сірий і чорний ліс,
Але під вечір прозоріє зелень.
Гірський потік, чистий і прохолодний,
Дзюрчить у скалистій западині; таки шумить,
Якщо ти захмеліло волочиш ногами; дика прогулянка
В блакить; бадьоре щебетання птаства.

Вже потемніло-похмурий схиляється
 Лик над водою блакитно-жіночою;
 Знов потопає в зелень вечірнього гілля.
 Кроки і смуток звучать однодушно у пурпурі сонця.

* * *

Червоні обличчя ковтають ніч,
 Упродовж облущеної огорожі
 Намацує дитячий скелет у стіні
 Сп'янілий, крихкий сміх
 У винограді, палаюча мужність,
 Душевні тортури – каменем заніміло
 Блакитне око янгола
 У вухах сплячого. Зникаюче світло.

ЩОВЕЧОРА МОЄ СЕРЦЕ

Увечері чути крики кажанів.
 Коней двійко танцюють у лузі.
 Шелестить багряний клен.
 На шляху подорожнього раптом виростає корчма.
 Дивний смак молодого вина і горіхів.
 Як дивно сп'янілим натхненно зникати в темному лісі.
 Крізь чорне гілля пробивається подзвін скорботний.
 На обличчя крапає роса.

ЛЮДСТВО

Над палаючою прірвою людство вишикуване,
 Барабанний дріб, темні обличчя вояків,
 Кроки крізь багряний туман; передзвін чорних кайданів;
 Траурна ніч у відчайдушному розумі:
 Тут Єви тінь, полювання й червінці.
 Небесну пелену пронизує проміння, вечірня трапеза.
 Мовчання затаїлось у хлібі і вині,
 Воно кличе всіх дванадцять разів.
 Вночі кричать у сні під зеленню маслини;
 Святий Фома у рани занурює руки.

СПОКІЙ І БЕЗМОВНІСТЬ

Пастухи закопали сонце у голому лісі.
 Рибалка витягнув
 Линвою місяць із льодяної води.

У блакитному кристалі

Живе блідий мешканець, обличчям тулиться до зірок;
Або він пірнає головою в пурпурний сон.

Знову в польоті тремтить чорне птаство
Спостерігача, таємниця блакитних квітів,
Думка біля тихого забуття, згаслий янгол.

Знову схиляється чоло на нічліг у місячні скали;
Немов опромінений юнак,
З'явилась сестра в осінньому, чорному тлінні.

У ПАРКУ

Укотре бродити в старому парку.
О, тишо червоних і жовтих квітів!
І ви також печальні, ніжні богове,
Золотисті, осінні в'язи.
Над синім ставком притих очерет
Непорушний, під вечір дрізд замовкає.
О, схили свою голову й ти
Над розсипаним мармуром предків.

ЗАГИН

(5-та редакція)

Над білим ставком
Пролетіли дикі птахи.
Щовечора з наших зірок віють льодяні вітри.

Над могилами нашими
Ніч схиляє свій надтріснутий лик.
Погойдуючись, ми пропливаємо поміж дубами у срібнім човні.

Завжди гудять білі стіни міста.
Під аркою живоплоту,
брате мій, ми повземо хибно стрілками до опівночі.

НАВЕСНІ

Важкі кроки провалюються у снігу,
У затінку дерева
Піднімають рожеві повіки закохані.

Лине за темним покликом перевізник,
Зоря і ніч.

У беззвучному такті весла лягають на воду.

Скоро розквітнуть на руїнах
Фіалки,
Позеленіє нишком висок самотнього.

ПІСНЯ КАСПАРА ГАУЗЕРА

Він любив пурпурове сонце, що котилося за пагорб.
Дорогу в лісі, співи чорних птахів,
Радість зелені.

Серйозне було його життя у затінку дерев,
Й освітлене обличчя.
Бог сказав ніжним полум'ям до його серця:
О, людино!

Безшумні його кроки у вечірньому місті,
А губи жалісно шепотіли:
Я хочу бути вершником.

За ним слідкували кущі і звірі,
Будинки і сутінкові дворища білих людей,
Убивця шукав його.

Весна, і літо, і чарівна осінь
Праведного, його лагідний крок
По темних кімнатах марень.
Щоночі він самотів зі своєю зіркою;

Поглянь, як падає сніг на оголене гілля
І в сутінках на порозі тінь убивці.

У срібlistому віддиху впала голова ненародженого.

ДУХОВНІ СУТІНКИ

(2-га редакція)

На краю проліска тихо виходить до нас
Темний звір;
На пагорбі слабне вечірній вітер.

Замовкає жалоба птаха,
І ніжні флейти осені
Сплять в очереті.

На чорній хмарі
 Ти пливеш сп'янілий від маку
 Нічними озерами

Зоряного неба.
 Все ще проникає місячний голос сестри
 Через духовну ніч.

МОВЧАЗНИМ

О, божевілья великого міста, де вечором
 Біля чорної огорожі ціпеніють понівечені дерева,
 Де зі срібної миски стежить злий дух,
 Де з магнітним бичем гониться світло за кам'яною ніччю.
 О, цей глибинний гул дзвіниць.

Повія в льодяній судомі народжує мертву дівчинку,
 Божий гнів б'є по чолі божевільних,
 Багряна чума, голод, що висмоктає воду зелених очей.
 О, ця потворна посмішка золота.

А в тихих печерах, у кривавому поті трудиться грішний рід,
 Виливає з металів твердих голову спасителя.

У ВЕНЕЦІЇ

Тихо в нічній кімнаті.
 Сріблито палахкоче торшер
 Під співаючим диханням
 Самотнього.
 Магічно-рожеві хмари.

Чорним роєм мух
 Рябить кам'яниця
 І в муках золотого дня
 Завмирає голова
 Безпритульного.

Завмерло нічне море.
 Зоря і чорний шлях
 Зникають у канаві.
 Дитинко, твоя квола посмішка
 Тихо тече в мій сон.

Переклад з англійської Анатолія Дністрового.

Олександр Блок***КРОКИ КОМАНДОРА***

Ніч. Тяжка завіса біля входу.
За нічним вікном-туман.
Що тепер твоя занедбана свобода,
Темноокий Дон Жуан?

Дім мовчить, похмурий, як руїна,
Слуги сплять, і паж зомлів.
З милої далекої країни
Долинає крик півнів.

Що для зрадника блаженства звуки?
Б'є годинник навісний.
Донна Анна спить, і сплять на серці руки –
Донна Анна бачить сни.

Чий немилосердний лик відбили
Злякані свічада на стіні?
Анно, чи солодкий сон в могилі,
Чи п'янять видіння неземні?

Так, життя бездонне і шалене.
Доле, доле зла, виходь на бій!
І співає сурма кришталева
В пільмі у зимовій крижаній.

І летить – вогнями ніч лякає –
Темний, тихий, мов сова, мотор,
І важкими кроками вступає...
В дім вступає Командор!

Скрикнули від жаху темні двері.
Голос входить в серце, наче ніж:
“Ти мене покликав на вечерю.
Я прийшов. Чому тремтиш?”

О тортури! Відповідь – мовчання.
Ти ніхто – чужій жоні.
Ув алькові кублиться світання.
Слуги сплять... Чи не живі?

На світанку – холодно і темно,
І конає квола ніч.
Діво світла! Де ти донна Анно!
Анно, Анно! Ох, не клич.

Лиш годинник – ворог сподівання –
Крізь туман віщує і кричить:
“Донна Анна встане в мить останню –
У твою останню встане мить”.

* * *

Прискакала степом диким
На вогневому коні,
Запалила тишу криком:
“Дай любов свою мені!”

Де промчала – попелище.
Має жахом у вікні.
Так і кличе, так і свище
На вогневому коні.

“А, не хочеш! Ну то з Богом!” –
І пришпорила коня...
І по степових дорогах
Полетіла навмання.

Не мене ти любиш, Младо,
Сестро навісних вітрів!
Любиш ночі темну владу
І кривавий блиск вогнів!

І в степах серед туману
Страх несе своя краса,
Бо палає біля стану
Сплутана руда коса.

Переклад з російської Ольги Башкирової

Борис Пастернак***ЗИМОВА НІЧ***

Заметіль крізь усі світи,
По цій землі – заметіль
І спливає сльоза свічі
Самотою стопа, як біль.

І танцює метелик вогню
В потойбіччі свічад вікна,
І хурделиці дикий птах
Заячав сивиною крила.

Чорно-білим пейзажем зими
У криниці скла – заметіль.
І спливає сльоза свічі
Самотою стола, як біль.

І на стелі – чи то здалось? –
Запеклись сліди перехресть –
Рук і ніг у шаленстві волось,
Доль, що їх не закреслить смерть

Черевички впали додолу,
І метелик свічі принишк.
Мов над плетивом нашої долі,
Розридавсь над сукнею віск.

Все розтало в імлі сніговій,
Сивій-сивій і білій-біль...
І зітхала свіча на столі,
Щоб палати, не треба слів...

Щоб кохати, не треба слів,
А спокуса, мов тінь, тремтіла.
І свічі збентежений німб,
Звів, мов янгол, до лету крила.

Лютий бештав, завів околицю
В хороводи снігів і спів.
Тільки свічка усе ще молиться
В глупу ніч і безмежний біль.

Переклад з російської Сергія Огородника

Чосер

(УРИВОК З “КЕНТЕРБЕРІЙСЬКИХ ОПОВІДАНЬ”)

Був квітень, і його солодкі зливи
Геть березневі посухи розмили
І налили билинку кожному соком,
Зростивши квіти і траву високу.
Зефір дмухнув солодкий марно —
Від нього в лісі ожили дерева
І кожне грона буйно розцвіло...
Вже й Сонце в Овні, пів-шляху пройшло.
Пташки маленькі нам пісні дарують
(А по ночах не сплять вони, пильнують)
Природа каже їм співати усюди
Про те, щоб йшли у палігристи люди.
Далекий берег ти, паломнику, шукай,
Чужі святині і неблизький край.
З усіх кінців англійської землі
Всі поспішають до Кентербері
Всі мріють, що ось-ось вони знайдуть
Того святого, що їх вів весь путь.
Що тоді сталося — розказати можу.
Заночував в шинку я придорожнім.
Розпочинав свій шлях я як паломник
Й була душа палкої віри повна.
Прийшли пізніше до цієї хати
Аж двадцять дев'ять друзів ночувати.
Що там спіткало їх — сказати я не можу,
Та палігристи виявився кожен.
Вони тримали путь в Кентербері.
Дали їм стайні і просторі покої.
Ми разом дуже гарно влаштувались,
Й невдовзі, коли сонце вже ховалося,
Я переговорив із усіма,
Сказав, що ми тепер — компанія одна,
І ми домовилися пораніше встати
І разом у дорогу вирушати.
Та раз достатньо маю я часу
Перш, ніж цю розповідь я далі понесу,
Гадаю, що хороша є причина
Вам описати всіх цих палігристих.
Про стани їх, про те, ким кожен був

Все так, як я оце тоді почув.
І як зайшли, як сіли в домі тім...
Про Лицаря я спершу розповім.
Отож був Лицар. Гарну вдачу мав,
Ще як уперше він коня сідлав,
То вже любив хоробрість, честь і волю,
І рицарство, і славу його долю.
Де був – не уявити й на хвилину
Ні варвару, ані християнину
Боець був славний, воював немало
Й за це його у світі шанували.
У завойованій він був Александрії,
У Прусії і навіть у Росії.
А ще в Литві, – по всіх кінцях країв
І за столом як старший він сидів.
Ще не знайшлося рівного йому,
Та він ще й дуже мудрим був, тому
Тримався м'яко, з усіма у мирі жив,
Ще жодному підлоти не зробив,
Його б ніхто не смів назвати ницим,
Бо був він справжній благородний Лицар.
Ще про той вечір я не розказав.
Мав доброго коня, та сумував.
Його одежу забруднила трохи
Кольчуга, бо він прямо був з дороги.
Мабуть, ще тільки вчора воював,
А вже сьогодні пілігримом став.

Переклад з англійської Зої Павловської

Едгар По**ЕННАБЕЛ ЛІ**

В королівстві над морем, у давні часи,
На самому краєчку землі
Жила панна, яку, певно, знають усі –
Вона звалася Еннабел Лі.
І жила вона тим, що кохала сама
Та ще тим, що кохав я її.
В королівстві над морем і я, і вона
Просто дітьми малими були,
Та було дещо більше, ніж просто любов
Поміж мною
Та Еннабел Лі.
Це було почуття, що його лиш в раю
Серафими жадати могли.
А кохання такого в ті давні часи
Не бувало ще на землі.
Через те якось вітер подув із-за хмар
І задув мою Еннабел Лі.
І родичі панни моєї вмиль
Забрали від мене її,
Щоб у склепі над морем сховати навік
На самому краєчку землі.
Та кохати ми вміли сильніше, ніж ті,
Що мудріші і старші були.
І ніколи не зможуть ні райські святі,
Ані демони з-під землі
Роз'єднати два люблячих серця: моє
І прекрасної Еннабел Лі.
Ясний місяць сія – тоді згадую я
Про прекрасну Еннабел Лі.
А яскраві зірки – ніби очі її,
Ніби очі Еннабел Лі.
Адже нею щоночі милуюся я –
О кохана моя, наречена моя –
Біля моря над склепом її
На самому краєчку землі.

* * *

Що принесе нам березень новий?

І проліски, зігріті у долоні,
І острівці пожухлої трави
У невмолимім крижанім полоні,
Веселий сміх, концерти горобців
На чорних мокрих вітах горобини...
Я потримаю щастя у руці
І відпущу – нехай за вітром лине.
Хай сипле сніг у перший день весни –
Скувала крига землю, та не душу!
Хай хмарки, мов чийсь прозорі сни,
У смерть зими вдивляються чимдужче.
Переклад з англійської Зої Павловської

В.Оден***ПОХОРОННИЙ БЛЮЗ***

Спиніть годинники і вимкніть телефон,
Псу киньте кістку – він нехай мовчить.
Й роялеві. Під тихий дробу тон
Внесіть труну. Жалібники, ввійдіть!

Хай літаки кружляють, стогнучи,
І дряпають на небі: “Він умер”,
На шийки голубів – стрічки-плачі.
Хай вдягне чорні рукавички полісмен.

Він був мій південь, північ, захід мій і схід,
Робочий тиждень і спочинку день,
Мій полудень і ніч сліпа, пісень і мови світ;
Любов безсмертна – вірилось лишень.

Зірок не треба більше – всі зніміть;
Хай сонце й місяць згаснуть у пільмі;
Розлийте океан і ліс спалить –
Тепер усе безглузде на землі.

Переклад з англійської Мирослави Нечипоренко

В. Шекспір

ГАМЛЕТ

(уришок з монологу)

Бути чи не бути – таке питання,
 Що благородніше?
 В душі виносити страждання
 Від стріл, що посила жорстока доля,
 Чи взяти зброю проти бід, страждання, горя
 Й назавжди придушити їх. Померти? Може спати?
 Ні, щоб в цьому сні кінець вбачати
 Сердечних та природних мук, що плоть пронзають.
 Такий кінець усі чекають.
 Померти? Спати? Спати й бачить сни – причина в цьому.
 Це мертвий сон, що ти побачиш в ньому?
 Коли ж ізкинем з себе суєту життя? Справедливість де?
 Бо досить довго лихо серед нас живе.

СОНЕТ 130

За її очі сонце краще, в це я вірю;
 Коралів не рівняй до її роту,
 Із білим снігом не порівнюй шкіру,
 Зате волосся прирівняй до дроту.

Троянди бачив я червоні, пишні,
 Та на чолі коханої вони не проросли.
 Квіткові аромати є більш ніжні,
 Ніж ті, що дишать від її коси.

Найкращий голос в неї, та я знаю –
 До музики його давно вже не рівняють.
 Ходу богинь я дуже поважаю,
 Та її ноги по землі ступають.

І все ж вона є незрівнянна серед тих,
 Кого вичали в похвалах пустих.

Переклад з англійської Юлії Курбаки

Дж. Г. Байрон

В ДУШІ МОЇЙ ТЕМНО

В душі моїй темно. – О, Скоріше, митець,
 Хай струни твої порушать мовчання,
 На арфі заграй-но, благаю, співець,
 Мені подаруй їх тихе звучання.
 І якщо в цьому серці надія сховалась,
 Твоя музика збудить її;
 І якщо в цих очах ще сльозинка зосталась,
 Вона скотиться вниз, гетьте думи сумні.
 Та не спробуй, митець, веселою пісню зробити,
 Тихо й сумно співай про мою тяжку долю,
 Кажу ж я тобі, хочу сльози пролити,
 Бо інакше душа розірветься від болю.
 Вона виросла в горі,
 Страждала тихо й безмовно віками,
 А зараз вона помирає від болю,
 Врятуй же, співець, мою душу піснями.

ПАЛОМНИЦТВО ЧАЛЬДА ГАРОЛЬДА

Пісня IV (уривок)

Є насолода у густому лісі,
 Захоплення в безлюдних берегах,
 І є суспільство, де ніхто не рушить
 Глибини Моря, Музики в його пісках.
 Люблю Людину, та Природу – над усе,
 Я кожду зустріч з нею пам'ятаю,
 Гармонію й красу вона в собі несе,
 І при злитті захоплення таке я відчуваю,
 Яке? – сказати не можу, хоча його і не ховаю.

СКІНЧИЛАСЯ ТВОЯ ЖИТТЄВА ДНИНА

Скінчилася твоя життєва днина,
 Та ми згадаєм в пісні слави
 Тріумфи обраного Сина,
 Твої походи і облави!
 Тебе осяє Батьківщина,
 Яку ти ввів у вільні лави!

І хоч ти впав на полі бою –
 Ти не відчуєш смерті знов,

Допоки матимемо волю!
І благородна твоя кров
Тектиме в нас, і наша доля
Зустріне радість і любов!

І в битві лиш одне ім'я
Примусить ворогів тікати!
І оспівають це звання
В щасливій пісні всі дівчата,
Веселим буде їх вбрання,
Над славою ж не слід ридати.

Переклад з англійської Юлії Курбаки

Роберт Бернс

МОЄ КОХАННЯ

Моє кохання – троянда червона, як вишня,
Свіжий червневий бутон;
Моє кохання – то мелодія ніжна,
Мило звучить вона в тон.

Моя кохана – просто прегарна,
Без тями люблю її я,
Буду любити тебе, моя панно,
Доки не зйдуть моря.

Доки не зйдуть моря...
І сонце розпалить всі скелі,
Буду любити тебе я,
Доки пісок є в пустелі.

Моє кохання, прощавай,
На жаль, я йду,
Та повернись, ти лиш чекай
Я скрізь тебе знайду.

Переклад з англійської Юлії Курбаки

У. Вордсворт***БЛУКАВ Я САМОТНІЙ, ЯК ХМАРА***

Блукав я самотній, як хмара,
Витав вище гір і долин,
Та раптом побачив, ніби примара
Мільйони нарцисів серед вершин.
Біля озера тихо дерева стояли
І жовті нарциси танок танцювали.

Палали вони й світились, мов зорі,
Плавно зливались в потоки,
Простяглись на безкрайому полі
Уздовж голубої затоки.
І у своєму веселому танці
Схиляли голівки у реверансі.

Хвилі озера теж танцювали,
Та нарциси затьмарили їх,
Почуття мою душу стискали,
Не міг відвести очей я своїх.
Дививсь і дививсь на це диво
І душу мою воно збагатило,

У радості, горі, біді,
Де б я не був, де не є,
Залишились нарциси в душі,
І в уяві танок постає.

Переклад з англійської Юлії Курбаки

У. Дейвіс

ЩО ТЕ ЖИТТЯ

Що те життя, коли у будні сірі
Серед турбот ми біжимо й самі.
Ми ставимо перед собою цілі,
Й не можемо відповісти їм “Ні”.

Нема часу, щоб зупинитись раптом,
Й оговтатись від марної ходи.
Шукаємо прекрасне й недосяжне,
А тут воно, і тут було завжди,

Та ми не помічаємо. Все знову й знову
Проходячи щоразу повз ліси,
Не бачимо ми білчиного дому,
Не помічаємо величної краси.

Не бачимо в струмках зірок на дні,
Не стежимо за рухом ніг у танці,
І не чекаємо, коли вуста її
Доповнять блиск очей у реверансі.

Життя безглузде, бо у будні сірі
Ми часто обираєм хибні цілі.

Переклад з англійської Юлії Курбаки

ПРОЗА

Богдан Андрущенко, член літературної студії Київського національного університету імені Тараса Шевченка

К'Ю – КЛОН – КЛАН

Воістину, цей березень видався рясним на віщі сні. Сниться мені, братці, в ніч проти восьмого числа, ніби надворі 2022 рік, і стою я, пардон, в самій лише піжамі на стільці у власному садочку під розлогим горіхом. Над головою тьмяно поблискує місяць, я зв'язаний по руках і ногах, а шию мою стискає грубезний зашморг. Ген палає високим полум'ям мій будинок, а десь збоку лунають відчайдушні зойки моєї коханої дружини Галі ... Оці ось істоти в білих балахонах збираються нас лінчувати. К'ю – Клон – Кланівці... Вдерлися до будинку посеред ночі, зв'язали, вивели до саду і чинять самосуд. К'ю – Клон – Клан, терористична організація генетичних санітарів, як вони себе називають. Вперше про них почули, коли вчені повністю розшифрували ген людини і виділили окремі генетичні породи людської раси. Схиблені генетичні радикали підхопили цю ідею і перебрали на себе обов'язок боротися за чистоту генетичних порід, кланів по-їхньому. А коли генетики почали активно втручатися в ген людини і клонувати її на власний розсуд, генетичні радикали під брендом “Якість клонованих кланів” (звідси й назва – “К'ю” – перша літера англійського слова “quality” – якість) зорганізували терористичну групу, яка чинила розправи над тими, хто не дотримувався догм неписаного “закона про генетичну якість”.

І ось я слухаю вирок “суддів” у білих балахонах. Десь збоку безпомічно голосить Галя. Надворі 21-ше століття, століття генетичного поступу... Ми обоє, тобто я, Порфир Кульбашний з генетичного клану “Круз”, і моя дружина Галя, генетична “Індіра”, були визнані винними в ігноруванні законів генетичної якості і засуджені до страти. Насамкінець гугнявий голос з-під балахону майже співчутливо пробелькотів, що я, мовляв, міг би й уникнути переслідувань, аби одружився на комусь із клану “Мерлін”. Але я не хотів ані емансипованих блондинок з клану “Мерлін”, ані ураганих шатенок з “Монік”. Що ж поробиш, якщо я полюбив не регламентовану ніяким генетичним кодексом тендітну і жваву брюнетку Галю! Я ж бо був з тих диваків, які не вірять в те, що кохання можна планувати. Я не любив планувати і не вмів планувати, тому й не питав у своєї дружини генетичного паспорта чи кланової належності. Я не міг жити без Галі, а любов вища за всяку генетичну політику. І не лише генетичну...

Чиясь корява нога як уособлення вдалих генетичних експериментів вибила стільця з-під моїх ніг...

Я прокинувся від власного воання. Наполохана, але як завжди турботлива Галя намагалася мене заспокоїти і витерти мені холодний піт з чола. “Що сталося, любий?”, – та я не міг вимовити ні слова.

Сьогодні прокинувся вдосвіта і не став будити Галю. Найперше, що зробив 8-го березня уранці, – власноруч написав листа за такою адресою: Міжнародній Координативній раді об’єднаних центрів геномного секвінування, Вашингтонг. А починався мій лист так: “Шановні панове! Істинно кажу Вам, потурбуйтеся про те, щоб у майбутньому народжувалися найрізноманітніші люди. Не варто зводити людство штучним способом до кількох основних типів. Не варто клонувати Ланселотів, Крузів, Кобзонів, Усам, Траволт, Монік, Земфір... Все одно ми будемо любити і одружуватися з-за кохання, а не з-за генетичної обґрунтованості. І плювати ми хотіли на К’ю – Клон – Клан!..

Голова комісії з питань захисту прав споживачів
Порфир Кульбашний

P.S. Не знаю як у Вас, але в нас, на Україні, кожна жінка стає генетично довершеною одразу ж, як тільки починає розуміти, що вона здатна відчувати любов. Коли Ви це зрозумієте?”

Галя ще не прокинулася, і я вийшов на вулицю купити для неї святкових троянд, а заразом і відправити листа. На вулицях рідного Голосієва я раптом почав помічати збентежених весняною погодою киянок – шатенок, блондинок і брюнеток – найкрасивіших жінок у світі. На серці потеплішало. Я теж був збентежений і подумки вітав усіх жінок з весною.

Ірина Антипова, студентка I курсу, спеціальність “Літературна творчість”

ПОЛИН

Бачиш цей керамічний кулон, наповнений запахом полину? Вдихни його аромат, відчуй гіркий присмак степу на губах, переплетений з теплими пахощами землі...

Пам'ятаєш, скільки легенд склали люди про полин? Всіх їх не пізнаєш ніколи. І в кожній – правда і неправда, переплетені в смертельних обіймах. Так і має бути, адже варто хоч комусь із них перемагати, як чаруюче-захоплюючий світ легенди перетвориться або в сухий до оскомини уламок казки. Кращі казки вирости з легенд. Чи це легенди деградували до казок?

Відчуваєш, як п'янить запах полину? Бачиш, як, граючи, тісняться навколо тебе образи тих, кого пам'ятає полин? Простягни руку, візьми один. Ось так. Здається, тобі не пощастило. Ця дівчина з попелястим волоссям і очима кольору степу не любить розповідати свою історію.

Кажуть, вона любила пророка і померла за нього. Але це так, уламки чиєїсь пам'яті, яка нічого не розкаже. Це було занадто давно, аби ти міг прочитати про нього що-небудь і навіть імен не лишилось.

Хочеш взяти ще один образ? Ні?... Ну, як знаєш. Тоді йди. Якщо хочеш, можеш взяти кулон собі. Врешті-решт, це ж лише шматок обпаленої глини із запахом бур'яну...

На прощання щось спитати? Гаразд. Як ім'я тієї дівчини? Як ти її слухав?! Імен не лишилось, вони загинули першими. Тепер вона – полин.

Наталка Біда, студентка IV курсу, спеціальність “Літературна творчість”

І ЗАЙШОВ НЕВЧАСНО
(Лаконічна трилогія)

Вишневий килим зі сміттям де-не-де. Гумові кімнатні тапки, одягнені на старі ноги.

Крім цього спортивний костюм, шкарпетки і газета приховують вік чоловіка, а той сидить за сорок сантиметрів від мене. Світло-білий колір волосся, повільні рухи, величезні окуляри і жовтий аркуш паперу із дірочками по краю. Цей папір пишається значимістю цифр, які вимальовує наманікюрена рука поважного чоловіка. Мабуть, професор технічного вузу.

Розумний погляд із-під скелець і жахливе бажання зберегти свою життєздатність.

Порух рукою. Витирає піт і знімає окуляри. Втома бере своє, а чоловік поглядає на окуляри і навіть не здогадується, що я пишу про нього.

На тісному столику між нами свіжа зелень (петрушка, цибуля...). Заважає мені шкрябати.

Чоловік поглядом цікавиться, що ж із таким захватом пише перед ним дівчина...

Робить несміливий рух вперед, але...

Занудився на мене дивитися, не помічає реакції. Прибрав газету, аркуш із цифрами і підсів ближче, щоб мені було видно, чим він займається.

Руки нервово постукують. А манікюр невдоволено псується від цього. Сиве волосся, що хаотично стирчить майже вирубаним лісом, п'яно хилитається. Організм бореться зі старістю. Я бачу, як тяжко дихає його імунітет...

Поїзд зупинився. До нашого купе зайшов вірменин і голосно почав щось говорити.

Кволе, щойно народжене звірятко спілкування померло на місці своєї з'яви на світ...

ДУЛЬСІНЕЯ

Цього разу вагон був напівпорожнім. Моє купе раптом зраділо появі хоч когось. Полиці не хотіли збирати порошу, бо десь "там" ще мали надію на пасажирський візит.

Я всміхнулась химерним думкам, здмухнула зі своєї тридцять першої пил і плюхнулася на лаву.

Додому.

Знову додому. Хто ж мої супутники? Передчуваю щось цікаве. Але насправді – порожньо й холодно. Дві бабуньки погломоніли, посиділи в моєму купе і почимчикували далі, у пошуках кращих місць.

Воно було схоже на старшокласника. Густі брови, насуплені над маленькими очима, міцно стиснуті губи, повненькі "мамині" щічки, нечесаний скуйовджений чуб та джинси. І ще ніс... нічого особливого.

Хлопчина склав сумки, розкрив книжку і... почав слухати плеєр.

От чорт! Нічого цікавого. Зараз запитає, як мене звуть і де я навчаюся. Школяр! Так набридло всоте повторювати назву університету і факультету. Ох і нудно мені їхати!

Зиркнула у вікно, за яким змінювалися покоління дерев. Тоскно... відтінки зеленого листа нагадували про тепле літо. Але це лише примара. Холодне повітря вже починало набирати сили. Осінь. Скоро небо буде заграшоване голим віттям і романтики помиратимуть від щастя осінньої депресії.

Він мовчки підсунув мені щойно розірвану пачку з печивом. Я зовсім не здивувалася і нахабно загребла цілу жменю.

Споглядання сором'язливого супутника при цьому принесло мені купу задоволення. А він, бідненький, знітився і опустив очі. Я усміхнулася, але ніхто цього не помітив, крім полиць, які, здавалося, осудливо зирнули на мене. А! Хай вам чорт! Азарт запалював мене, і, напевне, аура нахабності сильно тисла на хлопця, примусила його знітитися так, що ніс, який і до того не вирізнявся нічим особливим, став зовсім непримітним. Мені хотілося голосно засміятися, але натомість простягла руку і загребла ще одну жменю печива.

Хлопець рвучко встав і вийшов. Ну от! Дістали слабенького! Я крадькома поглянула на його книжку. Булгаков. Навіть так? Напевне, змусили читати у школі...

Школяр! стояв у дверях із двома склянками чаю. Подив на своєму обличчі я не змогла приховати. Момент – і я опанувала себе: сіла і мовчки чекала, що буде далі. Мені сподобалася ця пантоміма. Ух ти, який джентльмен і в такі роки! Чай вистигав і своїм теплом розм'якшував шоколадку.

Оце так ситуація! Який він розумник, цей хлопчина! Це ж треба так відчувати моє небажання розмовляти. Що ж за принц? Звідки такий прибув?

Треба їсти: смачненький шоколад. Тільки не починай розмови, дурнику, одразу все зіпсуєш!

Яка я невихована: їм, і хоч би подякувала...

Щось ця компанія починає мені набридати. Ну чому він у плеєрі? А як же я? Зараз візьму і попрошу послухати...

Шоколад ледве не випав з рук, коли хлопець перебив мої думки і мовчки простягнув навушники. Чи не читає він моїх міркувань, повільно узяла плеєр і почала слухати... Моцарта.

Ні! Це вже занадто! Школярник хоче остаточно вбити мене своєю непересічністю. Як ти смієш, хлопчисько?!

Ляж і відпочинь – сказала собі. Ось так...

Я поринула у ніжні гармонійні звуки, що так доречно, а іноді й ні, переривалися перестуком вагонних коліс. Сон підкрався непомітно і тиша виклала білі ромашки на зеленому-зеленому полі. Але перед тим я бігла спаленим лісом і страхалася обвуглених дерев, сіро-чорного попелу. Такий жах раптом змінився красою і тишею. Я позбирала маленькі ромашки і полетіла до сонця. Як яскраво сліпить очі проміння!

...Чому це серед ночі увімкнули світло у вагоні? Я протерла очі і подивилася перед себе. На полиці непорушно сидів мій школярник. Зараз зробить щось дивовижне. Безперечно, хлопчику, ти зачарував своєю оригінальністю. І цей сон...

Ну?! Уся – чекання і цікавість...

– Як тебе звуть?

Спершу подумала, що мені вчулося. Потім зняла плеєр, поклала його на столик і кисло промовила:

– Дульсінея.

За вікном плив банальний пейзаж.

СІМ'Я

Безперечно, я чекала саме брудного і старого потягу із засмальцьованими вагонами, мінімум двома пасажирами на одне місце і, як завжди, п'яною провідницею. Дивно, але сто дванадцятий плавно подав своє тіло на восьму колію і змусив здивуватися: новенькі вагони виблискували фарбою і підсміювались наді мною. Настрій, проте, не піднявся навіть тоді, коли я комфортно встилася біля пластикового вікна у порожньому купе. Було доволі зручно, але щось монотонно гризло моє "я" і не давало спокою. Можливо, оця поїздка додому саме зараз, коли маю купу невідкладних справ. Ну і що, що приїдять родичі? Так, наче я все життя мріяла їхати за сотні кілометрів на побачення із заблуканими у просторі сімейними "колінами", яких, до того ж, ніколи не бачила...

Поки я собі отак міркувала, поїзд спинився. У моєму купе з'явилися сусіди. Жах! Яке товсточеревате й пихате це дядечко із дитям на руках! А

жінка – хоч би не засміятися! Немов вийшла з рамок чудернацької картини: волосся розхристане, стирчить, а сукня – неначе на бігу одягали.

Ох і пекло! А доведеться ж нудитись у цьому вимушеному товаристві аж п'ятнадцять годин!

Мої думки перервав тихий жіночий голос:

– Сергію, скажи йому, щоб не стрибав на голову.

– Саньок, подивися у вікно! Треба стежити за дорогою, бо розбійники нападуть на поїзд і буде нам несолодко.

– Де? Де, татку? – це маленьке бісеня щиро відреагувало на татову брехню, яка зараз модно називається "психологічним підходом до виховання дитини".

Саньок уже кілька хвилин пильно стежив за деревами за вікном та інколи дивився на мене. Так і читалося пристрасне бажання захистити увесь світ і стати героєм. Чоловіки невинуваті...

Плеєр накидав мені свій спосіб мислення, я всім своїм виглядом я намагалася показати байдужість до цієї сімейки. Але нудний голос дістав і через навушники:

– Сергію, йому треба поїсти.

Цікаво, чи вона може робити щось іще, крім скиглити до чоловіка?

Сергій щось буркнув до Санька, який непорушно спостерігав за деревами – "розбійниками":

Агов, юначе, якщо ти зараз не підкріпишся, то для боротьби не стане сил. Мерщій до столу!

– Татку, а ти постеж, доки я їстиму.

Я з удаваним спокоєм відвернулася від смішного татуса, що дивився у вікно і цілком серйозно обговорював із сином можливе місце розташування ворога.

– Ви де навчаєтесь? – звернувся він до мене, намагаючись зав'язати розмову. Солодкаві очі виводили мене із себе.

– Вас це справді цікавить?

Чоловік знітився.

– Справді цікавить. Але якщо не хочете відповідати, я нічого не маю проти.

– Отож і не майте!

Я повернулася на бік, поправила навушники. Краще поспати...

* * *

Як гидко прокидатися у вагоні серед чужих і не потрібних мені людей. О! Ця сімейка! Я й забула про них. Так добре було у сні. Нарешті під'їжджаю до рідної станції і зможу розпрощатися з чужою правильністю. А вдома знову доведеться бути ввічливою з "близькими" родичами.

* * *

На жаль, вокзал виглядав як завжди: ті ж обдерті стіни, випалена трава і пам'ятник Леніну.

Твереза провідниця із посмішкою пояснювала, що бажаючі можуть вийти на цій станції аж на двадцять хвилин. Серед "бажаючих", крім мене, ще й прекрасна сімейка. Але геть із думок! Зараз не до того...

* * *

Мама, обійнявши, кидала усмішки мені поза спину.

– Сергію! Ви їхали в одному вагоні? Як чудово! Мабуть, уже й познайомилися з моєю дочкою?..

Саньок схопив маму за руку і сипнув мені у вічі хитрими іскрами.

Марко Галаневич, член літературної студії Київського національного університету імені Тараса Шевченка

НАДЕЖДА

Вуха у діда обросли мохом. Ще вчора він читав газету, а сьогодні вже втягує ті теми, смисли й букви разом з махорочним димом у свої легені.

Якби взяти діда за ноги, повісити вухами донизу і обтрусити борошняний пил зі штанів, з куфайки, з вух, з вушанки(хоча вушанка, мабуть, спаде), то на землю осиплеться десь добрих пів мішка мук. А якщо по старечій голові добре стукнути, то можуть випасти і два золотих зуби.

— Дик-дик-дик, - під'їхав мотоцик.

— Добродзоровля! Сьогодні ще мелите?

— Дик-дик-дик.

— Не.

— Ага, а я хотів взнати, бо вже дерті скоро не буде...

— Завтра.

— Дик-дик-дик.

...Дід, не те, щоб не в дусі, просто він чоловік поважний, він — мельник.

Дід має бабу, трьох дітей, п'ятеро онуків; дві корови, телицю, бика, четверо свиней, одну свиноматку, гору гиндиків, качок і курей. Всі вони люблять діда. Дід їх наче теж.

Баба була замолоду часто несправедлива. І дід її, як то кажуть, трохи бив (як саме українські діди б'ють українських бабів, можна почитати в українських класиків).

Дід закінчив з “відзнакою” три класи. Закохався. Але нікому, ніколи, нізащо не розповідав про свою любов. Адже то була Надежда Константиновна Крупська. портрет висів у класі між портретами Леніна і Сталіна. Так, то було нещасливе кохання... Воно й не могло бути щасливим, адже Крупська була вірним товаришем і соратником Вождя. А дід тоді хто був?.. Отож. Це зараз він... мельник.

Жагучий потяг до фотографії можна було б пояснити за фрейдівським вченням, мовляв, дід ріс без батька, й на горшку любив сидіти, й аніма, й анімус, і т.д. і т.п., але — ні! Бо кохання (за дідом) — це не хвороба, а любов.

Надежда Константиновна з'являється дідові у снах і тепер, звичайно, менше, ніж за молодості. Коли найбільшою дідовою мрією було перетворити свої еротичні фантазії на реальність, то бабі хоч на декілька секунд, хоч одним оком хотілося зазирнути до дідових снів. Проте дід був невблаганним: “Спи!.. Не твоє мелиця...”

Коли народилася перша дівчинка, бабі довго думати не доводилось, як її назвати. “Надежда!” — сказав дід.

Надежда росла худорлявою, бліденькою, але приємною на лиці дівчинкою. За сільськими мірками вона вважалась “невдачною”. Дід, який тоді ще не був дідом, дуже любив її такою. Бувало, підніме її на руки і любить, а тоді підкине так високо, що вона ледве не чіпляється за електричні дроти. Таким чином Надежда літала до восьмого класу включно.

Дід хотів, щоб його дочка була начальником у селі: агрономом, або й головою колгоспу.

– Чого ти, бабо, оно в Сибківцях жінка голова і любого чоловіка-голову за пояса запахне. І нашого теж.

В технікумі Надежду згвалтували троє виродків. З тих пір вона живе у психіатричній клініці.

Лишилось у діда дві дочки: Верка і Любка.

Після того випадку дід півроку був у запої. Часто сильно бив бабу, яка тоді ще не була бабою. Аж поки не приїхав його брат з Тюмені...

Коли сьогодні по обіді забігала до нього у млин Надійка, дочка завферми, дід знову згадав свою історію. Тому йому хотілось раніше кінчити роботу, сісти на порозі і закрутити папіросу.

Хмарки знову намагались наздогнати одна одну. Сонце чомусь любило ховатися за комору в цю пору.

З-за рогу вибіг Володя Ульянов і крикнув:

– А поче́му ви не тушите пожар, батенька? – Кумедно підстрибнув і побіг далі дорогою.

– “Трясця його матері!” – подумав дід. Потім ще трошки подумав і сказав:

– Трясця його матері!.. Оглянувся:

– Ніде ж нічого не горить!.. Тьху!

Між тим Леніна вже не було видно.

Хмарки знову намагались наздогнати одна одну. Сонце в цю пору чомусь любило ховатися за комору. Але сьогодні воно не поспішало і зависло надовго...

З'явилась жіноча постать...

Ця жінка в картатому пальті і була його Надежда Константиновна...

Вже через два дні дід Костянтин Михайлович Круп був похований.

Віра Гузієнко, студентка I курсу, спеціальність “Літературна творчість”

ЖИТТЯ САМОТНЬОЇ СОСНИ

Не чіпайте мене! Я – самотня сосна серед лісу. Навколо зеленіють десятки сестер, вимахують гілками, весело регочуться назустріч ранку. А я – не така. Тому й самотня.

Не кожне дерево може похвалитися, що в дуплі у нього живе зелений лісовий дух. А у верхівці – о-о, важко! – звил гніздо кудлата доля.

Щоранку я прокидаюся від чхання. Це роса, холодна-холоднюча, падає в гніздо і господиня його застудилася. От чхне найсильніше коли-не-коли, і впаде на землю. Стрибає навколо стовбура, в усі шпарки дмухає. А я навіть ляпаса дати не можу – так високо руки (не в полі ж зросла).

А дух – він не такий. Байдуже – добросердний. Ника є цілими днями лісом, думу свою думає. Гризе його якась турбота. Можу запевнити, що то не квартирні клопоти: обжився він непогано: найм’якші мохи в усьому лісі, найміцніші стіни. А хвойний аромат! Тому й слова лихого ніколи не скаже, не те, що це кудлате диво.

Ніяк не можу зрозуміти, що то за доля така – з хвостом. Одне слово – лісовик. А нечема, яких ще пошукати: то пеньком обізве, то трухлянкою. А з духом не так розмовляє-залицяється. Але йому байдуже.

Жалію я своїх подружок. У них тільки й мови, що про одяганку (і це при тім, що вона в них цілий рік одна). А мені весело. Весь час гості: то зайченята у долі нову шубку прохають, а то мавки Духа відвідують (він там з однією заручений, не знаю, з якою, – тільки це таємниця). А подружки жаліють мене. Ось така у нас взаємність.

О-о, кляте гніздо, вже зовсім крону натерло. От візьму і скину в куші – дограється це куце цапеня. А воно ніби відчуває, коли я по-серйозному серджуся: то гірлянду з квітів принесе, то водою болотяною корені поллє. Хай уже живе. Тільки щоб лісорубів відгонило – більше мені нічого не треба

ПРИВИД

Я білий – привид на скелі чекання; зриваються хвилини і котяться в бездну

А може, то роки?

Вітер намагався зіпхнути услід за ними, але, пролетівши крізь постать, відчепився.

Пустун він, той буйногровий: то ганяє хмари по морю, то роздирає тумани, а то збиває міцну білу піну, а мені все здається, що вітрила хитаються.

Вже й не знаю, у що вірити.

Одного разу вночі море розбило торговельну шхуну. Упилось ромом і лютувало: “Я поглинуло його! Похоронило на дні, подерло білі вітрила русалкам на сорочки!” А тепер цуциком лащиться до ніг, лиже п’яти. Русалки ж геть знахабніли – вітатися перестали, бризкаються солоно (хоча вітер і запевняє, що то мої сльози на обличчі замерзають). А бувало ж, нанесуть водоростей, уквітчають скелю та й співають рибацьких пісень.

Певно, обридла я їм. Ні втопити, ні спекатись.

А чайки жаліють. Я схожа на них, і така ж знедолена. От тільки що не плачу. Спробували було навчити квилити так, що аж у душу западає, так нема у мене до цього хисту. На тому й полишили. Гуртуються на скелі, компанію свою пропонують, свіжою рибою пригощають. Мовчу. Ненавиджу рибу.

Моряки чомусь бояться. Складають легенди: мовляв, нещастя приношу, добра не чекай. Але то все пусте. І дарма називають “вічною дівою”.

Не вік же мені тут стояти.

Лишень поки корабель не припливе.

Коли б це не сталося.

Ніна Дузінкевич, студентка V курсу, спеціальність “Літературна творчість”

НЕДІЛЯ, АБО З НЕДІЛЕЮ ВАС, ЛЮДИ ДОБРІ

*Отче наш,
Ти,
Що єси на небесі...
Най святитси
Імя Твоє,
Най буде
Воля Твоя...
Во віки віків
Амінь.*

Церква. Служба Божя. Вогонь загоряється і... гасне. Все перемішується: день з ніччю.

- Я люблю Тебе Господи! Ти єдиний. - Вона вклоняється цілує ікону і встає з колі. - Ідемо додому. Вже пізно, - коло дверей знову повертається, хреститься і, виходячи, виносить з собою святість неділі.

Вже й справді пізно. Так завжди закінчує службу отець Василій.

На дворі літо. Газди посідали собі на лавочку біля церкви та й мудрують: “Може дасть їм Бог сего літа гарні жнива, а може – Гей, гей! – знову уперіщить градом. Як тогорішню пшеницю побилло!?”

Баба Катерина прибирає в церкві: задуває та й заносить свічки, розстеляє верети, витирає церковне начиння:

- Вчора їм казала своїй невістці помий вікна, помий вікна! – не помила. Боєси роботи, як вогню. А малий чисто віфолотень. Взяв вчора таку файну бабу (хліб) та й поніс хлопцем аби горівку запивали. То всього вчит отої Марійки Штифанишиної Богдан. То его робота.

Бабу слухав, притакуючи їй, паламар – старий, сивий, з кострюбатим носом і великими страшними бровами дід Павло.

- Як то файно було за нашої молодости. Було рано в церкву файно си зберемо, мама причеше, чисту сорочку дасть. А квіток начепимоси!

Слухай, Павле! – баба так монотонно говорила, що дід, чекаючи коли вже можна буде закрити церкву, задрімав. А тут раптом на тобі баба щось ще з нього хоче.

- Що хоч?

- Та ти знаєш, що Палагіна Оксана привеласи якогосьси з міста.

Дід такої новини не чув :

- Так що?

Баба зовсім не звертала увагу на дідові відповіді, а говорила собі далі:

- Та бігме! Ади вчора була м їм у Федорової Дуньки, тої, знаєш, що коло кладки живе. Вна ми трохи родичков є. Так вона казала, що такий високий, трохи цибатий, ще й якусь борідку має. Каже, що файний, але я м його не виділа.

- Має гроші ? – дід виявився практиком

- Та відей, бо купив ї такі ковтки, що мають по два камінці в кожному, то так си світєт, що ну, - баба від того захоплення аж руками сплеснула. Ні сережок, ні камінців вона не бачила, але її розказувала Федорова Дунька.

- Кажеш, кульчики купив. Гм ? – дід явно був задоволений таким ходом розмови. Він трохи побоювався язикатої баби. Але...

- Слухай, а що твоя внука -ота, Славкова – не ходит до церкви. Я ї якось ту виділа, та в такі красні сукенци, що гей-гей. Гріх тобі сі жаліти, файну внуку маєш, коло сина живеш, син всьо дбає. Та й невістка кажуть, нічо. А то правда, що вона вчора молоко перевернула с піт корови. Гій, гій – я вже скільки років коло корови си знаходила, а такого трафунку ще зі мнов не було.

Дід почав вовтузитися на місці. Він зовсім не любив обговорювати людей, особливо членів своєї родини.

Баба була добрим психолог. Помітивши, що її слухач уже нервує, швидко змінила тему:

- Ти си вчора їздив на базар ?

- А що ?

- Та я ті виділа, як йшов їс на гостинець, та таку торбу на плечах їс тег.
Дід мовчав.

Баба продовжувала:

- Чи то ти своїй Ганнусі знов ніс до Томачі. Ото доньку маєш. Ніби твоя, а насінне бозна звідки таке. Та то ти і твоя жінка такі чесні, до церкви ходет. А вна? Мій Василь колись сі на неї задивлев, хотів си й жинити. Не дала. Прости, Павле, що таке говорю. Файна, то файна, та й голос файний має, але не газдині. Ади зразу видно по дівці яка яка буде.

Дід встав. Підійшов до ікон, почав молитися. Баба замовкла, бо не можна було, коли чоловік молиться, говорити.

Перехрестився ще раз. Поцілував іконку, взяв хліб:

- Ну що, пішли ?

- Ой- йой-йой ! Як мене мої плечі болет. Вчора м взяла фасоль торішніх тай хотіла змолотити. Та вже не можу, ой не можу, - Катерина засовувала свої шухляди де клала гроші, замикала (хоч кожного разу мала сказати, що не боїтси злодія), зачиняла комірчину.

Павло чекав вже на дворі. За цей час він встигав набити люльку і випустити перші хмарки диму.

Нарешті з дверей церкви показувалася постать баби Катерини –ще на ходу щось шепочучи, чи жуючи –і вони разом йшли додому.

Жили на одній вулиці. Разом гралися в дитинстві, разом дічувалося – парубкувалося, потім і кумами стали. Одним словом – сусіди.

Дід Павло давно звик до бабиного язика. А вона знала, що не любить дід, коли чіпають його онуку, та ще доньку, яка в місті. Знала, та під'юджувала деколи діда, щоб той понервувався. А дід любив слухати бабині теревені, теревені “польського радіо”, як прозвала бабу Катерину на селі молодь.

Отак вони йшли. Дві згорблені постаті в літньому промінні сонця. Грубі руки, не хитрий убір, проста мова – вони знали одне-одного з півслова.

Йшли. А надворі був час обіду. Час відпочинку і... спогадів.

На піску гралися діти. А мені, як в старі добрі часи, хотілося лише сказати:

З неділею Вас, люди добрі!

ВІТЕР

До хати зайшов Вітер: “Я поживу у вас”, - сказав він бабусі.

І жив Він. Вмів робити гарні капці із соломи, чи осоки – постולי.

Людям подобалося. Купували. Мали за що жити.

Привикла бабуса до Вітра.

Та одного разу ...

Одного разу пішов Вітер і не повернувся.

На то Він і Вітер, щоб не вернутися. На то Він і Вітер, щоб піти.

Люди питали: “Де Вітер ?” – вони хотіли ще купувати постולי.

Жила собі сім'я: мама з дочкою.

Одного разу зайшов до них зайшов хлопець і спитав : “Можна я поживу у вас?”

- Добре, - сказала мама.

- Добре, - сказала дочка.

Хлопець лишився. Він робив постולי.

ЦВИНТАР

На цвинтарі тихо. Шепочуть тополі. Гудуть бджоли. Цвітуть акації.

Тихо кажете?

Ідуть через цвинтар люди –стежка тут є –говорять –новини розказують –останні –все знають –і цвинтар знає.

Спить цвинтар.

І село поруч. Спить.

Спить? Ось дівчата сміються. Хлопці щось до них жартують. Весело їм.

Село чує. І цвинтар чує.

Живе цвинтар. Бо село живе.

А помре село. То й цвинтар не виживе.

Христина Забудько, студентка І курсу, спеціальність “Літературна творчість”

ПРИДАТНИЙ ДО

Ми прискіпливо роздивляємось баночки, коробочки, пакуночки в пошуках дорогоцінного напису: “Придатний до...”. Нас лякає невизначеність, ми вже давно не вміємо грати в рулетку із собою, ходимо осторонь недоговорених слів, ненаписаних фраз – сама енергетика того, що повинно . бути, вселяє в нас священний жах перед майбутнім. Найсмішніше, що ми шукаємо ці два слова на всьому, що оточує нас, тобто не тільки на ринкових товарах, але й на безпредметних субстанціях. Ми роздивляємось на всі боки, заглядаємо “до всіх дірочок”, відверто ліземо до чужих душ, намагаючись знайти термін експлуатації... дружби, довіри, радості.

Баночка кави, шоколадка, шампунь, жувальна гумка... кохання теж має термін придатності...

ТІК-ТАК

Тік-так... тік-так – от так ходить життя – без планів та маршрутів, рівним кроком, з точністю атомного годинника; воно віддаляється повільно, але впевнено. Тягнешся до нього, намагаєшся вхопити секунди руками і підносиш до рота, випиваючи, як цілющий еліксир... як вакцину - панацею від самого себе. Як не дивно, від себе рятуєшся... тік-так... тебе вже менше, ти незабаром зникнеш зовсім – розчинишся... тік-так.

Тік-так – звучить, як вирок, чітко, чекаючи кожний звук. П'єш час — неминуче мертвий; не будеш пити — вмиєш іще раніше: кожен вибирає по собі.

До речі, ще можна пити з чужих рук або напувати зі своїх. Принципово, це нічого не змінює: тільки для донора життя потече швидше, а реципієнт буде отруєний чужим часом — квіт. Тік — вдихнув... так — видихнув... ось так ходить життя - з усіма в розрахунок; ходить на високих підборах, обдуривши кожного.

НАРОДЖЕННЯ

1

Тихіше!.. Чому ви почали розмовляти? Вас не приваблює тиша? Ви не блукаєте в пошуках спокою? Тихіше... сьогодні я звертаюся до вас на "Ви", але голоси не змовкають. Ви не хочете залучити себе до тиші, ви - не.

Голими весняними проспектами ходять люди, а ви... Не їхні серця пестить тиша, їм вільно і ясно... а ви...

Ви просто не хочете помовчати, усе дошкуляєте безглуздими питаннями, ідіотською цікавістю!.. Вибачте...

Усі відповіді поглинає й зберігає тиша, а ви — не... схожі на першокласників, зазираєте в очі світові, широко розводите руками та з наївним лопотінням: "А ми не знали",— продовжуєте знищувати тишу.

Затихніть!.. Добре. Тепер поговорімо.

2

Закрий очі. Коли ти привчишся мовчати, темрява зможе поглинути тебе. Не лякайся, якщо ти зробив усе правильно, то страх зникне. Він з'являється в імлі, у сірості, а тебе обіймає найчистіша, ідеальна порожнеча - щось на зразок постійної та незмінної. Це співвідношення між об'ємом твоєї душі й умінням зберігати тишу. Закрий очі.

3

Затримай подих, уповільни стукіт серця.

Тиша, темрява і дивна субстанція, невідома нікому. Що? Не впізнав себе? Розслабся, нехай повітря само вирішить, коли зайти у твої легені. Тебе відвідала повна порожнеча — немає нічого, навіть тебе.

Затримай подих і знайди свій шанс на життя, на світло, на слова. Почни свій новий шлях з думки. Нехай вона заповнить порожнечу, вилетівши без перешкод, саме в той момент, коли серце перестане відраховувати секунди...

Здрастуй.

Мирослава Нечипоренко, студентка 3 курсу, спеціальність – переклад

***МОНОЛОГ ЗАКОХАНОЇ АБО ЩЕ ОДИН
ПЕРЕСПІВ СВІТОВОЇ КЛАСИКИ***

Можеш нічого не говорити. Я усе розумію. Вже не перший рік.

Ніби вперше розглядаю до болю знайомі обрії. “Приїхала подихати свіжим повітрям?” – запитуєш тим часом, як в твоїх очах світиться свідомість, що тільки ти – єдина і постійна причина того, що я насолоджуюся цим свіжим повітрям на заздрість регулярно. Вкотре повертаюся з твердим наміром сказати тобі щось, що викличе тебе на відвертість. Слова, тисячі слів, ретельно обдумані, прив’язані до тисяч, десятків тисяч можливих ситуацій. І вкотре – повне фіаско. Люди, обставини, час – мільйони речей з воістину божевільним натхненням перешкоджають мені знову і знову.

“Привіт” – лагідно усміхаються твої споконвічні уста, промовляючи до мене. Скільки разів це повторювалося: вранці, при світлі дня, надвечір, після заходу сонця. З кожним твоїм “привіт” починається ще одне моє нове життя. Тож якщо полічити скільки разів разом з твоїм привітанням я народжувалася до життя після чергової – більшої чи меншої – розлуки, то, мабуть, більше від мене це вдалося зробити самій лише природі з приходом тепла щовесни.

Скільки ми не бачилися? Теоретично – два тижні. Фактично ж – півтора-два місяці. Саме стільки часу минуло з того дня, коли ти поведився зі мною по-справжньому відверто. Сьогодні ти хотів мене бачити, я це відчула. Про жіночу інтуїцію – це все нісенітниця. Та як же я можу не відчувати, що ти думаєш, чого хочеш, коли в мені більше тебе, ніж мене. Ти усміхався, але мені видалось, що ти трохи засмучений, чи скоріш навіть розчарований. Ти дорікнув мені: “Я був у Києві; а ти ж мені казала, що коли у тебе немає занять, завжди буваєш вдома...” Невже ти дзвонив мені, коли я була на тому дурнуватому дні народження?

Ти привітався з усією компанією, але зупинив очі на мені і нібито зніяковів. Принаймні так мені здалося, бо ти, уникнувши мого красномовного погляду, поспіхом, хаотично чогось почав шукати по кишенях і – о полегшення – дістав із однієї з них декілька смаглявих рівненьких горішків. Волоських, з горіха, що росте у тебе в дворі і якого я, ідучи до тебе, чомусь ніколи раніше не помічала. Ха-ха: чомусь. Чим же було його помітити. Може, головою, яку я бо-зна коли втратила через його хазяїна?

Здається, горішків, які ти простягнув мені на своїй ніжній акуратної форми долоні, що так часто мене колись торкалася, було три. І я не встигла

навіть вчасно зорієнтуватися, щоб відмовитись за своєю давньою звичкою, яка, я знаю, тобі не до вподоби, оскільки вона щоразу, коли я відмовляюся з'їсти яку-небудь цукерку чи яблуко, які ти мені пропонуєш, нібито доводить, що мені нічого від тебе не треба. Які дурниці – твій автентичний вираз – приходять тобі до голови! Нехай мені пробачать точну цитату ті, хто розуміється на українських напівфразеологізмах типу “спало на думку”, який слід було б вжити замість вищезгаданого “прийти в голову”, але мабуть сивочолим і не дуже поборникам чистоти української мови, як і мені, теж іноді траплялося забувати свою благородну ідею, коли помилялися дорогі їм вуста). Знаєш, не дуже зручно їсти, коли від хвилювання руки тремтять так, що нічого не можна втримати і доводиться класти їх якимось так, щоб не було видно, що зі мною відбувається.

Я взяла один горішок з твоєї долоні і машинально поклала собі до кишені, навіть не подякувавши. Ти мусив швидко йти, тож розмови, як майже завжди на вулиці, у нас не вийшло. Одна з моїх подруг навздогін тобі зауважила: “А мене він ніколи не пригощає смачними горіхами, такими, що тільки-но з дерева”. “Ну а мене пригощає, як бачиш” – усміхнулася я сама до себе, вдавшись до найдоцільнішого способу відповісти на її репліку.

Дорогою додому я тримала руку в кишені, міцно стискаючи у долоні заповітний горішок. Мені пригадався дитячий фільм-казка “Три горішки для Попелюшки” і те, що Попелюшка дістала з тих трьох горішків: із 1-ого – костюм мисливця, з 2-ого – бальну сукню і з 3-ого, вже наприкінці фільму, коли Принц її нарешті знайшов – весільне вбрання. Можеш вважати мене несусвітньою дурепою, але мені здалося, що горішок, який ти дав мені, казковий. Ще б пак, бідна Попелюшка отримала свої скарби з рук звичайного слуги, а я – із рук свого принца. Але що ж робити? Горішок у мене лише один, а костюмів має бути три (за логікою казки – по одному з горішка). Значить із мого я зможу дістати лише якесь одне вбрання. Я розмірковувала: Попелюшка отримувала те чи інше вбрання відповідно до розвитку подій, тож недивно, що весільну сукню вона отримала останньою, як вінець її щастя.

Я роздумувала над тим, яке вбрання може бути в горішку, подарованому самим принцем, який, я сподіваюся, кохає свою попелюшку. Коли люди кохають одне одне, вони повинні одружитися – переконувало мене серце. Тож звідси не могло випливати жодного іншого висновку, крім того, що в горішкові, який лежав у мене в кишені, була пречудова весільна сукня. Але подумавши трохи, я вирішила, що не буду розбивати горішок, аби довідатись, що всередині, хоча мені надзвичайно цього хотілося.

Розумієш, я просто боюся, що замість прекрасних весільних шат там може виявитися звичайне горіхове зернятко. Памятаєш, щоб казка мала щасливий кінець, Принц мусить докласти багато зусиль, аби здобути свою наречену. Саме це його самозречення і не відступання перед труднощами, а

не жодна сукня чи будь-який інший казковий аксесуар і є дивовижними і здатними перетворити буденну оповідь на казку. У силі його любові до неї і полягає вся казкова дивина і чудовність. І саме тому він і є принцем – не за приналежністю до королівської родини, а за готовністю боротися за свою кохану. Був Принц і була його Попелюшка. Є ти і є я. Але чи стане нам мужності, любий мій принце, на нашу власну казку із щасливим кінцем?

Сергій Огородник, студент І курсу, спеціальність “Українська мова та література

БЕЗ НАЗВИ

В місто приходить весна. Невже ви не відчули змін, читачу? Невже це так непомітно, коли величезний живий організм починає жити за іншими законами? Ви маєте сумніви у тому, що місто – це організм? Облиште!

Невже ви не помічаєте, як артеріями вулиць впорядковано метушаться гемоглобіни людей, обминаючи еритроцити тану чого снігу! Місто вилікувалось від зимового тромбофлебиту, і його серце більше не спорожніє від недокрів'я...

Летять струмки, а з кожної калюжі, – мініатюрного, земного неба, – на тебе дивиться сонце. Весь простір залитий сонцем і небом, і свіже повітря силоміць жене тебе вулицею посміхатися до байдужих перехожих і шукати істину в radoщах весняного дня, напоєного ароматом пролісків.

А коли минає перше сп'яніння, і, мов кара, наближається тверезість, починаєш усвідомлювати, що твоя істина прийнятна лише для тебе, і, напившись байдужості з очей перехожих, для яких твоя посмішка – плювок, а радість – образа, або перетворюєшся на таку ж «Божу скотинку», або порожнява роздарованої душі виповнюється болем, і тоді ти зупиняєшся і самотньо молишся небові на холодних асфальтованих долонях міста. І тоді всі ці строкаті і розцяцьковані індивідуалісти зовнішності зі спільним знаменником атрофованих душ складають звичайну сіру масу і обкрадають власне життя на хвилини щастя.

Як їх шкода! Жити серед краси і не бачити її! Адже навіть незрячий, приречений на вічну темряву, який, може, ніколи не бачив сонця, радіє його променю на своєму чолі...

Це весна. Вона неодмінно порушує стоси правил, лантухи законів. Вона ненавидить усталений лад, що робить людину вивіркою у колесі, гвинтиком у складних механізмах еволюцій, які не мають жодного значення, бо тривають вічно. А може нескінченність і є їх єдиним призначенням, покликаним забезпечувати безглуздий рух колеса, яке нікуди не котиться, і знеособлювати мільярди людських душ? Байдуже!

Життя – це неповторність кожної хвилини, і саме в ньому сенс весняного ладу безладдя.

Коли чуєш голос кондуктора в тролейбусі, мимоволі здригаєшся не від того, що тобі доводиться сплачувати проїзд, і навіть не тому, що для тебе звертаються шаленим суржилом: просто чуєш, як кондуктор повторює ці ж слова в іншому кінці тролейбуса. Ви скажете, це така робота. Так. Але жодної зміни інтонації немає у цих звертаннях! Ті самі слова, те ж саме глухе подзвякування копійок, що падають у простягнену руку жебрацьким

заробітком. І так минає день, тиждень, рік... Так минає життя. Ти просто рухаєшся між пунктами А і Б, тебе засмоктують залізобетонні судини міста, і ти ненавидиш свій рух, ненавидиш каміння, що оточує тебе звідусюди. Та не можеш втекти від себе. Вірніше, ти завжди тікаєш від себе по колу, ба ні, по мільйонах кварталів серед багатопверхових в'язниць... Ти починаєш існувати серед каміння, і твоє серце еволюціонує до цеглини, а м'язи твоєї шиї набувають здатності керувати головою, а не навпаки.

Відтепер ти ніколи не побачиш справжнього неба і тікатимеш від його відбитків у калюжах, лякаючись його глибини. А коли ти десь випадково зустрінешся чорними дірами свічад своєї душі з плесами дитячих оченят і випадково збагнеш безвихідь власного становища і власну дорослість, ти не зможеш не шкодувати за втраченим дитинством, але і вдіяти з собою нічого не зможеш, бо ти вже не належиш собі. Відтепер ти – лише гвинтик, перший день іржі якого стане останнім для тебе.

Але знову твої думки – слова твоєї молитви – переривають. Аякже! Ти – острів серед ріки самовпевненого м'яса і перешкоджаєш йому, одвічно поспішаючому, нікуди не встигати.

Але це твоє призначення. Бути божевільним серед здорових, бути алогічним в океані логіки і мати серце, здатне народжувати почуття навіть тоді, коли споглядаєш холодне каміння, що плаче ритмічною сльозою дощу, який щойно блукав цим навіженим містом.

Це твоє призначення, і не тобі його зрікатись, не тобі шукати розуміння серед інших носіїв суб'єктивних істин. Цієї весняної днини ти не зможеш недочекатись весняної ночі, і твоя самотня постать мовчки згорить на жертovníку з асфальту й залізобетону в шаленстві променів призахідного сонця.

Зоя Павловська, студентка 3 курсу відділення західної філології і перекладу, спеціальність “Переклад”

СОН

Це було місто моєї мрії. Країна моєї мрії. Не вірилося, що я врешті тут. Тільки-то, здається, розглядала картинку в книжці – аж ось вона ожила, дерева зашуміли, море загуркотіло – і я тут. Звісно, якщо напружитись, можна згадати і збори в дорогу, і схвильовані мамині очі, і соняхи за вікном поїзда, і численні митниці. Але я не хочу напружуватись. Напружуватись – від слова “пружина”. Пружина стискала все щільніше і щільніше цілий рік. Зараз же її виток за витком наповнювало життєдайне сонце, і вона потроху розпрямлялася.

Я сіла на нагрітий сонцем кам’яний мур і подивилася униз. Пляж був ну зовсім як картинка з тієї книжки. Немоżliве, яскраво-синє небо, таке ж синє (воно взагалі буває таке синє?) море і сліпучо-білий пісок. А на ньому парасольки, підстилки, і люди, люди, люди... Ті, що тут народилися і ті, що лише вчора приїхали. Вони не знають, що тут колись діялися страшні діла – боги билися з титанами, під скелями жили чудовиська, а самі скелі сходилися і трощили кораблі. А берегом ходили люди в дивному одязі і розмовляли дивною мовою – такою несхожою на ту, яку я встигла вивчити і полюбити. Ні, люди на пляжі про це не знають і не хочуть ні про що таке думати. Мені теж варто ні про що не думати. Варто спуститися униз і скупатися, розпрямити пружину остаточно, насолодитися цим червневим днем. Але пригадувався, нестримно пригадувався інший день. Останній день травня, коли погода була якась невизначена – в очі било сонце і задимав холодний вітер, і нестерпно пахло скошеною травою...

Так, нестерпно пахло скошеною травою, вітер гнав по небу хмари, а під ногами чвакали калюжі, повні тополиного пуху.

Поруч зі мною зупинилася машина кольору вершкового морозива, і він, дивлячись кудись убік, сказав:

– Залазь.

Я сіла на переднє сидіння.

– А я ще там побачила твою машину. А тебе не було.

– А-а. – І по паузі. – Я кутив.

Деякий час ми їхали мовчки. Потім він різко загальмував, перехилився через сидіння і поцілував мене. Так швидко – лоскотнув вусами, війнуло запахом його улюблених цигарок – і ось знову сидить, наче нічого не сталося.

Я втерла губи – на руці залишилась кров – і спідлоба глянула на нього.

Він сказав аж наче весело:

– Вибач. Я не хотів.

Не хотів. Звичайно, він це навмисне. Він таке любив. Поцілунки до крові, синці на шії, які нічим не замажеш. Наче ставив печатку: “Мое!”

– І довго ми ще будемо отак?

– Як – отак? – в його сірих очах затанцювали смішинки.

– Отак! – вибухнула я. – В машині! По чужих квартирах! Наче я...якась...

– А що? Ти хочеш якось юридично оформити наші стосунки? – Сірі очі вже відверто сміялися наді мною. – Ну вибач, ми ж не на Сході. Там можна хоч десять дружин. А тут, на жаль, лише одну. А вона в мене вже є.

– Але мені це набридло! – я закусила губу, відчуваючи, що ось-ось розплачуся. Пружина стискалася.

– Ой-ой-ой! – він округлив очі. – Що за нюні? Не псуй свої гарні оченятка! Де наш носовичок?

Мені хотілося його обійняти. Мені хотілося його вбити.

– Припини поводитись зі мною як з дитиною! – закричала я, вже плачучи вголос.

– Шановна! – насмішкувато сказав він. – Дозвольте нагадати, що ви на десять років за мене молодша! І взагалі, хіба з тобою можна поводитись інакше? Що не скажу, ти одразу в сльози...

– Зі своєю дочкою так розмовлятимеш! – я почала смикати дверцята машини, голосно схлипуючи.

– Ти куди? Навіжена! – це мені вдалося нарешті намацати ручку і я буквально вивалилася з машини. Він щось кричав услід, але я вже не чула, бо мене закрутив і поніс із собою вир тополиного пуху і скошеної трави. Долинули лише останні слова: “На вихідних не дзвони. Мене не буде”.

– Звісно, тебе не буде. Ти, як зразковий тато і чоловік, повезеш родину на озеро чи в ліс. А в понеділок подзвониш і скажеш буденним тоном: “О восьмій, там, де завжди”. Але тоді вже мене не буде.

– Так, я втекла! Втекла в країну моєї мрії. Туди, де всі чоловіки смагляві, чорноокі і такі несхожі на тебе. Туди, де ніхто не цілуватиме мене до крові і не називатиме “моя дурненька дівчинка”. Туди, де пахне морем і апельсинами і можна хоч цілий день збирати рожеві мушлі...

Я прокинулась від болю. Обтерла губи – на руці залишилась кров. Щось таке наснилося, що аж губу закусила...Встала, підійшла до вікна і відкрила балконні двері. В кімнату увірвався холодний, різкий травневий вітер, зашелестів сторінками книги, яку я читала напередодні. З книги війнуло морем і апельсинами. Я вийшла на балкон. Нестерпно пахло скошеною травою. Я глянула униз, на припарковану біля під'їзда чинюся машину, і знов, як учора, машинально відмітила, яка вона незвичайна – не біла, а кольору вершкового морозива. А тоді стала згадувати свій сон.

У волоссі заплуталася бджола. Все дзижчала і дзижчала над вухом; намагаючись її відігнати, я розмахувала рукою. Ось щось м'яке – подушка? А может, тигр з іклами довгими і гострими, як голки? Схопила щось кругле і жбурнула в тигра. Він зник, зате оте кругле розсипалося на мільйон гранатових зерняток і кожне задзижчало, мов бджола. Тут мені набридло бачити сні за Далі і я сіла на ліжку.

Ніяких бджіл, звичайно. Тільки на стіні, на картинці – різноколірна бджілка, а поруч рибка і медуза. Це подарунок моєї маленької подружки – його дочки.

Починався черговий літній день. Місто задихалося від спеки, площі були, як розжарені сковорідки. Хоч би яке дерево ворухнуло листком, хоч би одна хмарка пролилася дощем. Вчені хитали головами і говорили про глобальне потепління, нечувану зміну клімату і озонові дірки. Ластівки про це не знали. Тільки кричали з кожним днем усе голосніше і тривожніше. А я сиділа на вікні і дивилася на них. У голові все ще був травень, хоч скошена трава давно перетворилася на сіно і не було жодної калюжі, де могла б примоститися хоч жменька тополиного пуху. Все змінилося – і все по-старому. Я все товклася на місці – травень, червень, липень, хтось мене хапав, крутив, відпускав, знов підхоплював... Не виходило нічого нового. Не писалися вірші, не малювалися картини, не могла навіть читати. Ось так сиділа цілий день на вікні, бездумно спостерігаючи, як коротшають і знов подовжуються тіні на розжареному асфальті. Можна було б вийти на вулицю і лягти в траву, щоб дивитися не на землю, а на небо і ластівок. Але пожовкла скошена трава так боляче кололася, нагадуючи ті дні, коли задимав вітер і в його завиваннях чувся твій голос, коли небо було кольору твоїх очей. Коли в серці було хоч щось.

Іноді вранці, відігнавши чергову бджолу, я вирішувала припинити без кінця колупатися в купі давно зниклого тополиного пуху. Я ставила веселу музику, дзвонила друзям, ховала подалі ту єдину твою фотографію, що мала, давала комусь після тривалих умовлянь свій телефон. Але ось прочинялося вікно – і все спочатку. Мене знову хапали, крутили, опускали, і у снах з'являлися тигри, і я дзвонила комусь і казала: вибач, я дала тобі старий телефон. Новий поки що сказати не можу, бо виникли деякі проблеми, і взагалі, я якийсь час буду зайнята, я з тобою зв'яжусь, бувай. І знову плакала над тим, що ось тільки-но було шосте, а вже двадцять п'яте. Знову відчувала, як час витікає через мої міцно стиснуті зуби і струменить, наче пісок, між пальцями. Я повернулася з країни своєї мрії – ні, як я могла повернутися, якщо ніколи там і не була? Просто заборонила собі думати про неї, заборонила собі бачити сні про море і кипариси. Як не дивно, вийшло. Тепер снилися лише бджоли. Я сказала, що завжди буду йому другом. Він був явно розчарований, але мені вже самій набридло розриватися між снами і реальністю і без кінця думати, чому так вийшло, що мій коханий одружений з моєю найкращою подругою. Ми домовилися, що спробуємо

забути про все, вона нічого не визнає і “приходь, коли хочеш, доця ж так тебе любить”.

У волосі заплуталася бджола. Я замотала головою, і комаха впала на білий пісок. Смішно покрутилася, посмикала ніжками, перевернулася і полетіла.

Білий пісок, а далі – неймовірно синє море. Я дивилася, як грають сонячні промені на воді, твердо знаючи, що це сон і зараз з моря вийде тигр. Але просто сиділа і слухала плюскіт хвиль. Бо ж сни – це єдине, що тепер в мене лишилося.

ВЛАДА

Тобі обов’язково було все псувати? Ти ж знаєш, як я не люблю “голосів з минулого”, а подзвонила. Навіщо? У мене досить друзів, до числа яких ти, люба моя колишня дружино, не належиш. Ну що, обов’язково було псувати мені свято?

До кінця робочого дня сорок хвилин. Сиджу за столом, перебираючи папери, а тим часом і думки в голові. Підбиваю підсумки, так би мовити, є в мене така паскудна звичка (над якою ти завжди сміялася і дражнила мене занудою).

Мені 31 рік. Я адвокат, працюю в престижній фірмі, ну як – престижній, на себе і на доцю вистачає. Доці 5 років, сидить зараз дома з нянею і малює татові листівку. Малюй, донечко, малюй, а татко тим часом кляне твою матусю за те, що так невчасно про себе нагадала...

Спіймав себе на тому, що рву якийсь папірець на смужки. Нерви... Як ти завжди сміялася над цією звичкою! (та над чим ти тільки не сміялася).

А що це всі так заметушилися? Ага, не дивно, вже шоста, і мені пора, на мене чекають. Хто чекає? Як би її назвати... Коханка – занадто грубо, дівчина... застарий я вже для дівчат (адже, якщо вона – моя дівчина, то я – її хлопець, так? Теж мені, хлопець). Подруга... хай буде подруга. Он вона стоїть, бачу з вікна, з трьома червоними гвоздиками. Теж мені, революція. Думає, що це мої улюблені квіти. Хай думає. Лише дружина знає, що з усіх квітів мені подобаються лише білі тюльпани.

Вийшов на вулицю – наче у відкритий космос. –18°, а це ж лише листопад! Отаке моє щастя. Навіть в день народження маю дрижаки їсти.

Он вона, стоїть під ліхтарем, личко світиться в темряві як монетка. На голові плетена шапочка. Ой, яка ж ти ще маленька. Студентка, 1 курс. Воно-то, звісно, приємно, поруч з нею і сам почуваюся молодшим, але боже ж мій, іноді, як ідемо разом, здається, що це я свою Владку за ручку в дитсадок веду. До речі, цю юну красуню теж Владою звуть.

Ось вона побачила мене і замахала рукою. Усе, старий, викинь з голови похмурі думки, тебе чекають теплі губи, сяючі очі і сніжинки на її волосі, які мають розтанути під твоїм диханням...

Незабаром ми вже йшли вулицею униз, я обіймав її за плечі і розпитував про університет. А вона категорично відмовлялася показати те, що ховала в рюкзачку. “Потерпи! Це подарунок! Вдома!”

Вдома...Отже, ти вже вважаєш мій дім своїм. Ну воно й не дивно, якщо ти там ночуєш, але все одно – сумно якось. Нащо ти це сказала? Обов’язково було все псувати? Талант у вас, жінок, такий, чи що?

Що, що таке, чого ти смикаєш мене за рукав?

– Про що ти думаєш?

Оце точно класичне жіноче запитання. Що тобі відповісти? Думаю про те, що ніяк не звикну до того, що ти дивишся на мене знизу вгору. І що в тебе дуже смішна шапочка. І що краще б ти, Владо, мене не кохала, а ставилась, як і я до тебе – як до тимчасового захоплення, до чогось, щоб заповнити порожнечу. Але, можливо, ти ще цього просто не вмієш? Бо ти ж така маленька і я в тебе перший. Іноді просто не знаю, що з тобою робити, моя дівчинко, ти така щира і чиста, а я така безсовісна свиня...

Тільки всього цього тобі розповідати ніяк не можна, і я обираю єдину правильну відповідь:

– Про те, що дуже тебе люблю.

Ми йшли швидко-швидко, майже бігли, втікаючи від морозу, ми наче летимо, сказала Влада, а мені здавалось, що ми їдемо в поїзді – так буває, коли він уночі без зупинки проминає станцію, і темне купе на мить освітлюється ліхтарем. Мимо проходили такі ж парочки, одні трималися за руки, інші обнімалися, всі усміхнені, а от цікаво, чи багато з них відчували те ж саме, що і я?

Владка щебетала, як ми зараз прийдемо додому, і вона приготує святкову вечерю, вона вже все купила (помахала важким пакетом, який не давала мені понести), “бо ти ж їси самі бутерброди”), і як ми втрюх гарно відсвяткуємо мій день народження, а потім вкладемо маленьку Владу спати і... А я думав, як ти літатимеш по кухні у фартусі моєї дружини, гримітимеш її посудом, переставлятимеш усі речі за своїм смаком...а мені від цього буде дуже гірко. Бо так хочеться зберегти усе, як було при ній... щоб здавалося, що вона пішла недавно і ось-ось повернеться. Але цього тобі теж казати не можна... бо ти ще дуже маленька і нічого не зрозумієш.

Відкрив двері і відступив, пропускаючи Владу з її торбами уперед. Мені на шию кинулася доця.

– Тату, тату! – від хвилювання навіть забула мене привітати з днем народження. – Знаєш що?

– Що, кицю? – Я поправив її пишній бант (няня її так причепурила, чи що?)

Вона не встигла відповісти. З кухні, витираючи руки рушником, вийшла дружина у фартусі.

– Привіт, любий... – і замовкла, побачивши Владу. А я відкрив рота, щоб щось сказати, та так і залишився. Над цією звичкою ти теж завжди сміялася.

Юлія Суменкова, член літературної студії Київського національного університету імені Тараса Шевченка

НЕ ЧУЙ

День стояв чудовий, і хоч весна була ще за горами, почувалась я справді весняно. Хотілося співати, адже ти звільнив моє серце, і спогади вже не завдавали болю. Посміхалася світові – і світ радів зі мною. Я вільна!

Ми жили поряд, але були вже мовби незнайомі. Нечасті зустрічі нагадували, що ти мій сусід – і знову забувалося. Ми були зовсім чужими і нецікавими одне одному.

Того дня до інституту можна було не йти, бо заняття вже скінчилися і тривала сесія. Та щось тягло в той старий обшарпаний корпус. Сонечко світило і ніби гріло, але не хотілося насолоджуватися прогулянкою. Так наче сила яка тягла до тієї похмурої будівлі.

На твій день народження потрапила випадково: всі пішли – і я пішла. Для студентів це звична річ. Було гамірно й весело, одне побажання змінювалось іншим: здоров'я, щастя, грошей... Про кохання якось забули. Вирішила нагадати. А тоді підійшла і при всіх поцілувала.

Потім танці. Твої руки знайшли мене в натовпі й пригорнули. Ішов сніг, перший у цьому році, і ми побігли надвір. Доки всі ліпили сніжки, ти цілував мене, затуливши від усього світу.

Не бачила тебе вже 32 дні й сподівалася, що більш не побачу взагалі. Хіба що ввижався у перехожих, а голос твій лунав у мені, змушуючи знов і знов шукати серед вулиці.

Здавалося, все скінчиться разом з вечіркою, але в твоїх очах було щось таке, що примусило приходити до тебе щовечора і зникати вночі. Хотілося розважитись, а на свою біду закохалася. От і нагадала...

Підіймаючись нескінченними сходами, я дивилася собі під ноги, а коли підвела голову, побачила тебе. Дивився на мене – і я вже не могла відвести очей, продовжуючи наближатись. Щасливішої миті годі й шукати! Посміхався моєю улюбленою посмішкою, але не пригорнув, не сказав нічого такого, як говорив місяць тому. Та мені було досить того, що приїхав.

Ти не з'являвся вже два тижні. Тоді мені й сказали те, чого так довго не міг вимовити. В тебе є наречена. Так, саме наречена, а не просто подружка.

Звістка зламала надовго. Цілий місяць я сподівалася, що то вигадки. Але ж ти не з'являвся – і тим усе сказано.

Бігла з інституту, не тямлячи себе. Кликав звідусіль: „Чого забарилася? Я чекаю, чекаю, чекаю...” Навіть не перевдягаючись, одразу – до тебе.

...Речі спаковано, і сумна пружина твого ліжка ніби казала: „Так, він кидає нас із тобою... Він зникає назавжди...”

Поїхав із Києва, лишаючи мене наодинці зі спогадами. Повторювала крізь сльози: „Нащо повертався? Я вже почала тебе забувати...”

Не чув. Не чуєш. Не чуй.

Вікторія Філіпчук, студентка I курсу, спеціальність “Літературна творчість”

НЕВИПАДКОВІ ЗУСТРІЧІ...

Нарис

Ну що вона там знайде, в тому смітнику?

Знову дивлюсь у вікно на особу невизначеної статі, що майже потонула в бакові.

Я запізнююсь – навіщо мені ця брудна істота, яка вештається під вікном у пошуках якоїсь здобичі? А очі знову повернулися і вп'ялися в шибку. Ні, мені не шкода! Сам довів себе до такого життя!

Знову... У тисячний, у мільйонний раз лічу сходинки.

“Жінко, не штурхайтесь!” – але вона мене не чує, сама заклопотано поспішає кудись.

Ще рано, проте під стінами підземного переходу вже нема вільного місця (Цікаво, а податок за користування територією теж треба платити?). А ось сперечаються за зелену пляшку з-під пива.

“Дитино, я почекав, поки ти доп'єш...” – перелякано обертаюсь на благаючий голос бабусі з витертою спортивною сумкою. Чомусь з острахом, а не з огидою намагаюсь тицьнути їй пляшку з лимонадом та ще не почату здобу.

“Ні-ні, я зажду”, – лагідно каже вона. Люди здивовано оглядаються на наш дует: малесенька бабуся і дівчисько на платформах із напханим ротом.

Старенька зовсім не схожа на класичний образ жебракки: така чистенька. І так ласкаво вміє посміхатись! Зовсім зношене пальто, від нього аж вів охайною нужденністю. Родимка над бровою. Я мріяла про таку (чесно кажучи, навіть підмальовувала).

Яке чудернацьке щеня! йди сюди, мім маленький. (Вчасно згадую, що поряд бабуся – якось соромно віддавати при ній здобу собаці).

“Швидше, ти запізнюєшся”, – прокинувся нарешті внутрішній голос. Бабуся задоволене дякує за довгожданну пляшку, і, мов у повільному кадрі, бачу, як синя в'язана шапочка зникає у байдужому натовпі.

Перед автоматом шматок паперу з написом “дві гривні” чомусь падає з рук. Ти дивись, щеня знову тут! (Господи, поверни мені розум – я запізнююсь!). Цікаво, що у мене в кишнях? Собака слідкує за моїми покvapливими руками. Хм... лише жуйка.

“На, малий”.

Воно радісно хапає гумку, але невдовзі випльовує. Боже милосердний, собаки навіть кривитися вміють?! (Треба зателефонувати в програму “У світі тварин”, за цікаве запитання, може, ще й чашку подарують... з жирафом. Ні, краще зі слоном).

Що за вереск! Навіщо я оберталася – циганка з немовлям. Ні-ні, не треба мені ворожити, я і так знаю, що мене сьогодні чекає: школа, курси, уроки, чергове з'ясування стосунків з батьками на предмет “що ти собі думаєш?”, та це і не суттєво. Що? Дати так грошей? Будь ласка. Дістаю 25 копійок, які теж чомусь летять додолу. Якось ніяково перед цими чорними очима. О, знову цей пес. Киш звідси, бо зараз пригощу якоюсь бридотою. Щеня, ніби здогадавшись про мої негуманні наміри, кинулось за тіточкою з важкими торбами.

З внутрішнім щемом заглядав в мікроскопічне личко маленького циганчати. Тю-тю-тю! Воно посміхається. Поки що посміхається, а мине кілька років... Ні, досить з мене! Рішуче цілюсь у щілину для жетона. (Перевір, чи це не п'ять колінок, бо як шандарахне! Була вже колись справа...)

Господи, а ось цього таки не треба. У носі зашипало, мимоволі закліпали вії, щоб відігнати зрадницький туман сліз, що все ж навертаються, це вже боляче, ой, як боляче. На майданчику перед виходом на перон лежить вівчарка, а поряд саморобний плакат: “Допоможіть, люди, на операцію!” Реву, як дитина, – жменя копійок прямує у брудну коробку перед псом. А він так сумно дивиться. Знає, мабуть, що ці гроші не те, що на операцію, навіть на хліб не підуть.

Так, у мене ще двадцять хвилин. Настрій зіпсовано остаточно. “Веселий ранок, і то кожний день, нарешті – поїзд... О, дуже добре, зайняла місце саме біля вікна, бо зараз буде моя улюблена картина: Дніпро з осінніми пляжами та зеленкуватою водою.

Що за неприємний запах? І тут не минуло... поряд куняє звичайнісінький (на вигляд) “бомж”. Якась пані прикрила ніс хустинкою. Непомітно кидаю кому в кишеню 10 копійок. Нехай...

Монотонний стук коліс. Чогось не вистачає?

– Розслабся, – співчутливо радить друге “я”). Але його голос вже заглушило:

– Папка нас бросил, мамка умерла! Подайте, Христа ради, на хлебушек!

– наближається до мене з протилежного кінця вагону.

Заплющую очі і закриваю гарячі вуха долонями.

– Дівчино, вам погано? – цікавиться молодий чоловік поряд. Оговтавшись, розумію, моя збуджена нервова система вже вийшла з-під контролю.

– Ні-ні, дякую, все гаразд, – кажу я.

Хлопець продовжує неприховано роздивлятися. Я знаю, що він задумав, і йду до іншого вікна. Юнак розчаровано відвертається, а мені так хочеться показати йому язика!..

– Станція метро “Арсенальна”, – монотонно сповіщає голос із сіточок над дверима (забула, як вони там називаються). А, динаміки!

Це моя зупинка. Це ж треба, пан “бомж” теж тут виходить. Плентаюся ззаду за ним – може, швидше зникне з виду? Нічого подібного! Чоловік рішуче гепається на цементні сходи прямо переді мною, викидаючи під ноги юрбі свою засмальцовану шапку. Трохи не перечепилась за неї!

Вгамовую калатання серця, йду і... думаю, думаю, думаю... Коли? Коли нарешті не буде нужденних, бездомних, голодних, брудних, нещасних?

Коли батьки перестануть калічити своїх дітей, змушуючи випрошувати милостиню? Коли скляна пляшка стане нарешті тарою, а не предметом здобичі й суперечки? Я більше так не можу!!!..

А вони?..

Кому під силу так зробити, щоб у світі зник останній жебрак? Що можу я, маленька людина в натовпі? Не знаю... але ж - мушу! бо не хочу більше чути оте “подайте!..” Значить, повинна. Значить, можу! Можуть! Можемо усі разом подолати стіну байдужості! Бо повинні, адже в кожного є совість, а ще – серце, і воно, на щастя, б"ється.

А зараз я запізнююсь.

Розмінюю гривню – попереду ще дорога назад...

ДУША

Як тільки фіолетова Ніч дмухала на рожеві свічки дня, у прозорій Душі виростали крила. І вона летіла високо-високо, на побачення з Місяцем, - обіймала, цілувала його, легко гойдалася на блідих колінах,

Як тільки полум'я світанку обпікало чорні руки Ночі, у прозорій Душі виростали крила, і вона летіла високо-високо, на побачення з Сонцем, - цілувала його, голубила й, згорнувшись клубочком, умлівала в гарячих обіймах.

Як тільки блакитні краплини з відчаєм припадали до мовчазної землі, у прозорій Душі виростали крила. І вона летіла високо-високо, на побачення з Дощем, – обіймала, цілувала його, грайливо торкалася до срібних струн і довго не могла втамувати спрагу кришталевою водою.

Як тільки білі сніжинки із сумом огортали будинки й малювали чудернацькі візерунки на шибах, у прозорій Душі виростали крила, і вона летіла високо-високо на побачення зі Снігом. Обіймала, цілувала його, приміряла на себе біле хутро, а потім повільно розпускала крила

Це – моя Душа. Та одного разу вона засумувала, все вдивлялась кудись сумними очима, а потім, не попередивши, не промовивши ані олова, вона знову полетіла... Довго-довго я шукала свою блудницю... І знайшла – змарнілу, безкрилу, з порожнім розгубленим поглядом. І я все зрозуміла...

Вона була на побаченні з Життям. Обіймала, цілувала його, голубила, притискала до грудей.

Але Життя – не Місяць, не гойдало на колінах.

Життя – не Сонце, не гріло в обіймах, Життя – не Дощ, не давало втамувати спрагу, Життя – не Сніг, не вдягало в білі хутра.

Воно лише гримнуло:

– Я не люблю велелюбних!

Змахнуло сокирою і підтяло Душі крила.

Наталка Шевчук, аспірантка кафедри теорії літератури та компаративістики

СТІНКА

Щодня він будував стінку наново. У невеликому садку із завжди стиглими яблунями. Йому подобалось тут. А сусіди давно звикли до пострілів, тому ніхто не дивувався і, не дивуючись, не звертав ніякої уваги.

Щодня він брав її за руку і водив до тієї стінки. На розстріл. На звичайнісінький розстріл без пафосу та останніх слів.

Коли він розстрілював її уперше, милувався тими спокійними, теплими очима, тілом, що світилося і лишало в садку запах смарагдової зливи.

...І тоді вперше достигли яблуні.

Вона теж звикла до його дивацтв і щоразу після розстрілу намагалася розпізнати, чи він вдоволений. Вона хотіла подібатись йому. А стоячи перед стінкою, хвилювалася, бо все бачила його іншим, ніж тепер, – гарним біля рівних цеглин, що слухались тих рук, як апостоли слухаються молитви щирої; тоді завжди світило сонце.

Після розстрілу вона мастила рани м'ятою і йшла готувати вечерю. А він ще довго щось шукав біля тієї стінки.

А одного разу їй видалось, що він хоче, аби вона померла востаннє. І вона померла. А потім, як завжди, пішла готувати вечерю. А він, як завжди, почав щось шукати коло стінки. Повернувшись, поставив на звичне місце рушницю.

Він так нічого і не знайшов. Лише яблуні знову вкрилися у пелюсткові тумани. І вечеря була пересолена.

НА КУХНІ

–Тобі подобаються ангели?

–Ні. Вони мають схильність до істерик, часто влаштовують сцени і погано танцюють. Хоча вони не мають статі, але надто вже подібні до жінок.

– Зате вони щирі і, головне, найсправжнісінькі.

– Їм це не потрібно. Навіщо ж тоді крила?

– Щоб бути мудрими.

– Ангели страшенно ревниві!

– Вони лише намагаються бути ревливими. І це їм, на щастя, погано вдається. Якщо ти настільки упереджено ставишся до них, чому ж тоді не проженеш свого мовчазного, як я бачу, аскета? (Ангел, що весь цей час сидів на плечі, не зрушив з місця, не кліпнув очима, тільки позіхнув. Наче й не про нього говориться. Йому було НУДНО.)

– Справа звички. І до того ж, всі ангели безпомічні, а нас ніколи не полишає потреба доглядати їх. Це не завжди зручно, зате цікаво.

– Скільки цукру тобі дати до кави?

– Ложечку. Дякую. (Ангел посміхнувся: вигідний гість. І чемний.) А йому?

– Кави не п'є. Лише чай. Каже, що чай пахне поверненням...

Оксана Яковина, член літературної студії ім. Максима Рильського
КАІН

Чоловік із темними-темними вустами.

В його очах – спогад. Попереду й позаду нього – сам спогад.

– Для чого ти прийшов, Каїне?.. Сьогодні такий теплий вечір. – Довго-довго птах не складає крил і стоїть у повітрі над полем. Червоні ягоди на кушах достигли. Червоні ягоди висять. Із сутінків виходить чоловік із темними вустами. Стає за два кроки від брата...

– Ти сьогодні дуже гарний, Каїне!.. Я ніколи не бачив ще тебе таким гарним... Що ти маєш на серці, Каїне?..

– Вбити тебе!

І от. Піднімає камінь і б'є Авеля в скроню. Кладає камінь на землю. Профіль його спокійний і красивий. І в очах у нього паморозь.

Кущі в червоних ягодах заходять у сутінки.

Чоловік із темними вустами бере своє прокляття й несе вздовж пустелі, як мертву дитину. Двадцять чотири роки несе. І коли сідає спочити, тримає його в простягнутих руках над головою.

Ішли дощі, а він тримав у руках над головою.

Багато разів у криниці вода змінювала смак, а він усе ніс. Волосся його ставало сивим, а губи лишалися темними, та він усе ніс і ніс на простягнутих руках прокляття своє, як власну померлу дитину.

І коли він зупинявся біля брами якогось міста, – цівки дощу тицялися в неї, ніби купка скрипалів смичками штрикала повітря. Місто спало, й Каїнові здавалося, що воно ятриться, як рана. Брама не піднімалася, і довго-довго віддалялася чорна цятка з простягнутими над головою руками. І в них – щось.

Котрий день Каїн присипляв темряву і надпивав придорожні калюжі.

Котрий день мертва дитина лежала на його простертих руках, і вони наливалися спочатку кров'ю, потім затерпим болем, сльозами, а далі – силою. І тоді Каїн говорив дитині: "Я несу тебе, аби поховати, й не опускаючи рук, співаю тобі пісень".

Одного дня Каїн знову дістався якогось міста. Він підійшов до брами... і вперше за багато років збагнув, що кара його більша, ніж можна знести: поруч спала жінка.

Її оголене тіло розбудило мертву дитину, яку ніс Каїн. Дитина закричала, – й Каїн відчув, що під її вагою він розколюється навпіл.

Жінка прокинулася від дитячого крику, розплющила очі й мовила:

– Я чекала на тебе. Дуже давно колись я мала дар від Бога чути голос землі й підіймати дим від жертовників до неба, коли люди ставали негідними, щоб їхні молитви було почуто. Одного разу я сказала Богові: "Дай мені любити людину більше, аніж я маю Тебе!" – Та не мала відповіді. За

другим разом Бог відповів мені: "Сила твоя стоїть біля порога, вона чатує на тебе, але ти пануй над нею". – Та я не вгавала: "Дай мені любити людину більше, аніж я маю Тебе!" – Він мовчав. І такою була напруга моєї наполегливості, що один день минав, ніби тисячу років. Сказав тоді Бог: "Ти зустрінеш Каїна!.."

І от відтоді я чекала на тебе. Любов моя щоранку надпивала калюжі разом із тобою, Каїне. Любов моя присипляла з тобою темряву. Любов моя несла із тобою померлу дитину...

Сказавши, жінка піднялася з землі, і довго-довго віддалялися дві чорні цятки з простягнутими над головою руками. І в них – щось.

Проминуло ще двадцять чотири роки. День у день двадцять чотири роки вони шукали, щоб поховати померлу дитину. Але тепер Каїн міг класти її на землю, тоді руки його опускались на тіло жінки, – і воно набирало досконалих форм. Пахло травами і стікало білим молоком. У такі хвилини приходила чиясь душа, чиясь зовсім не знана ними душа, що йшла назирці за ними от уже двадцять чотири роки. Вони обоє знали, що кожен крок їхнього шляху є кроком до цієї душі. Що мертва дитина, яку несуть на своїх плечах, – для того, аби назирці йдешня душа стала сином від Каїна й жінки. І коли стане, матиме Каїнові темні губи, а від неї впадкує силу підіймати дим людських жертвників до неба.

І буде ім'я йому Іавал – прабатько кочовиків і пастирів над чередами.

Друге ім'я йому буде Іувал – прабатько всіх майстрів гри на гусях та кіфарах.

Третє ім'я йому Тувалкаїн, що куватиме всіляку мідь та залізо.

Візьме він від Каїна мертву дитину, підійме її над головою і понесе по землі, на якій ніхто ніколи не знайде місця, щоб її поховати.

І ця мертва дитина дасть йому мудрість і гострий зір пастиря.

Дасть йому чудовий голос і пальці, що чутимуть струни кіфари.

Навчить його опановувати мідь і надавати їй форми зброї.

А допоки дві цятки віддалялися в темряву, і над їхніми головами ритмічно пливло щось.

РИБА

Тих ранків, коли я прокидаюся для тебе, моя вага збільшується на кілька кілограмів. Очі стають надто вразливими для світла. Я заплющую їх – аби ранок іще не настав. Мені так не хочеться його, бо він подібний до річки, яка за день випивається однією рибою. І ще він подібний до безлічі таких самих ранків, що надривно починаються для тебе.

Я не знаю, як я люблю тебе.

Я взагалі не знаю, чи риби можуть любити.

Я пливу проти течії і п'ю воду.

Якщо в рибини є Бог, він прокляв її, не давши їй забуття.

Я молюся тільки за те, щоб не було ночі, – бо потім так важко знову прокидатися для тебе.

...Бо потім я бігаю в одному капці по кімнаті – ранок для тебе. Хворобливо підмальовую очі й губи перед тим, як іти до ванни вмиватися. Мій халат тими ранками має більше петель, аніж гудзиків.

... Іду до нього на півдня раніше, ніж домовлялися. Він завжди спокійний і холодний, але нервує, коли стає вечір і мені слід іти. Нервує, коли завчасно попереджаю про непобачення на завтра.

Він має кота без імені. Власне, це кіт-вона. Але всі жінки підступні, тому він звертається до своєї киці "чоловіче добрий". То колись сидів надворі, на коліна стрибнув оцей кошак. Кошака було скинуто, але знову стрибнув. Скинуто – стрибнув. Вирішено, що з кошака будуть люди, й забрано. Проте вдома кошак не схотів вареної бульби, – тож його викинуто на балкон на сніг на три доби без харчів.

Кошак помудрішав.

Деколи він заштовхує його сторчголов до діжки з водою. Потім робить штучне дихання, кажучи: "Не ображайся, чоловіче добрий, – я виховую". Цілує в ніс, і вони йдуть спати.

Він спокійний і холодний, проте помітно нервує, як мені час іти від нього. Він не завжди може вийти надвір, бо його чобіт стане ще на кілька разів. Я ходжу до університету, і багато разів на день зі мною вітаються. Я інтелігентно п'ю каву й замість жетонів на метро маю проїзний квиток. Вдома стоять: телевізор, кухонні двері, гаряча вода і батьки.

Я кажу, що всього того не маю, бо я – величезна рибина. Він розуміє, але це, напевно, боляче, бо він виштовхує мене за двері. Я йду. Він біжить вулицею. Чую, як відлітають усі гудзики на моєму пальті. Вже дві рибини – бо ми помітили. Він босими ногами – у снігові.

Пасажири на автобусній зупинці нас не помічають. Проходять повз, зазирають нам у вічі – і все одно не помічають. Ну то й добре. Я обертаюсь. Бачу дві сльози, такі великі, що на весь його зріст. Піднімаю кілька гудзиків, і ми повертаємося до кімнати.

Напівтемно. П'ємо вино й чай. Нам добре. Але я все одно не маю нічого. Нічого, крім серця, яке завтрашнього ранку знову прокинеться для нього. Він знову шарпає двері й нервує.

– Твій кіт також не має нічого, але ж ти не вигониш його..."

Дивимось одне на одного. Потім опускаємо очі – кожен у свій чай і вино.

НЕ ВІР ЛЕБЕДЕВІ, ЩО ПЛИВЕ

Спускалися сходами. Мовчки. Поручні шорсткі і теплі. Поодинокі слова

стояли в тілі, як вода у глибокій дзбані. Ті слова вмістилися б хіба що в короткому стогоні, щоб витекти. Та слід було пильнувати їх.

Чомусь обоє разом зупинилися. Коліно коло коліна, на відстані дотику, – і щось почало розливатися по всьому тілі, терпке й тягуче, як біль.

Не знати б слів і рухів, не знати б поворотів голови. Я кам'янію і врізьблююся у темний простір довкола. І ось ти цілуєш мої губи. А звідки тобі знати, що я прийшла саме по твій поцілунок?

Я бачила колись лебедя білого-білого. Він плив. А я йому тоді не повірила.

Гарний такий у смузі темряви, позаду десь навскоси світла трохи. Більше нічого не чутно, тільки контури і плескіт. Питаю, чому усміхаєшся, – і ти кажеш, що я гарна. Хто знає?..

Коли сниться, що лебідь білий пливе, то має бути на розлуку. Я йшла дорогою до твого поцілунку, а лебідь плив, – і ми з ним обоє тоді не повірили одне одному.

Ти бійся душі моєї. Вона веде мною, як якась невідома сила кораблем порожнім. І тоді немає вітру і немає корпусу ні корабельного, ні лебединого, ні мого. Є лише те, що веде нами, – кожного у своєму напрямку.

ІЗ РУКОПИСНОЇ СПАДЩИНИ

“ВИВЧИТИ ЦЕЙ НАЙКРАЩИЙ БУКЕТ – ГОРДІСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ...”

Колишній студент, аспірант, професор Ніжинського ІНО Петро Васильович Одарченко, нині дійсний член ВУАН і Наукового товариства ім.Шевченка в Америці, помимо інших граней виявлення свого наукового хисту (шевченкознавство, літературна критика, мовознавство, фольклор і етнографія та ін.), є одним із найавторитетніших дослідників творчості Лесі Українки, автором передмов, коментарів і приміток до її видань, за його редакцією вийшли: *Леся Українка. Вибрані оповідання* (К., “РУХ”, 1930), *Леся Українка. Вибрані оповідання* (К., “Сяйво”, 1930), *Леся Українка. Поезії* (Регенсбург, 1930), *Ольга Косач-Кривинюк. Леся Українка. Хронологія життя і творчості* (Нью-Йорк, ВУАН, 1970).

У творчому доробку вченого – до 80 статей про творчість письменниці, зокрема ґрунтовна книга “*Леся Українка*” (Київ, 1994).

Цікаво, що інтерес до творчості Лесі Українки виник у Петра Васильовича ще 1926 р. у Ніжині, коли він став аспірантом, надрукував у періодиці 8 статей з лесезнавства і під керівництвом проф. Євгена Рихлика написав дисертацію “*Стиль Лесі Українки*”.

Бентежна сторінка у ніжинській біографії Петра Одарченка – його листування з Оленою Пчілкою. Трепетні листи – це свідчення невмирущої духовної спадкоємності української літератури, живий урок того, як молодий учений намагається підвестися духом на ту вершину, яку зайняла славетна письменниця, бо ж вона “ломила заплісний, але твердий мур рідного туподумства в ім’я найвищої цінності – людської й національної гідності; належала до тих, що не вагалися в ім’я своєї ідеї і ідеї нації – “з громадою на поєдинок стати” (Д.Донцов).

Друкуємо листи Петра Одарченка до Олени Пчілки, які зберігаються сьогодні в архіві Інституту літератури ім. Т.Г.Шевченка НАН України (Ф.28/1280–87).

ЛИСТИ ПЕТРА ОДАРЧЕНКА ДО ОЛЕНИ ПЧІЛКИ

* * *

м. Ніжен 10 березня 1925 р.

Вельмиповажана Ольго Петровно!

Вітаю Вас з Шевченківським Святком!

В ці великі дні мені несамохіть пригадалися минулі часи святкування нашого свята. Особливо ж пам’ятний для мене рік 1920-ий, коли я мав честь

жити в славетному Драгоманівському будинку¹. Ось уже пройшло з того часу 5 років, але пригадую найменші дрібниці, найдрібніші деталі. Особливо, пам'ятаю, велике вражіння зробив на мене Ваш протест проти варварського вчинку Крамаренка². В моїх грудях буря клекотала тоді!

Пригадую також святкування 1921/22 р., – з яким запалом я організовував свято у глухому хуторі, де перший рік як була відкрита школа. З великим захопленням мої учні виконували ролі в вашій п'єсі «Сонмрія, або Казка зеленого гаю». Сергій Іванів, що приїздив тоді до мене – зачарував усіх грою на бандурі! І скрізь відчувалося свято, на обличчі кожного був виразно святковий настрій!

А тепер – я маю тільки одну втіху – писати листи і згадувати колишнє. Хоч у нас в інституті й думають щось улаштувати завтра, але відчувається, що нема тут того давнього безпосереднього щирого почування. Мені, мабуть, також прийдеться читати реферата на тему «Три літа» – як апогей розвитку творчості Т. Шевченка».

Я зараз взагалі чимало працюю над українською літературою.

При Ніжинському інституті, або власне при Науково-дослідній кафедрі мови та літератури є семінар підвищеного типу української літератури та мови, секретарем котрого я з'являюсь. Правда, час тепер дуже обмежений, але все ж знаходиш ще часу й на семінарську роботу. Я б дуже хотів (і вже навіть почав здійснювати своє бажання) працювати над вивченням наших великих Гадяцьких письменників – М.Драгоманова, Олени Пчілки і Лесі Українки. Але в умовах Ніженщини я зустрічаюсь з великими труднощами – це брак матеріялу. В м.Гадячі теж не вдалося розшукати, і моя праця поки що обмежується читанням самих творів. В цьому відношенні найбільше матеріялу про Лесю Українку, але отого повного збірника творів, що вийшов оце недавно – так і не прийшло бачити. Може, удасться на весні поїхати до Києва, чи не роздобуду.

Шановна Ольго Петрівно! Пробачте, що я Вас потурбую, але коли Вам не буде це трудно – будьте ласкаві, напишіть мені хоч коротеньку пораду – хоч головнішу бібліографію скажіть. Я Вам буду дуже і дуже вдячний! Мене також дуже цікавить, як Ви тепер живете?

Бувайте здорові! В сьогоднішній день Національного Свята хочеться сказати словами Лесі Українки:

«Та як ти (Шевченко), ми будемо минати

¹ Тут Петро Одарченко згадує, що в 1919 – 1920 рр. жив у Гадячі, в будинку Драгоманова, у якому в той час мешкала Олена Пчілка. – *Прим. ред.*

² Ідеться про те, як у 1920 році у Гадячі, на шевченківському святі, комісар Крамаренко зірвав із бюста Шевченка жовто-блакитний прапор і жбурнув його під ноги. Олена Пчілка тоді підняла прапор і вигукнула: «Ганьба Крамаренкові!». Присутні в залі підтримали письменницю, а на другий день влаштували демонстрацію. Учасників демонстрації заарештували, хоч незабаром і випустили. – *Прим. ред.*

Чужії пороги,
 – Орать будем свої ниви,
 Рідні перелоги!»³

* * *

1 листопада 1925 р. м. Ніжен

Вельмиповажана Ольго Петровно!

Прошу вибачити мені, що потурбую Вас трохи. Але в даному разі Ваша допомога мені дуже потрібна. По-перше, назву себе, бо Ви, мабуть, і досі не знаєте, хто Вам пише. Моє прізвище – Одарченко Петро, пам'ятаєте, Ваш сусіда по кімнаті в 1920 році. Багато з того часу пройшло, багато відмінилося, але мої переконання залишилися без змін. Моє прагнення віддати себе цілком праці на ниві рідної української культури починає здійснюватися. На протязі трьох років свого перебування в Ніжинському Інституті Народної Освіти я провадив активну працю в семінарі підвищеного типу української літератури та мови, будучи секретарем його, а також активним членом. І от цей рік я кінчаю інститут, і от тепер я приступив до серйозної наукової праці в галузі української літератури. Бажаючи і собі, в міру своїх скромних сил, послужити великій праці, я взявся за трудну відповідальну роботу – вивчення творчості нашої геніяльної письменниці ЛЕСІ УКРАЇНКИ. Пам'ятаючи, що черговим завданням історії української літератури є монографічна розробка українського письменства, я взявся за всебічне вивчення творчості Лесі Українки з метою, в разі успішної праці, дати нашій українській науці монографічну розвідку творчості Лесі Українки. Звичайно, здійснення мого завдання при самих кращих умовах можливе тільки через декілька років упертої праці. Зараз же я приступив до підготовчої праці – вивчення бібліографії й друкованого матеріалу. В зв'язку з продовженням курсу західньої літератури мені доручено проф. Резановим зробити доповідь на тему: «Байронізм у творах Лесі Українки». Але постільки в творчості Лесі Українки чистого байронізму немає – є тільки трансформовані впливи Байрона, – то я зараз же зустрівся з труднощами – неповними відомостями біографічного характеру. І я б був вельми вдячний Вам, коли б Ви дали мені письмову відповідь на такі запитання:

1) Чи читала Леся Українка твори Байрона в оригіналі й який вплив вони робили на славетну письменницю? 2) Коли саме (приблизно) Леся Українка читала твори Байрона? 3) Який вплив робили на Лесю Українку представники «байронізму» на російським і польським ґрунті, як напр. Пушкин, Лермонтов, Міцкевич etc..? Звичайно, ще багато є нерозрішених запитань, але я не буду Вас утруждати.

³ «Та як ти (Шевченко), ми будемо минати...» – неточна цитата з вірша Лесі Українки «На роковини Шевченка». – Прим. ред.

Я б дуже хотів побачитися з Вами, щоб вияснити деякі питання. Я думаю спеціально приїхати в Могилів, щоб побачитися з Вами. Думаю, що Ви дасте мені ласкаву згоду познайомитися з де-якими матеріялами. Вивчаючи творчість Лесі Українки, я маю на меті також як найдетальніше познайомитися з славетними НАШИМИ ПИСЬМЕННИКАМИ ОЛЕНОЮ ПЧІЛКОЮ Й М.П.ДРАГОМАНОВИМ.

Коли б мені довелося вивчити цей найкращий букет – гордість УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ – ДРАГОМАНОВА, ОЛЕНУ ПЧІЛКУ Й ЛЕСЮ УКРАЇНКУ, коли б мені довелося науково розробити своє завдання, а також дати і в популярній формі висновки своєї праці, щоб ознайомити широкі кола українського народу з його великими діями – я вважав би себе виконавшим свою повинність перед УКРАЇНОЮ!

Вельмиповажана Ольго Петровно! Звертаюся до Вас із щирим проханням не одмовити мені в моєму проханні й, коли для Вас не трудно буде, надіслати мені коротенького листа. Мені дуже цікаво знати про Ваше теперішнє життя, і я був би дуже втішений, коли б Ви хоч коротенько повідомили про це. А також я дуже прохаю Вас відповісти мені на мої вищезазначені питання відносно впливу Байрона на творчість Лесі Українки. Цікаво також знати Вашу думку відносно видрукованої біографії Л. Українки – Музички, або начерк Зерова про Лесю Українку?

Мені здається, що книжечка Музички⁴ штучно збудована за т.з. соціологічним методом і не дає більш-менш вичерпуючого освітлення письменниці.

Цікаво було б знати Вашу думку. Взагалі при теперішньому розпорошенню дуже бажано б і потрібно тримати зв'язки молодого покоління з старшою генерацією наших українських діячів. Тільки в такому поєднанні можливий розвиток нашої національної справи!

(. . .)

* * *

10 березня 1926р. м. Ніжен

Вельмиповажана Ольго Петровно!

Вітаю Вас із Шевченківськими Святами!

Несамохіть, коли настає день нашого національного свята, я завжди згадую Вас, згадую Шевченківське свято 1920 року, згадую свої найкращі роки. І тепер через шість років посилаю Вам своє щире вітання з нашим Святом!

Де-кілька разів я надсилав Вам листи, але на стару Вашу адресу в м.Могилів на Поділлі. Тепер же випадково взнавши від проф. Рихліка Євг.

⁴ Мова йде про книгу А. Музички «Леся Українка. Критико-біографічний нарис» (Одеса, 1925). – Прим. ред.

Ант. про те, що Ви живете в Києві й працюєте в Академії Наук, – маю змогу написати Вам листа. Багато де-чого є в мене до Вас, шановна Ольго Петровно! Я зараз кінчаю Ніженський Інститут Народної Освіти, працюю в семінарі української літератури над творчістю Лесі Українки. Придбав усі твори (7 томів), що видала «Книгоспілка» і монографії Музички і Драй-Хмари. Свою працю я зараз проваджу над дослідженням формальної сторони Лесі Українки. В найближчий час готую доповідь (скоро вже скінчу) на тему «Метафори та порівняння у Лесі Українки».

Як бачите, працю веду за т. з. формальним методом. Думаю розбити ту неправдиву думку про бідність поетичних засобів у творчості Лесі Українки, що зараз ще панує подекуди (проф. Білецький, Дорошкевич). Але, звичайно, великого, серйозного наукового значіння своїй праці я не надаю, бо це не що інше, як спроба і більше нічого, і при тому спроба недосвідченого працівника з малою ерудицією. Крім формальної сторони я взагалі думаю працювати над творчістю Лесі Українки, звичайно, як сприятимуть тому обставини. Хоч і є зараз три праці про Л. Українку – Зерова, Музички та Драй-Хмари, але вони становлять тільки початок наукової розробки Л. Українки. Оце недавно на мою долю випало зробити інформаційно-критичну доповідь про працю Драй-Хмари. По словам проф. Рихліка, мої зауваження припадають із зауваженнями київських критиків. Але помимо дрібних хиб праця Драй-Хмари мені подобається своєю теплотою, своїм підходом до письменниці. Мене дуже цікавить питання про впливи народної творчості на творчість Лесі Українки. Я був би дуже Вам вдячний, шановна Ольго Петровно, коли б Ви дали хоч коротенькі відповіді на де-кілька моїх запитань. По-перше. З якими саме збірниками пісень знайома була Леся Українка? 2) Яку етнографічно-фольклорну роботу проводила Л. Українка? 3) Із яких саме джерел взагалі знайомилася Леся Українка з нашою народною творчістю? 4) В який період найбільше цікавилася Леся Українка народною творчістю? 5) Яке відношення взагалі було у Л. Українки у різні часи до нашої народної пісні і взагалі до українського фольклору? Буду Вам дуже і дуже вдячний.

Ще одно питання мене дуже цікавить. От у різних монографіях сучасних Л. Українку трохи чи не до більшовиків зараховують – настільки правдиве це твердження. Який світогляд був у Лесі Українки і як він змінювався, еволюціонував. Мені здається, що в 90 рр. Леся Українка захоплювалася марксизмом, але в 1900 – 1907 рр. і до 1913 – Л. Українка знову повернула до переважно національного моменту.

Хотів би я дуже також знати, де зараз переховуються рукописи Л. Українки (про один рукопис – поезії Л. Українки – я знаю, це про той, що переховується в Гадячім у музеї). Я якраз, між іншим, недавно був у музеї Драгоманова в Гадячім – гарно, прибрано, мало тільки, дуже мало матеріялу є тут. Я дуже хотів хоч з Вашими творами познайомитися, але сказав зав. музеєм, що Ви їх забрали. Де тепер можна дістати Ваші твори, Ольга

Петровна? Я ставлю своїм завданням із усіма Вашими творами ознайомитися, але де-яких творів я ніяк не можу дістати. На Великодні свята думаю серйозно попрацювати в музеї в Гадяцькiм. Там є невеличка бібліотечка, що їй не довелося оглянути. Може, там що знайду.

Оце недавно був я на хуторі Мокрієвщині (там учителює моя дружина) – багато балакав про Вас із хуторянами. Там Вас добре знають, розказували мені, я записав усі ці перекази. Дуже приємно зустрінути в далекому закутку такі цінні спогади. Один із хуторян Хв. Ів. Денисенко, голова кооперації (бувш. голова «Просвіти») просив мене передати Вам своє щире вітання. «Нехай – каже він – знає наша шановна Ольга Петровна, укр. письм. Олена Пчілка, що вона є матка, те діло, що вона провадить, живе і ніколи не вмере, а буйним квітом зійде Україні на славу, хай знає О. Пчілка – наша матка, що бджоли тут гудуть».

– Ось його майже дословні слова. Як бачите, Ольго Петровно, про Вас не забувають навіть по далеких закутках, і там у хуторян є така навіть думка, щоб назву хутора Мокрієвщини змінити на назву «Оленівка» або «Драгоманівка». Більше схиляються, щоб назва була «Оленівка».

І тут в Інституті українська справа живе. Крім семінару української літератури є в нас красназнавчий гурток (я якраз головою цього гуртка), то, власне, є етнографічний скоріше, бо працю провадить побільшости етнографічно-фольклорного характеру. Велику допомогу дає проф. Євг. Ант. Рихлік, що недавно взімку прибув до нашого ІНО. Хоч і невелика праця гуртка, але все ж є збірки пісень і инш. фольклорного матеріалу, що скупчені переважно в невеличкому фольклорному музеї. Недавно була упорядкована етнографічна вечірка, де була зачитана доповідь «Фольклор і красназнавство» і проспівано багато чудових народніх пісень в обробці Лисенка, Верховинця, Леонтовича і инш. укр. композиторів.

В недалекому часі передбачається Лисенківський концерт. Шевченківське Свято буде завтра, 11 березня. Буде доповідь на тему: «Шевченко в сучасному науковому освітленні», далі концертний відділ і вистава «На роковини», п'єса Мамонтова (новенька).

Сьогодні (оце тільки що прибув із засідання) було Засідання семінару української літератури, присвячене пам'яті Шевченка – було дві доповіді. Крім членів семінару, було багато сторонньої публіки, біля 150 чол.

Пробачте за довгого листа, але думаю, що це все Вам буде цікаво. Сподіваюся від Вас відповіді хоч самої найкоротшої. Буду дуже Вам вдячний.

До побачення!

Щире привітання Вам од моїх товаришів! Бувайте здорові.

З глибокою пошаною П.Одарченко

* * *

23 грудня 1926 р.

м. Ніжен

Вельмишановна Ольго Петровно!

Вибачте, що й досі не надіслав Вам обіцяну думу. Приїхавши з Києва, я на другий день захворів і оце сьогодні тільки видужав. А тому ще й досі не бачив проф. Рихліка і не передав йому від Вас вітання.

Цими днями сходжу до його та тоді обміркуємо й справу про Ваш приїзд до Ніжина. Я вже балакав із своїми товаришами про це – вони страшенно раді були, почувши, що Ви приїдете до Ніжена. Зараз у нас відпуск, усі студенти роз'їжджаються, через два тижні з'їдуться.

У Києві того самого дня, що був у Вас, я заходив і до Б. В. Якубського. Він казав, що, на його думку, «Ткачі» належать Лесі Українці, моєї розвідки (або, власне, спроби розвідки) він ще не читав, бо саме спішив кудись на засідання. Я йому залишив свій рукопис, але ще й досі не одержав од його своєї рецензи. Цікаво було б запитати ще Климента Васильовича – може, він знає про цей переклад.

Бувайте здорові!

Після Різдва чекаємо Вас у Ніжині.

Привітання від товаришів моїх і від дружини.

З щирою пошаною П. Одарченко

Куди краще писати Вам листи, чи на адресу Етн. Ком. чи на адресу Вашого постійного мешкання.

* * *

5 квітня 1927р.

м. Ніжен

Вельмишановна Ольго Петровно!

Звертаюся до Вас із щирим проханням – будьте ласкаві, коли можливо, відповідьте мені на такі питання:

1. Коли ознайомилася Леся Українка з «Кобзарем» Т. Шевченка і яке враження справляла на юну поетесу Шевченкова поезія?

2. Яке відношення Лесі Українки було до української народньої творчості? Як саме знайомилася Леся Українка з творами нашої нар. поезії?

Мене дуже цікавить питання, яку роль відігравала для творчості Лесі Українки нар. поезія і Шевченкові твори.

Але найцікавішим питанням для мене є вплив Вашої творчості на поезію Лесі Українки.

На превеликий жаль, наша книжкова бідність не дозволяла мені до цього часу познайомитися з усіма Вашими творами.

Але в скорому часі, сподіваюся – цими днями, я одержу із Києва з Всенародної Бібліотеки України всі друковані Ваші твори.

Вже скоро тиждень буде, як інститут надіслав замовлення.

Я добре пам'ятаю, що наближається 75 рр. зо дня Вашого народження. Цей славний ювілей мусить одзначити Україна! Запевняю Вас,

вельмиповажана Ольго Петровно, що Ваші величезні заслуги перед Рідним Краєм, Ваша багатолітня надзвичайно корисна діяльність ніколи не забудуться! Великі бо жнива дала Ваша праця!

Та, на превеликий жаль, багато прихопиться тепер замовчувать.

Заручившись Вашою згодою приїхати в Ніжен, я сподівався, що це в скорому часі й здійсниться. Але коли я вніс пропозицію запросити Вас до Ніжина, то в відділі зустрів незрозумілу мовчанку. Виявилося, що тут просто бояться Вашого приїзду. З гірким почуттям прийшлося констатувати цей факт.

На весні цього року, може, знов буду в Києві – сподіваюся одержати спеціальну командировку для праці над творчістю Лесі Українки. Матиму за щастя завітати передусім до Вас. Моя невеличка розвідка, або, власне спроба розвідки “Die schlesischen Weber” Г. Гайне в перекладі Лесі Українки незабаром вийде з друку. В першу чергу, звичайно, надішлю цю статтю Вам.

Цікаво знати, чи вже розпочато нове академічне видання творів Лесі Українки?

Пробачте, Ольго Петровно, що Вас турбую.

Бувайте здорові! Привітання від дружини і від маленького Петруся (мого сина – 2-місячного, майбутнього щирого українця).

З щирою пошаною П. Одарченко

Куди краще адресувати листи до Вас... (нерозб.)

* * *

19 травня 1927р.

м. Ніжен

Вельмиповажана Ольго Петровно!

Надсилаю Вам свою скромну працю або власне «першу спробу» праці «Die Weber» Г. Гайне в перекладі Лесі Українки. Прошу дарувати мені деякі хиби цієї праці. З великою вдячністю прийму всі Ваші зауваження, що до цієї праці.

А тепер ще з одним великим проханням хочу я вдатися до Вас – допомогти мені в моїй праці над такими темами:

1) «Олена Пчілка» – критико-біогр. нарис; 2) «Вплив Олени Пчілки на ранній період творчості Лесі Українки».

До праці над першою темою я вже приступив. Декілька тижнів тому одержав од Всенародної бібліотеки України такі Ваші

1) “Оповідання” т. I, 1907 і 2) III, 1911; 3) «Світова річ», 1908; 4) «Сужена не огужена», 1881; 5) переклади з Гоголя. 1881 і 6) «Тарасове свято», 1907; 7) «Зелений гай», 1917; 8) «Думки мережанки», 1886; 9) «Укр. дітям», 1882; 10) Юл.Словацький, 1910. Окрім того, у мене є такі твори: 1) «Півтора оселедця»; 2) «Артишоки»; 3) Дві п’єски для дит. театру (ваш подарунок); 4) Спогади про М.Драгоманова (ваш подарунок); 5) Спогади про Лисенка (ЛНВ).

Дістав у проф. Рихліка: 1) Оповід., П. Оце й усе, що я дістав із Ваших творів.

На превеликий жаль, таких же творів, як «Козачка Олена» «За правдою», «Світло правди і любові» і инш. я не маю і не можу дістати. Отже, звертаюся до Вас із щирим проханням дозволити мені скористуватися цими творами, що є у Вас. Не хочу цим турбувати Вас, але коли можна буде попросити Вашого дозволу, то я думаю приїхати до Києва, щоб докладніше побалакати із Вами про це. На превеликий жаль, не міг я також дістати Вашої автобіографії, вміщеної в «Зорі» за 1888 р. Звертався до Національної бібліотеки, але там відповіли, що цього часопису немає за 1888 р.

Отже, як бачите, я перебуваю в скрутнім стані. І, звичайно, тільки з вашою допомогою зможу щось зробити. Де-які відомості я здобуду в Гадячім в музеї. Там залишилися де-які Ваші рукописи: 1) «Світова річ»; 2) «Втрачений рай»; 3) «Петро Береза»; 4) «Угар» – авт. пер. з укр.; 5) «Отрута»; 6) «Жива душа»; 7) Де-які уривки з Вашої праці про укр. колядки; 9) Статті про Е. Ожешкову; 10) Про Надсона; 11) Про Стороженка; 12) Про П. Мирного.

Багатий матеріял дає редакційна корзинка «Рідного краю». Ну, безумовно, мені відомі також ваші вірші «Черв. корогви» і «До зеленого гаю», що переховуються між паперами гадяцького музею. Там теж є цікавий документ «Докладная записка Е. В. П. Г-ну Предс. Ком. Министров об отмене стеснен. на малор. слово». Писана ця «Докл. зап.» Вашою рукою. Дуже був би я Вам вдячний, коли б Ви дали пояснення до неї. Коли саме складав. ця записка і які результати були? Над цим матеріялом й я працюватиму влітку.

Окрім того, в мене ще є записані спогади про Вас хуторян Мокрієвщини. З великою прихильністю, з великою повагою вони оповідають про Вас.

Оце й усе, що є в моєму розпорядженні. Нема в мене багатьох важливих матеріялів. По-перше – вашої автобіографії, по-друге усіх Ваших творів; по-третє – критичних заміток на Ваші видання; по-четверте – багатьох відомостей, що їх можна одержати тільки у Вас. Отже, як бачите, Ольго Петровно, увесь успіх моєї праці залежатиме від Вашої допомоги.

Потім у мене ще така є думка. Необхідно перевидати Ваші твори. Чи, може, Ви вже увійшли в згоду з яким-небудь видавництвом? Тепер, коли видають твори навіть таких письменників, як Гулак-Артем., Стороженко, то Ваші твори доконче потрібно видати. В найближчому часі треба видати Ваші твори. В цьому відчувається пекуча потреба. На перший час добре було б, принаймні, видати хоч «Вибрані твори» на зразок таких видань, що тепер виходять.

Друга праця на тему про Ваш вплив на ранню творчість Лесі Українки розподілятиметься приблизно на дві частини: 1) Ваш вплив на вироблення літ. уподобань, на літер, розвиток Лесі Українки – це, так-би мовити,

біографічна частина праці; 2) частина – вплив Вашої творчості на творчість Лесі Українки – це вже літературознавча частина праці. Тут доведеться дослідити вплив тематики, стилю, художніх засобів Вашої творчості на творчість Лесі Українки. Отже, й тут, в першій частині (біографічній) ніяк не можна обійтися без Вашої допомоги.

За всі вказівки Ваші буду без міри вдячний Вам!

Бувайте здорові!

Щире вітання від моєї дружини і від синочка. Був би я Вам дуже вдячний, коли б Ви порадили мені, де можна дістати Ваші твори для дітей? Бо ж першою літературою для мого синочка будуть Ваші твори для дітей!

Пробачте за турботи.

До побачення!

З щирим і глибоким поважанням

П. Одарченко

* * *

10 березня 1928 р.

м. Ніжен

Високоповажана Ольго Петровно!

Вітаю Вас із Шевченківським Святком! Пробачте, що потурбую Вас цим листом! Виготовавши до друку опис альбому Лесі Українки «Poesie» (ваш подарунок Л. Українці), я вніс деякі додатки, скористувавшись з Ваших великоцінних зауважень. Незабаром мою статтю друкуватимуть у «Записках Ніженського ІНО». Отже, я звертаюся тепер до Вас із великим проханням дозволити мені надрукувати й Ваші зауваження (звичайно, скрізь я посилятимуся на Вас).

Нагадаю ці зауваження Ваші:

1) В першій редакції поезії Лесі Українки «Мі» є такий вираз – «Спи, мій малесенький», але в друкованій ред. маємо – «Спи ж ти, малесенький». Поправка ця зроблена за Вашою порадою, мотивуючи тим, що вираз «спи мій» ніяково було вживати дівчині. Це Ваше дуже цікаве зауваження я вмістив до коментарю поезії «Мі».

2) Вашу вказівку, що франц. вірш V.Hugo «Puisqu'ci bas toute ame» взято зі збірника «Perle de la poesie francaise» я також умістив.

Інші зауваження, як напр., що здрібнілі форми вживаються тільки в словах, що визначають щось гарне, приємне etc.

Будьте ласкаві, високошанована Ольго Петровно, повідоміть мене, чи можна ці Ваші зауваж. вмістити в моїй праці.

Іще одне прохання є до Вас. Працюючи над темою «Олена Пчілка й Леся Українка», я за Вашими вказівками (за які я Вам щиро, щиро вдячний!) хотів знайти Вашу поезію «Увінчаний співець». Ви говорили, що ця поезія надруков. в Львівській «Бібліот. молодіжі», де коли я звернувся з проханням до Ю.О.Меженка (директора Укр. Наук. Інституту Книгознавства) прислати

мені, то він мені відповів, що, «переглянувши всю «Бібліотеку молодіжі» до 1893 р., цієї праці він не знайшов. Отже, можливо, що Ваш твір надруковано де-небудь в іншому місці? Був би Вам також безміри вдячний, коли б Ви ще на одно питання відповіли мені. Яких письменників Леся Українка найбільше любила читати в 80 – 95 рр.? Взагалі мене дуже цікавить і власне мені дуже потрібно знати лектуру Лесі Українки. Працюючи над темою «Стиль Лесі Українки», мені конче потрібно знати літературні смаки й уподобання Лесі Українки.

Мені треба виявити вчителів «літературної техніки» Лесі Українки. Де-яке загальне уявлення в мене є.

В 1-ий період літературної творчості Лесі Українки (від 1884 до 1892 р.) найвидатніше місце серед літературних вчителів належить безперечно Вам, високоповажана Ольга Петровна (що я й думаю довести в своїй праці), далі Шевченкові твори, М. П. Старицького поезії, Куліша П. О. – були також за зразки, що їм наслідувала молода поетка Лариса Петровна. На жаль фактів я не маю, щоб ствердити, чи дійсно мої твердження вірні, чи ні. Отже, Ваші вказівки були б за найцінніше джерело, що дали б можливість не тільки поставити, але й розв'язати надто важливу проблему в творчості Лесі Українки: хто були літературні вчителі Лесі Українки? Хто з російських письменників користувався найбільшою симпатією Лесі Українки?

Найкраще б, звичайно, було, коли б Ви, В. Ш. Ольга Петровна, написали б і опублікували б свої спогади про Лесю Українку!

Так саме, як високоцінні Ваші спогади про М. П. Драгоманова, і спогади про Лесю Українку мали б величезне наукове значіння! Бо хоч і вийшло вже три монографії про творчість Лесі Українки, проте ще багато проблем лишилося невиясненими, нез'ясованими.

Пробачте мені, В. Ш. Ольга Петровна, що я Вас турбую цим листом!

Буду Вам вельми вдячний, коли відгукнетеся на мого листа!

Від щирого серця бажаю Вам Доброго Здоров'я і Всього Найкращого!

Щире, сердечне вітання передає Вам і дружина моя. Ще раз бажаю Вам усього найкращого. З глибокою й найщирішою пошаною до Вас

Петро Одарченко

Публікація Олександра Астаф'єва

ДРАМАТУРГІЯ

Авторський колектив –
група “Літературна творчість”
(1 курс 2000 р.)

Причесав – куратор групи Анатолій Ткаченко

“ПОВІСТЬ СО-ВРЕМ’ЯНИХ ЛІТ”

інтермедія
ПРОЛОГ НА АВАНСЦЕНІ

Літописець:

– **Повість со-врем’яних літ.**

Аз, недостойний раб Божий Нестор,
писав сію книгу – з бодуна –
в назіданіє нащадкам.

Літа Божого 2000-ного од Різдва Христового
в стольному граді Києві.

(Літописець представляє персонажів, які перебігають авансценою):

ЛИЦЕДІЇ –

Студент

Літописець Нестор

Янгол-Охоронець

Щезничка (нечиста сила)

Вахтерша (баба)

Охоронець

Баксик

Податковий інспектор

Сесія

*Випурхує “панна в білому”, вона ж **Янгол-Охоронець**:*

– Студенту потрібно старанно старатись,

До сесії треба йому готуватись,

Бо скоро припреться тихенько вона –

Висока, з косою і дуже страшна.

Одразу почнеться жахливий покіс,

І щоб не втопитись у озері сліз,

Щоб іспити всі, як горішки, лузати,

Потрібно зубрити, учитись, не спати.

І гризти натхенно граніти науки.

А я – поможу пережити ці муки.

Щезничка:

– Сказилась людина. Несе, що попало.
Таке щось вобше, що ні сіло ні впало!
Дурне ти, чи що? Начепило крильцята
І щось тут морозить, мов те біснுவате!
Гуляйте, студенти, ми ще молоденькі.
Яка там наука без тата і неньки,
Які там заучки, які там зубрилки!
Нехай краще вип'ємо кварту горілки!
Знання оті, думаєш, в рай приведуть?
Неправда, зі мною ти кайф лови тут!

Янгол-Охоронець (смикає Щезничку за хвоста):

— А як же оті горезвісні хвости?

Щезничка:

– Ану не чіпай! Він ще буде рости!
Проблем захотіло, нещастя моє?
Заглохни, бо зараз дістанеш своє!
Подумаєш, також мені елемент!..

Янгол-Охоронець:

– А ти... Ти невдалий експеримент!
Тебе біофак сотворив лиш для зла.

Щезничка:

– Що, що? Не для зла,
а для того козла,
Що вчитись приперся. Затям собі, пташко:
Без мене створить інтермедію – тяжко.

Янгол-Охоронець:

– Та годі вже, щезни! Пора починати.
...А я біля Студика стану на чати.

Літописець:

— През отверзнуті боревії худий світ послідняго місяця осені продірающе на ступені Храма Науки, простолюдїєм толкуема яко Ніверситет. З ристалища Центрального долітающе кричання фанов “Дінамо – Чемпіон”. І то кричання тіряшется в густой мглі предвечірія...

За убогим столом сидяше Студент. Во многотщанії
сей отрок висолопил языка,
че чети і резі
й уже умліва...

Янгол-Охоронець (вбігає, дивиться на Студента):

– Ти вчишся, читаєш, мій любий bambino!
 Погляньте, яка це розумна дитина!
 Книжками обклалось, гортає сторінки,
 Не спить, бідолашне, й одної хвилинки.
 Натхненний філолог, майбутній Кобзар.
 Граніт він лупає, мов той Каменярь!..

Щезничка (з-за сцени):

– Дочка Прометея! Ну просто одпад!
 Я бачу наводити треба тут лад.
 Ану почекай-но!..

Янгол-Охоронець:

– Я, мабуть, піду.
 Нехай собі вчиться отут доладу.

Щезника (вибігає на сцену):

– Bambino... Кобзар... Каменярь... Постривай!
 Навчанню сьому покладемо ми край.

Лунає музика “Stop” Sam Braun з кінофільму “Дика Орхідея”. Щезничка знадливо танцює, вириваючи у Студента книжки і конспекти, але він дістає нові й читає, читає, чита...

Порнуха не діє. Ефект нульовий.
 І пристрасні шманці – теж номер глухий.
 Ну що ж, застосуєм одвічну методу –
 Вино, а чи пиво, чи вогнену воду.

Пройнята новою ідеєю, кудись тікає.

*З’являється **Янголо-Охоронець**:*

– Я музику чула. Такі дикі співи...
 І щось орхідеями пахне на диво...
 А що ж мій студент? Він і далі читає.
 Тож хай тобі Бог в ділі цім помагає.

Літописець:

– І притягоше же Щезничка Пиворіза, даби іскусити і упоїти раба Божого
 Спудея Нешшаснаго, даби сошед он с путі істиннаго, праведнаго.

*Скрадаючись, на сцену вибігає **Баксик***

**А тобі чого надобно, Баксик окаянний? Алі слави возжелав, смерд
 презренний?**

Баксик киває, тицяє Літописцю жмут “зелені”:

Ти пошто чоловіка блаженного зобидив? За сі зеленики і воза 600-го не купиш.

Баксик витягує з-за пазухи ще:

Бисть по твоєму, болярине. Тільки паче всього гордості не май у серці і в умі своєму. Аще Володимир Мономах рече: старих шануй, як отця, а молодих, яко братів.

Заархівую же тебе ліцедієм.

Далі же діялось...

Пиворіз:

– Ти, кореш, в натурі, сидиш тут, як пень,
Над книгами скнієш цілісінький день.
Поглянь, яке пиво! Ану потягни –
І вирвешся з клятої сеї мани.
Душа в “Оболонське!” пірне, як у рай.
А потім горілочка вип’єм! Стривай!
З тобою оттягнемось круто, чувак!
У світі студенти живуть тільки так!
А далі підемо по повній програмі –
У нас тут дівчат гуртожитки-гареми.

Наспіває “Ну гдє же ви, дєвчонкі, дєвчонкі, дєвчонкі...”

Студент:

– Ти забуваєшся, п’яна душа.
Я на цю справу не дам ні гроша,
Бо я положительний дуже герой.
Мене де положиш, там буду лежати,
Підручники буду свої я читати,
Хоч “Леля” підсунь, “Наталі” чи “Play boy”!

Охоронець, зачувши зі сну знайомі назви, рывкає:

– Перепустку!..

Пиворіз:

– Як хочеш, зануда... Це справа твоя.
Ну все, іду в бар. То – моя
стихія.

Літописець:

– А чи не гоже нам, браття, старими словами нову пісню о Баксику окаянном Слово молвити?

Вбігає Баксик, наспівуючи “Динамо, ”Динамо...”, потім:

– Куди б сховатися мені
Від податкової свині?
Вона вже дише мені в спину...
Сховай, студенте, бо загину!!!

Студент (під час цієї репліки Баксик ховається у його кімнаті):

– Он лізь під ліжко і мовчи,
Не заважай і не кричи.
Чи ти сидиш там, а чи ні –
Однаковісінько мені.
Та не однаково мені,
Чи в тебе є що в гамані?

З’являється Податковий інспектор, що йде вздовж сцени і монотонно вибубнює:

– Чай, кохве, капучіно... ой, що це я!
По-одатки, по-одатки!..
(до публіки):
– А ви заповнили податкову декларацію?..

Податковий інспектор підходить до Охоронця, бабця того штиркає в бік.

Охоронець:

– Перепустку!..

Податковий інспектор:

– Це ти мені?..

Охоронець:

– Конешно да, а чом би й ні?

Податковий інспектор:

– Та я тебе як обкладу!.. Податками!
Як підійду! То ти москальський свій жаргон
на український зміниш тон!

Охоронець:

– Да я ж москаль, катрова правди сіла
нікем обложена ще не була.
Кака біда міне, кака чума косіла...
А орденамі грудь моя цвела!..

Податковий інспектор:

– А за медалі сплачено податки?

Охоронець:

– Нє обойдётся тут, відать, без взятки...

Податковий інспектор:

– Мені твоїх не треба копійок!
Скажи, куди побіг отой Баксок,
Що все отут горланив про “Динамо”...

Охоронець:

– Іди, браток, тебе туда вон прямо!

*Інспектор (підходить до тої половини сцени, що означає кімнату
Студента в гуртожитку, стукає об стілець, що правує за двері):*

– Тук-тук

Студент:

– Хто там?

Податковий інспектор:

– Інспектор податковий!

Студент:

– Який інспектор? Нас немає вдома!

Податковий інспектор:

– А хто ж говорить?

Студент:

– Радіо “Столиця”. День відчинених дверей.

Податковий інспектор штовхає двері й заходить.

Студент:

– Ну а що ж ти за птиця?

Податковий інспектор:

– Ну годі жартів! Я за копійками,
Які належать Україні-мамі.
Пора стипендією, друже, поділитись!
І страшно так на мене не дивитись.

Студент:

– Остання гривня, й ту вже забирають.
Студента бідного, як липку, обдирають.
На, та вдався! Не заважай учитись!..

Податковий інспектор:

– Тут Баксик десь повинен був крутитись,
Бо духом долара щось пахне дуже...

Студент:

– Не заважай учитись, “Любий друже”!

Випихає Податкового інспектора зі сцени, той зникає.

Баксик (вилазить і збирається йти):

– Ну дякую тобі, мій дорогенький,
Студенте нелінивий, розумненький...
А я піду. Нехай живе “Динамо”!

З’являється Щезничка:

– Куди ж це ти? Посидь ще трошки з нами.
А розраховуватись буде хто?
Чи, може, заберу твоє пальто?!
Мені потрібні гроші. І багато.
Студента ж бо потрібно спокушати.
Там Пиворіз все діло іспоганив,
Приперлося уже у дупель п’яне
І путнього нічого не зробив...
А тільки грошики мої пропив!
То як? Студента будеш купувати?

Баксик:

– А вміє він хоч без м’яча ганяти?..

Щезничка:

– Та певно вміє! Вкопаний Шевченко!

(до публіки:

– Як пам’ятник!)

Давай-давай, купуй уже швиденько!

Баксик:

– А за кордон, скажи, він піде грати?

Щезничка:

– Та хоч куди, аби лиш не за грати!
Доляри діставай.

Баксик:

– Ну, хай по-твоєму! Даю за нього півмільйона.
Вдарили по руках.

Щезничка:

– Ну все, бувай, зеленої дороги.
Не забувай дивитися під ноги.

Баксик іде зі сцени, співаючи “оле-оле-оле”.
Щезничка підходить до Студента.

Студент:

– Ага, це знову ти, нечиста сило!

Щезничка:

– Яка ж нечиста, коли вже з грошима?
Студентику, ходімо погуляєм!

Студент:

– Та я ж тобі сказав, що я читаю!
У мене з філософії екзамен
Уранці. Як іти на нього п’яним?

Щезничка:

– А так і йти! Ото прикольно буде!
Так і складають їх усі нормальні люди.
Пашлі!

Студент (раптово підхоплюється):

– Ну, добре! Тільки ненадовго.

З’являється Янгол-Охоронець:

– Бамбіно, ти куди?!.

Щезничка:

– А що такого?

Янгол:

– Таж сесія!

Студент:

– Та відчепись, набридла.

Біжи он з'їж у тумбочці повидла!

Хилитаючись, увиходить Пиворіз.

Янгол (*сідає на сцену і зітхає. До Пиворіза*):

– Ну як він міг піти з тією пити?

Ну як він міг оці книжки лишити?

І що ж робити? Все тепер пропало...

Щоб тій чортиці в горлі кістка стала!

Бодай би їй ті ніжки покрутило

І ратички-підбори поломило!

Ой! Сесія іде!

(*Пиворіз відповзає*).

Блищить коса!

Готуйтеся, студенти, в небеса.

Сесія:

– А от і ми! А ви нас не чекали,

До півночі конспекти не гортали.

А ми вже тут! І де ж оцей поганець?

Нема нікого, лиш книжки і ранець.

Нічого, друзі, я не поспішаю

Посиджу тут тихенько, покуюню

І посміюся потім.

Ха-Ха-Ха!

Тікайте ви, студенти, від гріха!

Ховається. Минає ніби якийсь час.

Заходить п'яні Студент і Щезничка. Дуєтом:

– Зеленеє жито женці жнуть,

Хороші гості мене ждуть.

Охоронець:

– Перепустку, шановні голуб'ята!

Вахтерша:

- І припиніть оце вночі співати!
- Це що за випивки! Це що за гульки, люди!
- Та що ж це діється, та що ж це з нами буде?

Студент:

- Та цить, стара, без тебе розберемся!

Щезника (до Охоронця):

- Ходімо з нами, друже, та нап'ємся.

Вахтерша:

- Оце – дівчата!.. Ну й часи настали!
- При Леніні такого ми не знали
- Щоб це дівки ночами сновигали
- Та ще й горілку з хлопцями лигали.

Охоронець:

- Уйді в туман, старушка, я в печалі
- Сіделі б ви, где надо, і молчалі.

Йдуть, співають кожен свої:

- За туманом нічого не видно...
- На долині туман, на долині туман упав...
- Там, за туманами, вечними, п'яними...

Сесія здіймається на повен зріст.

Охоронець:

- Оп-па, ребята, що це за химера?

Студент:

- Такого не було з часів Гомера...
- Стривайте, хто це?

Сесія:

- Як це хто? Це – я...

Студент:

- Невже це смерть?..

Сесія:

- Ні, Сесія твоя!

Охоронець:

– Оп-па...

Всі завмирають.

Сесія зі здійсненою косою, Охоронець розвів руки і т.д.

Літописець:

– Знову зависло файло окаянне.

Ляскає долонями долонею по “щокках” монітора.

Потім підводиться й підходить до персонажів:

– Мораль сеї басні така – як рече шеф наш Іларійон Київський: “Куй благодать, не отходя од каси”. Тоді черпайте знання із благодатної криниці умственным ополоником своїм, учітеся, братія мої, думайте, читайте, і чужого навчайтеся, й свого не цурайтесь. А теперки не гнівитеся на мене, раба Божого Нестора, іду розбиратися з бісівською машиною... однак...

Сідає, гукає кулаком по монітору.

– О, відвисло файло!

Студент (відбирає косу в Сесії):

– Я буду жити, бо я хочу жити!

Тобі мене, потворо, не убити!

Ти не махай косою! Забери!

І згинь з очей моїх! Маро, помри!

Відкидає косу вбік.

Сесія:

– Ні, я жива! Я буду вічно жити!

Я маю в серці те, що не вмирає!

Літописець:

– Во ім'я ректора, декана і куратора! Однині, і повсякчас, і на всі п'ять курсів!

Хором:

– Амінь!

Оксана Яковина, член літературної студії ім. Максима Рильського

ОСКАЛ СОБАЧОЇ ГОЛОВИ

Драма

Дійові особи:

Садівник
Дерево, або Дівчина
Духовний Закон
Жінка з яблуками
Чотирирічне дівча (донька Садівника й Жінки з яблуками)

Декорації: *Росте Дерево серед літа. Зелене, з буйним листям. Прийшов Садівник.*

Не восени прийшов, коли сік у деревах зупиняється, коли повіддавали плоди й чекають, але серед літа прийшов.

Обтинає гілля – зелене, листвяне, можливо, – зайве. Садівник формує Дерево. Бо вже цієї осені прийдуть художники.

Бо вже цієї осені прийдуть народжені бачити Дерево. Його краса увійде в їхнє серце й будуватиме храми.

Дерево стікає соком з обрізаних гілок. Корінь смоче з землі; більша частина соку йде у сформовану крону, решта скапує через зрізи.

Дерево стоїть, як монах із піднесеними руками. Кожна його молитва обертається комусь на спасіння.

Кожна молитва є жертвою для монаха, бо сили набуває через його самозречення.

Кожна молитва має в собі сльози радості, які – від почутості монаха Богом.

Дерево стоїть і стікає соком, знаючи, що вже цієї осені прийдуть ті, кому потрібен його сьогоднішній біль.

Дерево стікає.

Садівник підходить і цілує його в губи.

Дівчина: Що сталося?

Садівник: Закон став перед нами. Ти зауважила?.. Час від часу він приходить і стає отак.

Дівчина: Ми самі поставили його вже тим, що є одне для одного.

Садівник: Завтра буде новий день.

Дівчина: Їх ще багато?

Садівник: Кого саме?.. *(Згодом, після паузи)* Всі вони стануть перед нами свого часу...

Уздоровж сцени проходить Жінка з яблуками, ведучи за руку Чотирирічне дівча. Коси Жінки з яблуками розпатлані, обличчя спухле. Вона весь час чи то нервово, чи то злякано озирається.

Побачивши Дівчину, вона розсипає яблука, стежить за кожним, як вони розкочуються, і вибігає. (Яблука обов'язково мають бути червоними).

Чотирирічне дівча піднімає одне яблуко. Надкусивши, кладе назад на долівку і грайливо виходить у протилежний бік від того, куди вибігла Жінка з яблуками.

Дівчина: ...Яка його назва?

Садівник: Я вже прозрів і можу йому протистояти.

Дівчина: Кожен із тих, що стануть перед нами, можуть мати багато імен.

Садівник: Про нього знають ті, що носять його у своєму стражданні.

Дівчина: Назви його, й тоді ми зможемо протидіяти йому.

Садівник: Що ти робиш?

Дівчина: Може, позбирати яблука й віддати Жінці?

Садівник: Ти знову маєш сумніви... Це все через те, що Закон стоїть перед нами.

Дівчина: Може, позбирати яблука...

Садівник: Для слабких людей страшне тільки те, що несподіване.

Дівчина: (Мовчить).

Садівник: Вона давно змирилася з тим, що ти є.

Дівчина: (Мовчить).

Садівник: Їй давно наснилося люстро і вона дивилася в нього.

Дівчина (задумливо): Люстро...

Садівник: Де Той, що стоїть перед нами?

Дівчина: Той Закон? Про нього знали ще майстри чайної церемонії.

Садівник: Ми взяли його руками.

Ми причепили його собі до паска, як висушену голову собаки, – і оскалились.

ЕСЕЇСТИКА**Анатолій Дністровий, кандидат філософських наук****ЛІТЕРАТУРА ДОБИ ПОСТКОЛОНІАЛІЗМУ:
PRO ET CONTRA**

Процеси, що відбуваються в культурі перехідної фази (від “периферійного сепаратизму” недержавної нації до суб’єктостановлення – утворення незалежності), перебувають в амбівалентній взаємодії з буттям суспільства. Динаміка цих процесів, здатна розгортатися, як під впливом кризових надломів соціуму так і від стимуляції ним культури, на якій, безперечно, це позначається. Крім того, суспільство, яке ще не набуло власних атрибутивних ознак і не визначилося у виборі моделі розвитку, ще зберігає у виді протяжності “старі” негативності (користуючись цим терміном, хочу окреслити всі без винятку “анахронізми” колоніального минулого, які стосуються всіх форм буття: політики, економіки, культури), останні ж здатні не лише оречевлювати культуру, але й докорінно її трансформувати.

В діалектичному розумінні культури кожен її період є структурним взаємопов’язаним цілим, яке має внутрішні принципи організації, відтак історична зміна культури розуміється як послідовність різних типів культур із власними “митями” свідомості. Таке тлумачення історичної динаміки культури було притаманне ХІХ століттю. Але, як не дивно, воно не буде характерним для ХХ-го століття, оскільки сучасне суспільство (в розумінні сукупності різноманітних форм свідомості) не є інтегрованим, а швидше розділеним, тобто втратило свою монолітність. Тому діалектичне розуміння культури, як і суспільства, зрештою, історії та буття, не може бути виправданим для аналізу сучасної епохи. Гегелівський *Geist* (дух), який би мав синтезувати всі форми буття в єдине ціле, сьогодні, фактично, відсутній. Деякі сучасні мислителі під суспільством розуміють три домінантні сфери: техноекономіку, політику, культуру (Д.Белл). У постколоніальному суспільстві, під яким мають на увазі перші роки незалежності, сфера культури зовсім не позбавлена політичної заангажованості, але їй притаманна схильність до плюралізму, толерантності, компромісу й іронії (М.Павлишин). Тобто культура, певною мірою, реагує на деуніфікацію суспільства: синкретизм в економіці, політиці не оминув і культури. Але при цьому кожна з цих сфер має власний темп і ритм формації.

Оскільки об’єктом моєї уваги є література, зокрема її діахронічна тривалість, звичайно, в ній також зберігаються щонайрізноманітніші бінарності, які передбачають як і колишню художню ідеологію (сукупність естетичних – норм, канонів, тогочасних заперечень і бунтів, а загалом – цілу епоху), так і перспективну, таку, що має бути створена і яка вже безпосередньо твориться, в процесі чого формуються нові теорії, методи, які

активно пропагуються, а подекуди стають органічно сумісними з тією чи іншою національною літературою. Відтак за час такої “перехідної” трансформації не рідко виникає досить незвичний і неповторний тип художньої ідентичності, в якій здатні співіснувати як і видозмінена, але архетипно стала генеалогія (національна екзотика), так і “запозичена” інтернаціональна кодифікація, яка за період адаптації в національній літературі може втрачати контурну окресленість, або ж здатна ніби “розчинятися” в новому художньому матеріалі тієї чи іншої національної літератури, втрачаючи не лише власний статус “чужого”, а й докорінно змінювати якість того, на що “накладається”. Гадаю звідси починає формуватися феномен.

Коли поглянемо на історію латиноамериканського роману, зокрема на процес становлення магічного реалізму, який лише в XX столітті звернувся до глибин національного підсвідомого, до апріорного знання, то помітимо, що такий роман формувався у тривалому поверненні літератури від соціального буття (національний гніт, громадянські війни, революції, перевороти) до непізнаної етнічної ейдології. Однак при цьому новий латиноамериканський роман зберіг і минулу (соціально-національну) традицію. У прозі Маркеса, Астуріаса, Карпентьєра, Пуїга, Фуентеса, Льоси, Амаду, Бенедетті та багатьох інших також зустрічаємо страйки, революції, економічну нестабільність тощо. Однак тут уже відбулася аксіологічна видозміна. “Життєва правда” латиноамериканських романів XIX ст. тепер виконує функцію своєрідної художньої фактури, а її місце як домінанта посідає правда непізнана, “потойбічна”, релігійно-міфологічної свідомості – це ірраціональна правда, яка керує людиною в її снах, вчинках і не може розумово осмислитися, бо приналежна до самісіньких глибин сущого.

Повертаючись до теми розмови, зазначимо, що література постколоніальної доби, яка орієнтується на “звільнення” від минулих негативностей через впровадження “інтернаціональних” схем і моделей, фактично, нехтує національним матеріалом, а коли й використовує його кодифікацію, то лише номінативно, озовнюючи й грубо спрощуючи останню. При цьому часто все національне розглядається як позитивістсько-народницьке, тобто як таке, що не відповідає сучасному станові речей. Це, вочевидь, своєрідна фаза художньої адаптації, її апологети – не можна сказати – йдуть хибним шляхом – їхня ідеологія швидше “розвідкового” характеру і, на жаль, приречена, бо керується не стільки умінням проникати в буття, скільки спробами його моделювати за виробленими канонами. Однак література цієї доби вкрай потрібна – її досвід не проходить марно. Схоже відбувалося в період, скажімо, проникнення модернізму в периферійні літератури, який ніколи не прийшов “вчасно”, бо перші його піонери приносили “схему”, лише наступники формували його самобутнє національне обличчя, але із запізненням на кілька десятиліть.

Особливої уваги, гадаю, тут заслуговує проблема творчої свободи – уміння емансипуватися від суспільних ідіологем. Якщо модерністи колоніальних літератур намагалися звільнитися від свідомості етатизму й націєцентризму, тотемізуючи катарсис демонічного особистого “Я”, то сьогодні, в постісторичну епоху відбувається своєрідне “розчинення конфліктності”, яка завжди була умовою художньої колізії. Не можна сказати, що проблема конфлікту в художньому тексті зникла, вона набула зовсім іншого значення. Звільняючись від модерністської антропології – людиновимірності буття (в сучасних художніх текстах людина присутня не тому, що буття-довкола їй набридло, такий принцип притаманний естетиці модернізму, а тому, що людина лише один із “гвинтиків” у техногенній мегамашині цивілізації), постколоніальна література тяжіє до культурологічної глобалізації, а її “збережений” модерністський дискурс стає тільки одним із підрозділів нової метасистеми, де здатні взаємопроникати на перший погляд несумісні тіла, від чого витворюється доволі незвичне художнє трансбуття. Власне тут криється одна небезпека. Така література все більше втрачає архетипну протяжність, вона денаціоналізується (соціальні структури змінюються досить повільно, особливо релігія, звичаї, обряди, адже такі форми свідомості з літературою мають безпосередній зв'язок), її інформативне поле містить “стандартні”, вироблені іншими літературами, коди – коди “інтернаціональної” художньої експлуатації. Промовистими тут можуть бути слова Сартра про письменника російської діаспори В.Набокова, творчості якого, за переконанням французького філософа, бракує національної ідеї. Йдеться не про “ідеологічне” розуміння останньої як активної політософеми, а радше як “культурологічної” одиниці в художній практиці, яка передбачала б оречевлення літератури “домашнім” національним матеріалом.

Крім того, художня свобода в постколоніальну добу, позбавлена нищівного тиску збоку суспільства, яке сповідує в нинішніх умовах принцип невтручання у справи митця, фактично втрачає здатність реорганізації. Під цим розуміється, в першу чергу, можливість творчого вибору в умовах несвободи, коли силоміць нав'язана уніфікація літератури завжди породжувала художній протест і відчуження, в процесі яких формувався новий тип аксіології, зрештою, цілої культури. Не закликаю впроваджувати платонівські методи боротьби з поетами і прозаїками, хочу лише зауважити, що художня енергетика літератури, яка не зазнає впливів “зовні”, розпорошується й набуває ознак інерції. Така література, герметизуючись і розробляючи лише “свої” ідеї й теми, виробляючи власну, лише собі зрозумілу комунікацію, перестає бути “голосом правди” і втрачає велику аудиторію. З одного боку – вона уникає небезпеки масовізму і тяжіє до інтелектуального проникнення, а з іншого – стає справою окремої ковітальної групи, життя і творчість якої нікого, фактично, не цікавить.

Тому окремої розмови заслуговує проблема, якщо так можна сказати, соціології постколоніальної літератури. В чому її сенс? Яка її роль у суспільстві? На ці питання не зважуся давати позитивної відповіді, тільки скажу, що література доби постколоніалізму є невеликою, маргінальною сферою суспільної свідомості, вона не може бути футурологічним наставником або взірцем ідеального буття, бачення якого породжується в екзистенціальній ситуації переживання. Зрештою, в наш час проникнення засобів масової інформації у всі щілини буття, за необмеженого наближення зображальності всіх соціальних подій завдяки телебаченню, варто наголосити, відбувається втрата тілесного як царини людського самовираження. Ні індивідуальне, ні соціальне “тіло” більше неспроможні “втільовати” чуттєві та тілесні значення та їх сенс (П.Козловські). Якщо такі докорінні трансформації зустрічаємо в соціумі, то, безперечно, постколоніальна література також потерпає від схожої недуги, і над нею тяжіє вже кілька дамоклових мечів: проблема збереження національного, як сукупності неповторних і власних кодів, проблема естетичної орієнтації, проблема стирання колишніх колоніальних рис, які витворюють напружену множинність сенсів.

Крім того перед багатьма постколоніальними літературами стоїть завдання, якщо можна так виразитися, подолання мовного бар'єра (нерідко в колишніх колоніях поруч із національними мовами статус державних мають мови метрополій), а від цього залежить популяризація літератури, книгодрукування, виховання наступних поколінь, іншими словами, це проблема “історичності”, суб'єктності літератури. Одним із захистів літератури постколоніальної доби, на мою думку, є духовна наповненість національним, у найповнішому охопленні цього слова.

Ксенія Штукерт, студентка I курсу, відділення "Літературна творчість"

У КОЛІ ПЕРШОКУРСНИКІВ: ПОРТРЕТИ І ПРІОРИТЕТИ

Новодран Інна

Рідко, катастрофічно рідко зустрічаються такі поетеси, які можуть враз перенести вас від сірого повсякдення до казкової країни мрій, спогадів, ностальгії. Ні в кого іншого не знайдете ви стільки добрих журливих слів, такої гармонії почуттів. У цій ліриці немає розривів між рядками, вони схожі на білих лебедів, які гордовито плавають дзеркальною поверхнею ставка. У Інни є щось від маленької дівчинки, яка ще не втратила отієї дитячої наївності – аж теплішає на душі! Треба лише добре прислухатись до мелодики її рим – і твір відкриється вам безліччю нових вражень.

Павлишина Світлана

Доволі цікава і своєрідна постать у нашій групі. Почнемо з того, що вона пише верлібром, часто експериментує із римою, використовує безліч фразеологічних зворотів, влучних метафор та метонімій. Загалом весь арсенал літературних прикрас майстерно переплітається в неї в єдиній тканині віршів. Основна риса її творчості – це внутрішній злам почуттів, насолода на межі болю, неприкрита трагічність, часом абсурдна. Її ліричний герой схожий на самотнього підлітка, який начебто не може реалізувати себе у цьому житті, він кинутий напризволяще, остаточно заплутався у павутинні суворої дійсності. В дечому поезія Світлани показує, як на долоні, всю недосконалість виховання дітей, увесь їхній біль, переживання сердечні і не тільки. І читається це не прямо, а поміж рядками, можливо, щоб глибше запало в душу. Завдання, яке ставить перед читачем вона, – зрозуміти слова, приховані за трикрапкою, і дати дорогу оригінальним новаціям.

Забудько Христина

Ще одна незвичайна молода письменниця, яка впевненими кроками входить у літературу. Вона не просто присвячує себе творчості, вона дихає нею, живиться її плодами, насолоджується можливістю ствердити таким чином своє я. Мистецтво для Христини – це той віртуальний світ, в якому кожний шукає своє сонце. Ця дівчина працює у різних жанрах, вільно володіє і використовує дві мови: українську і російську. Вона у постійному творчому пошуку, саме цим пояснюється така приємна неодноманітність ідей і тем. У її доробку ви знайдете все: від жартівливих віршиків на злобу дня до глибоко ліричної надраціональної прози. Спробуйте проаналізувати її праці і ви втомитеся шукати дно.

Лабунська Ірина

Працює у жанрах малої прози та поезії. З-під легкої руки цієї початкуючої письменниці виходять твори глибокі, трохи сумні, оповиті вуаллю загадковості. Вони ні в якому разі не позбавлені імпресії та чуттєвості. Найкраще ці якості помітні перш за все у прозі, яка, на мою думку, виходить в Ірини краще. Вся її творчість пронизана промінцями доброти і лагідності, які здатні відігріти й найжорсткіше серце. За словами Іри, справжній читач – це той, хто може зрозуміти її духовний світ і наскрізь проїнятися її проблемами.

Антіпова Ірина

Зараз, напевне, дуже рідко зустрінеш письменницю, яка б працювала у двох таких різних жанрах – лірики та фантастичного роману. Її вибір зрозуміти не важко, адже маючи таку багату уяву, її не завжди можна реалізувати у поезії, а ось фантастика якраз те, що треба. Але є дві спільні риси, які поєднують Ірину поезію і прозу – це несподіваність і неординарність. Читаючи її роман, на хвилю забуваєш про вік авторки, настільки викладені думки місткі і глибокі.

Вірші – це зовсім інше, вони ніби віддзеркалюють кожну емоцію, почуття, вони експресивні. Цікаво й те, що вона ніколи не відкладає писання на потім; вплинуло на неї щось і ось Ірина вже нотує його на сторінках записника. На запитання, що для неї найголовніше у творчості, вона відповідає: “Бути достатньо божевільною, щоб знайти щось нове у спресованій купі істин, які встигли стати банальностями”.

Джугастрянська Юлія

Поезія її напрочуд цікава та багатогранна. В ній вгадується рука справжнього майстра слова. Кожна метафора і рима неповторна. Теми Юлиних віршів досить чітко окреслені та виважені, хоча вони й не складають враження якихось автоматичних систем, навпаки, почуття ліричного героя притаманні кожному з нас, хоча водночас вони є власністю свого творця.

Вражає потужна інтелектуальна база поетеси, яка не може залишитися не поміченою, досить лише прочитати 3-4 вірша із збірки “Сарматське коріння”. Познайомившись ближче із творчістю Юлії, хотілося б визначити її лірику як елітарну, яка не має нічого спільного із зухвалістю чи зверхністю. З її текстів виникає образ високоморальної інтелігентної людини.

Чи є у нашої вітчизняної літератури шанс на незалежний розвиток? Юля відповідає: “Буде, якщо існуюче творче середовище сприйме такими, як є, тих людей, що не бояться бути собою”.

Гузієнко Віра

Ця дівчина – ветеран у поезії, пише з дошкільного віку. Спочатку, як у всіх, вони були наївні, плуталась, рима, часто не вистачало потрібних слів, але згодом рука її зміцніла, набралась хисту, з'явилися срийозні теми. Твори Вірині легкі, романтичні, в них виражене все її світобачення. Особисто моє враження від неї досить приємне, хоча їй ще є над чим попрацювати. Іноді вона прагне сховатися від чогось неминуущого і в цьому їй незмінно допомагає прихильність Музи.

Філіпчук Вікторія

Так же, як і Лабунська Іра, пише лірику і короткі есе – це й усе, чим вони схожі. Її творчість потужна, щира, пристрасна, відкрита усім вітрам. Тему кохання Віка творить з тонким душевним почуттям, вона є домінуючою майже у всіх працях. Вона вміє причарувати читача емоційністю, влучно підібраними словами. Вікторія не обернеться до вас несподівано темною стороною (її у неї просто немає); лише гірко від того, що чим дужчий біль, тим ширше душа, а люди рідко пробачають таку беззахисність.

Бороденчик Яна

Реалізує себе у жанрі любовної поезії (як вона сама її визначила). Дуже бурхлива та імпульсивна натура знайшла відображення у творчості. Тут кожний знайде повний спектр почуттів: від щирого, солоненького гумору до витонченої, замішаної на душевних хвилюваннях лірики. Крізь ланцюжок рим спонтанно поривається до нас напівдитяче всміхнене личко дівчинки бешкетниці. Все що завгодно, але не сірість, не пасивність – ось гасло нашої Яни.

Калашник Ольга

Схиляється більш до поезії, хоча не відмовляється і від малої прози. Спершу їй непросто зрозуміти. Поетеса ніби прагне до таємничості, тому й вірші її пересипані багатозначними виразами, складними для сприйняття тропами. В цьому Ользі допомагає її художнє мислення. Літературну творчість вона вдало поєднує із образотворчим мистецтвом. Якщо слово письменниці ототожнювати з барвою, то зв'язок слів утворить цілісну картину. Я б порівняла її з Сальвадором Далі. Але хто б наважився його озвучити?

Соболь Оксана

Плакати і співати, співати і плакати – шепоче нам її поезія. Надривна, з гірким присмаком болю, вона може подарувати слухачеві таке розмаїття кольорів, яке не зустрінеш навіть у миготливому листопаді. Читати її лірику – насолода, чути – рідкісна удача. Такі бардівські пісні існують поза часом,

їхня музика близька серцям як п'ятнадцятирічних, так і п'ятидесятилітніх. Оксана скаже все сама, просто «дотиком, натяком, згадкою, порухом ...»

Бормашина Надія

Хто сказав, що переклади завжди гірші за оригінали, чи те, що неможливо перекласти поезію не порушивши її цілісності, внутрішнього ритму, задуму автора? Все це спростувала Надія. Гадаю, сам Рільке зааплoduвав би їй, почувши такий досконалий з літературної та естетичної точки зору переклад. Проте на цьому Надія не спиняється. Є у неї й прозові нариси, власні поезії, в яких відчувається філософський погляд на світ. Краса лірики не в тому, як вона пишеться, а як сприймається. У Наді вона плавно шириться всіма клітинками почуттів.

Надія – це саме той випадок, коли образ людини і ліричного героя діаметрально протилежні.

Оксана Андріяшик, студентка I курсу, спеціальність “Літературна творчість”.

“ЖИВИ, ЖИТТЯ, І ПРОЩАЙ...”

Спогад – есе

“Починайте вже сьогодні збирати спогади вчорашнього дня”, – занадто рано прозвучала для нас та прощальна фраза. Минуще покинув ти вчора, а осягнув вічне. Так неочікувано, занадто тихо, безслідно відчалив у небуття, залишивши недочитаною книгу життя як спосіб мислення та існування.

“Медленно умирает”, – сказав збайдужілим і легковажним голосом лікар.

Вони звикли до цих жорстоких слів.

Його на той світ осінь провела, а ми одягли ще свіжу фотографію в чорну стрічку.

Прийдуть нові покоління з новими творами, але не повториться більше та глибинність і безодня фраз.

Таємниці творчого процесу колихали всесвіт, нищили банальність і поверховість. Не можна мати чисте сумління, коли хочеш лишити по собі добрий слід. У в'язниці його душі – все, що містив і забороняв світ. І порушувалися всі заборони. Задовольнялися так просто жорстокі потреби у нещастя для ближнього. Незбагнений і невблаганий егоїзм був настільки могутнім, наскільки сягав розум.

Він залежав лише від світу. Сім'я не могла тут бути бастионом добрих традицій, дім не міг бути фортецею особистості. Та й без цього був слабким, прапором віку була самота. Погрожувала сліпа безвихідь, а в серці – десятки готових книжок. Події життя просились на чистий аркуш, уже переосмислені і узагальнені в короткі глибинні фрази через важкі пошуки слова. Ось – хвилини святого одкровення з Богом наодинці.

Життям жив героїчним і за це можна йому багато пробачити. А каяття – остання передумова для існування.

В голосі сучасності відчутна мука, каяття, всі завинили і втратили. Бо знову без копійки, вічно голодний на цигарковий дим. Та не було пристосування, прохання про допомогу, приниження. Не збагнули внутрішнього протесту генія.

Порушено були всі категорії почуття та існування, а насамкінець світ остаточно втратив своє обличчя. Немає підсумків для сторіччя, узагальнення лише негативні. Не принесли йому втіхи роки незалежності, Україна не осягнула соборності одержавлення. Раніше було з ким боротися. Тепер існує політичний самовчитель сенсу до занепаду та повної руїни. Відчуття всесвітньої самоти закинуло нас у борги мобільного нового світу, а суспільство доживає, будучи вже збудованим.

Спустошення свідчило про відбуття.

Сьогодення генія епохи вже прочитано, але на написаних фразах постане життя майбутнього, випереджене у часі Творця. У великій і порожній залізобетонній квартирі в далекому змоскаленому теремківському районі вже доживав.

Неспокійність і рухливість, незмиренність зі сталими основами буття, незмиренність із собою, психологічна еволюція, нездійсненне бажання звільнитися від пут, усе непотрібне зруйнувати; а насамкінець безсилля, глибока втома, безнадія. Таке велике було життя, в якому пізнав майже все, окрім особистого щастя, і сам, у кінці століття, схилився до загубленої України, до застиглого Дніпра; мов зламана свічка знайшовши вічний притулок там, де з величного погляду починається безмежний простір між минулим та майбутнім.

Тоненький листок падає каменем на серце, то осінь душі, а ліс ще зелений.

“ЖИВИ ЖИТТЯ, І ПРОЩАЙ” – викарбовано втомленою рукою на останньому аркуші паперу.

КРИТИКА ТА БІБЛІОГРАФІЯ

Олександр Яровий, кандидат філологічних наук

КОШМАРНИЙ ФЕНОМЕН СТУСЕНКА

Цьому поетові треба всього бажати навпаки. Не шанувальників, а хулителів; не колег, а заздрісників, не прекрасних муз, а... Бо, розумієте, планида в нього така — робити все навпаки, “вивернуто”, у цьому вивернутому (без лапок) світі. І тоді він, поет, хоч як це дивно, має рацію у всьому. Йому, схоже, буде важко в цьому світі, який усе менше білий, та в літературі. Але, хоч як це парадоксально, з таким шляхом йому дедалі й легшатиме, якщо вистачить розсудку (це Франкове слово, а не русизм) і далі розуміти: свобода, якої прагне переважне навколишнє, насправді — свобода мати наркотичні ілюзії, їм вірять охочіше, ніж реальності „ломки”. Краще пережити одну, ґрунтовну ломку в собі й уникнути приємної, непомітно-швидкої загибелі душі (і тіла, до речі, якщо перше для сучасної більшості — абстракція). Стусенко — це гарантовано чужорідний ширвжитковим ілюзіям чоловік.

Тому він набагато вільніший поет, ніж раби колективних та індивідуальних галюцинацій. Бо він не вірить у власну маячню, піднесення економіки, перевиховання графомана і вселюдське братство, злотоване то побудовою комунізму, то боротьбою з міжнародним тероризмом.

*Мене усі
вважають скоморохом,
Бо я серйозні речі говорю,*

— резонно й переконливо каже його герой у вірші „Катастрофа”, який, потрапивши під іномарку, почав жаліти прибудних псів, розуміти, що таке добро, а що таке зло, і любити Правду. Сказати по суті — став, на лихо собі, нормальним у ненормальному світі. І поживши так деякий час, шукає вже нової ДТП — аби все в голові стало “на місце”...

Щоб хоч намацати правду у цьому брехливому світі, треба “самовивернутися”, піти від противного, піти проти світу — і він не здатен нічого зробити тому, хто вільний від його “лохотронних”, зрештою, вуздечок на горло людині — особливо творчій, і так чинить герой Олександра Стусенка. Але на межі століття кошмарного із ще кошмарнішим (чи кардинально світлішим — потрібне вибрати) чинити це можна тільки юродливо: хай вважають це нісенітницею, гуморескою, кпином, чорним гумором — але, той, хто здатен збагнути сенс “не для дітей”, збагне: цьому нічого не заперечиш, і так воно є. Маємо те, що маємо. Чи показує Стусенко “шляхи подолання кризи”? Показує. Його герой не живе за законами кризи, бо криза — поза ним, а не в ньому. Може, той герой надміру в себе схований і

байдужий? Перед нами, не забувайте, добрий містифікатор: В одному його вірші стрічається думка: мовляв, купюра в мене дуже крупна, розмінати вам нічим, то я брешу, що не маю грошей... На його виступах регочуть. Але після реготу - замислюються і мовчать. Замислюються принаймні ті, хто ще не втратив такої “маргінальної” здатності – замислюватися – в тупій епосі надпотужних електронних інтелектів.

*... Я втік у вірші.
Зачиніть за мною книгу.
Хай гучно лясне
брама-палітурка.
Я на занадто вже тонку
заїхав кригу,
Шляху назад немає
для придурка.
Не лізьте пальцями
в мою химерну сферу.
Туди не проберешися,
не схибнувши.
Я вічно житиму у
у просторі паперу,
З реальністю
ніде не перетнувшись...
("Смішило").*

Стусенко — гуморист? Як і Гоголь... з його надмогильним написом з пророка Єремії: “Горьким словом моим посмеюся”. Лагідний і добрий світ Стусенка заповнений трунами, трупами і кістяками, жінками-вампірами, збоченцями, алкоголіками, придурками й графоманами. Він читає вірш про кладовище — а зала лягає від реготу. Такого ми ще не знали. Він сміється, щоб не з'їхати зі здорового глузду у світі хворих постмодерністів, що й про живе пишуть мертво, бо інакше не вміють. А він і про мертво пише живо — автентичний український сміх і український ліризм живлять його джерельце. У вірші “Зміна категорій” він запримітив, що „у наш вік істерично-космічний” поет уже ніякий не нерв, а оголений електродріт. Підійдете до віршів Стусенка — вас і торохне розрядом. Аби ви трохи стрепенулися і весело згадали про смерть. Бо навіть фольклористи-першокурсники знають, що смерть — то перехід до нового життя (за умови, звісно, що в житті тимчасовому ти тієї вічності-позитиву заслужив). Але говорити про це серйозно — будеш цілковитим скоморохом, як згаданий герой. Та хто любить афоризм „memento mori”, той мало цінуватиме тимчасові ілюзії. Стусенко ненав'язливо гепає високовольтним розрядом, і це діє з відстані, так би мовити, ближчої, і діє ефективніше на сучасну людину-напівтрупа, ніж, як це не шкода, цілком справедливі слова отця Матвія, духовника Гоголя: “Смерть забудеш — і Бога забудеш”. Отця Матвія

з “легкої” руки тогочасних недорікуватих “западників” вважають похмурим фанатиком – а можливо, насправді в його особі прийшов зразок древніх святих. В будь-якому випадку, пам'ять про Суд – річ хороша і побудовча. Гоголь не з'їхав з роликів, і не був похований живим, як те й понині вигадує запродана минушим видивооманам нечисть, яка просто не може простити собі, як це Гоголь був, є і лишається вільним від ніби – світу... Олександр Стусенко страхає сміхом – чи смішить страхом. Хоча в якомусь вірші він запевняє, що ніколи не позбудеться своєї весело-моторошної могильної естетики, гадаю, що це в нього – перша серія творчості. Якщо не зробить ідола із власних розумних відкриттів (і викриттів отих порожніх, зрештою, фокусів оманливого світу), і пам'ятатиме, що й за розум треба дякувати Богові, а не тільки за буханку, чи поемку, то в ньому міцно вкоріниться інша древня аксіома: *poeta semper tiro* – поет завжди учень. І скільки буде навчатись і зростати, ніколи не схибнеться, і ніхто йому нічого не зробить, якщо він сам собі не “поробить” якусь, від самозакоханості, “порчу”. Його герой (чи сам Стусенко?) – мов той ртутний кіборг, під якого не підкопаєшся, і якому нічого не вдієш – ріж його автогеном, розстрілюй, криши на шинкувачці, мов миша Джеррі котяру Тома, кидай у розплавлений метал – а воно збігатиметься до купи й набуватиме попередніх форм. Це Струсенко, Стресенко, Форсенко (від “форсу” і “форсувати”), Кусенко, – бо першу збірку своєї лірично-потойбічної поезії та пародій назвав “Перший зуб”, і уточнює – “в тіло української літератури”, але він і беззахисно-добрий (якщо не вигадує й цього), і тому, щоб швидко не злизали, він налив меду в обмазаний дьогтем баняк. І це таки противага постмодернізму, бо всередині таки мед, а не дьоготь; що з них смачніше для читача-профана – хай сперечаються ображені появою Стусенка “писарчуки поганих вірш”. Розумний же читач і за дьогтем почує запах меду, заради меду трохи вимаже руці. Це краще, ніж вимазати їх у чомусь значно гіршому і не знайти нічого із щедро обіцяного.

Отож, поет Олександр Стусенко таки є, існує в світі, в якому нам багато що здається, і буде він відверто писати і ломитися, мов згаданий кіборг, до мети, хоч тієї мети він і сам не знає, а може, то — тимчасове незнання, а може, він прикидається. І йому, повторюся, ніщо не зашкодить, якщо не зашкодить він сам. Бо тоді в кіборга включається програма самоліквідації (не доведи, Господи), програма самовиключення, щоб не ніс ахінею й не творив халепних ситуацій. Для таких поетів найгірше те, що вони найчастіше мають слухність. Нехай робить частіше тверезі саморевізії; більше набиратиметься розуму, більше ростиме творчо. Тільки хай знає, що розум без добра – просто інформація. Комп'ютер може моделювати, але не творити. Оце майже все на початку. Успіхів вам, Олександр. Ви - людина по-доброму ненормальна у “нормальному” світі. Те, що ви не ображаєтесь на таке, лише підтверджує, більшість вищесказаного мною про вас. “Хай живе ваша мудрість”, — як любить казати Володимир Дрозд. Наукові

критерії оцінки при підході до аномалій – незастосовні. Втім, ви й так розумієте це і, сподіваюся, що колись, нескоро, написавши кілька ненудних томів, виконаєте свою обіцянку з вірша “Дискусія”:

*Наука сушить
гірше за хворобу,
Та я їй по-студентськи послужу,
Як відійду за вічні двері гробу
І звідтіля їй дулю покажу!*

Юлія Дмитренко, аспірантка кафедри фольклористики

СИМВОЛІКА ПТАХА У ПОЕЗІЇ ВАСИЛЯ ГОЛОБОРОДЬКА

Безмежний світ символів супроводжує людину впродовж як реального життя, так і мистецького, бо, за визначенням О.О.Потебні, справжнє мистецтво символічне. У літературі, мистецтві слова, символ – один із найважливіших поетичних тропів.

Н. Пастух наголошує на тому, що символи – одиниці національні, “саме вони творять таємничу мову смислів, незрозумілу для представників інших культур, саме вони найвиразніше передають особливості національного світосприйняття. Тому опанування символів не лише поглиблює наше знання про природу фольклорного мистецтва взагалі, а й дозволяє зробити крок до розуміння ментальних особливостей нашого народу”.¹

Українська література має багатющі традиції використання символіки. Від “Слова о полку Ігоревім” аж до поетів-сучасників символ виконує активну роль як художнього засобу, так і світоглядного елемента.²

Для Василя Голобородька характерне як використання символів у їх усталеному значенні, так і створення нових символічних образів шляхом трансформації традиційних.

Простежимо використання і трансформацію фольклорної поетики у В.Голобородька – представника “Київської школи”, детальніше аналізуючи символічний образ птаха, найпомітніший у його поезії.

Як зазначє дослідниця Уляна Пелех, “оригінальна змістом, формою, поетичними образами, музикою, глибиною філософського своєрідного світосприйняття” поезія В. Голобородька не вміщалась у рамки соцреалізму.³ Саме тому його чотири збірки: “Летюче віконце”, “Пастух квітів”, “Ікар на метеликових крильцях”, “Від криниці до криниці” вийшли однією книжкою з назвою “Летюче віконце” в Парижі 1970 року. Згодом в Україні 1990 року з’явилася збірка “Ікар на метеликових крилах”, куди ввійшли кращі вірші різних років, а 1992р. – “Калина об Різді”⁴.

Традиційно птахи символізують душі людей; так само, як і ангели, вони є символом думки, уяви; будь-яка крилата істота символізує натхненність. Становище птаха уточнює смисл образу: що летить увись – символ летючості або очищення, уособлення духовних прагнень; що летить низько – символ приземлених бажань.⁵

Часто В.Голобородько вживає образи птаха, не уточнюючи його виду чи статі, напевно, в таких випадках це не настільки важливо. Розширення своєї семантики символ набуває через прикріплені до нього ознаки, через часопросторові характеристики його пересування.

Самотність птаха й одночасне ототожнення його з самотністю героя бачимо в поезії “Сьомого квітня”(с.168,І). Вірш створений як художній

паралелізм, такий характерний для народної пісенності засіб, проте тут паралелі нетрадиційні, асиметричні:

*сьомого квітня
синички літали
обдивляли кожне дерево
шукали хатку собі
і тільки одна синичка
була самотня
і не шукала хатки собі
і тою синичкою був я*

Самотність героя можемо розглянути не тільки як неспроможність знайти собі пару для створення сімейного затишку, а як відмінність від інших, що не дає можливості жити і діяти так само, як решта соціальних істот. Згадаймо казку “Ох”:

“– Пізнавай, – каже Ох, – де твій син! Пізнаєш – твій, а не пізнаєш – мій.

От всі голуби їдять пшеницю, а один сидить під грушею сам собі, надувся та обскубується. Чоловік і каже:

–Ось мій син!

–Ну, вгадав! Коли так – бери.

Взяв перекинув того голуба, і став з його такий гарний парубок, що кращого й на світі немає. Батько зрадів дуже, обнімає його, цілує, радіє обидва!”⁶

Птах виступає таким собі самотнім спостерігачем за плином буття в поезії “Хлопчик малює літо” (с. 212, I): “Кавуни зелені котять півні по жовтій нитці простягненій під вишнею на якій одинока птиця хитається на вершечку”, і далі:

*Туди – сюди
одинока птиця хитається
мече кругле око на землю
де кавуни зелені
котять півні*

Вірш створений за принципом набридливої казки без кінця, завдяки чому яскраво переданий колообіг життя.

Птаха – символ уяви, невловимої думки в поезії “на дозвіллі коли всі хто мене отчує” (с. 166, I), автор передає процес творення образу:

*спочатку вигадую яблуко
.....
потім вигадую пташку з жовтим боком
хочу її посадити теж на дерево
але ніяк не вдається
вона летить далі*

І в цій поезії символ птаха асоціюється з самотністю, по-перше, герой вдається до вигадування, “коли всі хто мене оточує виходять навшпиньках по одному з хати”, по-друге, птаха покидає героя, “летить далі”, а він констатує: “і я залишаюсь знову сам і все починаю в який уже раз спочатку”. Отже, митець приречений на самотність через потребу творити, коли ніхто не заважає, через потребу випускати створене від себе у світ.

Ще в Тараса Шевченка думи, створене і написане ним передані через символ птахів – голубів, що відлітають, покидають ліричного героя:

*Думи мої, думи мої,
Ви мої єдині,
Не кидайте хоч ви мене
При лихій годині.
Прилітайте, сизокрилі
Мої голуб'ята...⁷*

Колір птаха має дуже важливе навантаження і відіграє суттєву роль у з'ясуванні семантики символу. Так, в “чорному птахові” уособлюється народом смерть. Чорний птах – втілення душі нехрещеного немовляти.⁸ О. Потебня стверджує, що чорний колір в слов'янській народній поезії “має значення бридкості, ненависті, суму, смерті, протилежний переносному значенню світла”.⁹

В.Голобородько не відходить від традиційного розуміння символу чорного птаха. В поезії “Катерина (фуга)” (с.84, II) рефреном є такі рядки:

*На плечах чорні птиці,
чорні птиці печалі.
Чорні птиці звили свої гнізда в моїх очах
чорні птиці щебечуть в моїх очах
чорні птиці застують світ своїми крилами.*

Повторюваність строфи надає особливого трагічного звучання всій поезії. Образ Катерини утверджений в думці українця як образ України ще Тарасом Шевченком. В.Голобородько показує жахи історії, через які довелося пройти Україні. І навіть у хвилини радісні Катерину (Україну) переслудували “чорні птиці”, ніколи не вдавалося їх позбутись. Та й чи вдається? Вірш закінчується зболеним запитанням:

*Катерино, чорна печале!..
Забіліють сніги,
і в снігу,
в трав'яному гнізді
вилупиться пташеня.
Невже чорної птиці,
чорної птиці печалі,
яка вічно сидить на твоїх чорних плечах?!
(с.87, II)*

Павло Тичина під враженням подій 1917 року – національної революції, утвердження УНР – пише “Золотий гомін”. Але і в це радісне вирування, оновлення життя (“Я дужий народ! – з сонцем, голубами... Я молодий! Молодий!”) потрапляють чорні птахи:

*Чорний птах – у нього очі – пазурі!
Чорний птах із гнилих закутків душі,
Із поля бою прилетів.
Кряче.¹⁰*

Це було поетове передчуття наступних сумних сторінок української історії. В.Голобородько пише “Катерину”, коли починаються арешти, переслідування, обшуки в квартирах письменників-шістдесятників. З цим і пов’язане таке трагічне сприйняття України-Катерини, постійно оточеної “чорними птицями печалі”.

Чорні птахи символізують велику печаль, смерть в поезії “тихіше промови промовляйте” (с.104, I). Вірш створений за народнопісенним зразком. Тут потрібний заклик до тиші, в кожному випадку повідомляється, для чого потрібна тиша героєві, який її вимагає:

*1)
тихіше промови промовляйте
тихіше казань кажіте
хочу почути як плаче
сопілка шістьма очима
2)
тихіше сопілка плач
тихіше щоб аж не чути було
не злякай сьогодні чорних птахів
що сіли на жіночі голови
3)
тихіше птахи крилами шелестить
тихіше не сполохайте жіночого плачу
хай шепчуть сльози по щоках
останнє що я хочу почути*

Бачимо в цій поезії ремінісценцію, переосмислення казки “Дивна сопілка”, в якій ідеться про братовбивство і розкриття злочину через сопілку, витесану з калини, що виросла на могилі вбитого брата. Та сопілка не грала, а людським голосом промовляла, а коли опинилася в руках вбивці, то заспівала таке:

*– Помалу-малу, братику, грай,
Не врази ж мого серденька вкрай!
Ти ж мене вбив, в землю зарив,
За того веприка, що в саду рив.¹¹*

У поезії В.Голобородька не йдеться прямо про братовбивство чи вбивство, але чорні птахи сіли саме “на жіночі голови”, зрозуміло, що плач

жіночий – за чоловіками, синами, які загинули під час кровопролиття. Заклик до тиші, можливо, є бажанням пом'янути померлих мовчанням.

На Поліссі відома бувальщина про те, як ходячий покійник діставав рукою з рота сплячих людей їх душу – білу блискучу пташку.¹² У В.Голобородька зустрічається образ блискучого білого птаха на дереві:

– *Ти оце тільки повертаєшся?*

– *А хіба ми давно розлучилися?*

– *Давно, бо вчора тут росло дерево –
на ньому вже було листя,
але тінь падала гола.*

*А сьогодні на дереві сидить білий птах,
що дуже блищить на сонці.*

*В нього із крил випала ця чорна пір'їна,
яка нагадує про завтра.*

(“Ти оце тільки повертаєшся?”, с. 210, I)

Якого птаха мав на увазі автор і про яку зустріч говорить?

Перед нами світ ірраціональний: дерево з листям – тінь без листя, птах білий – пір'їна чорна. З іншого боку, чіткий хронотоп: вчора – сьогодні – завтра. Можливо, це зустріч двох в іншому світі, де все ірреальне? Чи білий птах – душа тієї людини, яка пішла за межу, що нагадує живим про неминуче? Чорна пір'їна, яку губить птах, – символ вічної ночі, того світу, де немає сонця і тіней. Чи в поезії йдеться про плин життя: тінь – ніч, білий птах – день, чорна пір'їна – знову ніч, “яка нагадує про завтра” – про новий день, що настане? Чи, можливо, завтра дорівнює мороку, смерті?.. Про це відомо тільки авторів. Чи може інтерпретатор поезії претендувати на істину? Тим більше, що “людину характеризує не знання істини, а прагнення, любов до неї, переконання в її бутті”.¹³

Надзвичайно цікавий образ підстреленої пташки в однойменній поезії В.Голобородька:

*Ношу із собою підстрелену пташку,
не знаю вже й коли
я її ненароком підстрелив,
але тепер не можу ніде її подіти.*

А далі – “краплі крові пташиної падають на землю”, “чується голос пташиний, червоний”.

*І ти відкриєш конверт із моїм листом,
витягнеш аркуш, розгорнеш його,
але аркуш виявиться чистим –
усі літери вбере в себе
закривавлена пір'їна підстреленої
пташки,
пір'їнка, що лежатиме
всередині згорнутого аркуша.*

(*“Підстрелена пташка”, с. 60, III*)

На нашу думку, йдеться про нерозділене кохання. Підстрелена пташка – зранене почуттям серце. Але навіть якщо викласти на папір усі свої почуття, та, що не любить, не зрозуміє болю, для неї “аркуш виявиться чистим”, хоча у нього вкладено частинку серця – “пір’їнку”.

Крім образу птаха без вказівки на його видову належність, у поезії В.Голобородька широко використовується орнітоморфна символіка з конкретизацією виду: хижі птахи (ворон, крук); нешкідливі (ластівка, жайворонок, синиця, голуб, зозуля, соловей, журавель, лелека); домашні (курка, півень, гуска).

З опозицією нешкідливий – хижий в основному збігається опозиція чистий (святий, добрий) – нечистий (диявольський, злий), що охоплює більшу частину усіх птахів.¹⁴

Якщо для розуміння відтінків семантики образу птаха потрібен був контекст, певні ознаки птаха, характер його поведінки, що допускало широку варіативність значень, то при вживанні конкретних різновидів (“голуб”, “ворон” тощо) значення набагато стабільніше, воно міцно закріплене в народній свідомості й знаходить відображення в поезії авторській переважно без або з незначними трансформаціями.

У поезії “Село у маю” (с.29-30, III) В.Голобородько малює страшну картину вимерлого села, в якому не залишилося жодної живої душі; можемо припустити, що йдеться про Чорнобильську трагедію 1986 року. Весна. Птахи повертаються з вирію. Поет показує послідовність прильоту птахів, характеризує їх згідно з народними уявленнями і спостереженнями: “прилетить перший птах” – “це той птах, який крильцями сніг розмете, а ніженьками кригу розтопче – жайворонок”, “прилетить другий птах” – “це той птах, який ніколи не спить, з ранку до вечора, від вечора до ранку співає – соловейко”, “прилетить третій птах” – “це той птах, який носить жарину на грудях, приносить тепло у людські оселі – ластівка”. Така потрійна градація, прийом, характерний для народної пісні, підсилює трагічність картини, бо хоч жайворонок прилетить, “та ніхто його цієї весни вже не побачить і нікому назвати його по імені”, хоч соловейко прилетить, “та ніхто його цієї весни вже не почує і нікому назвати і другого птаха по імені”, хоч ластівка прилетить, “та нема вже кому оберігати оселю і нікому назвати й третього птаха по імені”.

Бачимо, що “пташине щастя” тісно пов’язане з людським; хоч вони й повернулися, проте більше не можуть виконувати свої звичайні функції, повноцінно існувати: жайворонок – перший вісник весни – не має кому звіщати про весну; соловейко – “співак оновлення садів”, птах, що символізує молодість і радість,¹⁵ – не має для кого щебетати; так само і ластівка.

Поява наступної птахи в поезії В.Голобородька логічна: “на найвище дерево” “навісдаються птахи з усього села: та що не сяде птах, то й зозуля”.

Адже зозуля – символ безпритульності, самотності; кування зозулине – символ плачу. Загалом, у комплексі уявлень про смерть образ зозулі символізує покійника, смерть, нових “родичів” покійника на “тому” світі, а також горе, сирітство, вдівство як наслідки смерті.¹⁶ Зозуля зображує матір, дружину, сестру і взагалі особу жіночої статі, яка оплакує вбитого або померлого, наприклад:

*Убила стріла вдовиного сина.
Прилетіли к йому три зозуленьки:
Одна сіла край головоньки,
А друга сіла коло серденька,
А третя сіла в його ніженьках.
Що в головоньках – то його мати;
Що край серденька – то його сестриця;
А що в ніженьках – його милая.¹⁷*

Існують уявлення про те, що пташка-душа є відвідувачкою потойбічного світу, звідки приносить повідомлення про померлого. Марія Маєрчик на підтвердження цього вірування наводить текст голосіння: “Моя донечко, моя павочко, моя донечко, моя зозуле! Яку ти мені вісточку подаватимеш? Чи ти куватимеш, чи ти щебетатимеш?”¹⁸

Зозуля в поезії “Село у маю” В.Голобородька представляє не тільки матір, доньку, сестру, а й батька, сина, брата, відповідно символ набуває масштабнішого, страшнішого звучання:

*зачнуть ті зозулі кувати,
наче батьки над дітьми, діти над батьками,
мати над донькою, донька над матір'ю,
батько над сином, син над батьком,
сестра над братом, брат над сестрою
плакати.*

Йдеться про загальне винищення нації, вимирання, про зміну її генофонду. Далі повторюється раніше висловлена думка: “та ніхто у цьому селі вже не почує зозулиного куваннячка!”

Наступний і останній птах, який прилітає, – ворон:

*...Ідучи на високу суху вербу серед села,
на гілках якої сидітимуть самі ворони,
прийде якось у те село подорожній
.....
та не знатиме, в кого спитати,
у яке село зайшов.*

Ворон у народному сприйнятті пов'язаний з кровопролиттям, насильством і війною, він “злий вісник смерті, горя, лиха”¹⁹ В російських народних казках ворон приносить Іванові-Царевичу мертву і живу воду, що безсумнівно вказує на його зв'язок із потойбіччям.²⁰

Серед нешкідливих птахів у поезії В.Голобородька зустрічаються півні, кури та гуси, що символізують домашній затишок, добробут, загалом рідну домівку (поезії “Стара хата”, с.44, I; “Лист до матері”, с.160, I).

У В.Голобородька зустрічаємо образ трьох білих лелек. Він надає їм найдавнішого народного значення, тобто сприймає птахів як душі померлих родичів (“Одна з-поміж трьох білих лелек”, с.40, II). Журавлі в поезії В.Голобородька пов’язані з журбою, ностальгією за рідним домом, частково з хворобою (“По вертикальній стіні кімнати”, с.54, I).

Образ солов’я набуває різних семантичних відтінків: в одному випадку має еротичну символіку (“Соловейкове тьохкання”, с.75, II), в іншому “радісний щєбіт” – кров, смерть, голосіння, всесвітнє горе (“Балада про кривавих солов’їв”, с.56-58, I).

Таким чином, поезія Василя Голобородька насичена народнопоетичною символікою, відкриває перед нами широке поле для дослідження фольклоризмів – символів; використання народної поезики та ритміки, переосмислення жанрів народної казки, балади, пісні.

ПРИМІТКИ

¹ Пастух Н.А. Зооморфні образи в українському фольклорі. Образ зозулі // Автореферат дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук. – Львів, 2001. – С.1.

² Дет. про народнопоетичну символіку в літературі див. у статтях “Символіка світла і темряви в поезії Віктора Забіли та Михайла Петренка”, “Народнопоетична символіка поезій Олени Теліги” // Дмитренко Ю. Студії з філології. – К.: Ред. часопису “Народознавство”, 2000. – С. 8 – 70.

³ Див.: Пелех У. Василь Голобородько – поет, що бачить “багато в малому, безмірне в обмеженому, фантастичне у звичному” // Пелех У. Від розстріляного до замученого відродження. 1920 – 1960 – 1980 роки в українській літературі. Огляди життя і творчості вибраних авторів. – Торонто – Вінніпег: Видавнича фундація Гуменюків, 1988. – С. 172-180.

⁴ У цитуванні поезій В.Голобородька дотримуємось такої послідовності: вказівка на сторінку, римською цифрою позначаємо збірку (I – Голобородько В. Летюче віконце. Перша українська друкарня у Франції. Українське видавництво Смолоскип ім. В.Симоненка, 1970. – 234 с.; II – Голобородько В. Ікар на метеликових крилах: Вірші. – К.: Молодь, 1990. – 160 с.; III – Голобородько В. Калина об Різдві: Вірші. – К.: Укр. письменник, 1992. – 207 с.)

⁵ Кэрлот Х.Э. Словарь символов. – М.: “REAL-book”, 1994. – С. 422-425.

⁶ Золота книга казок: Укр. нар. казки: Для ст. шк. віку / Упоряд., передм. та приміт. Л.Ф.Дунаєвської; Іл. І.А.Вишенського; Худож. оформл. В.П.Вересюка. – К.: Веселка, 1990. – С. 217.

⁷ Шевченко Т.Г. Кобзар / Вст. ст. О.Гончара. – К.: Дніпро, 1980. – С.318.

- ⁸Гура А.В. Символика животных в славянской народной традиции. – М.: Изд-во «Индрик», 1997. – С.529-533.
- ⁹Потебня А.А. О некоторых символах в славянской народной поэзии / Х.: В Университетской Типографіи. – 1860. – С. 49.
- ¹⁰Тичина П. Золотий гомін // Тичина П. Зібрання творів у 12-ти томах. – Т.1. : Поезії 1906-1934. – К.: Наукова думка, 1983. – С.84.
- ¹¹Дивна сопілка. Українські народні казки./ Упоряд. та передм. Бойка В.Г.– К.: Веселка, 1972. – 248с.– С.74.
- ¹²Гура А.В. Символика животных в славянской народной традиции. – М.: Издательство «Индрик», 1997. – С. 528.
- ¹³Потебня А.А. Эстетика и поэтика. – М.: Искусство, 1976.– С.155.
- ¹⁴Гура А.В. Символика животных в славянской народной традиции.– С. 527 .
- ¹⁵Костомаров Н. Об историческом значении русской народной поэзии. – Харьков, 1843. – С. 40.
- ¹⁶Пастух Н.А. Зооморфні образи в українському фольклорі. Образ зозулі. – С.12; Потапенко О.І., Дмитренко М.К. та ін. Словник символів.– К., 1997. – С.56.
- ¹⁷Костомаров Н. Об историческом значении русской народной поэзии. – С. 39.
- ¹⁸Маєрчик М. Орнітоморфні уявлення про душу (проблеми генези та семіозису) // Народознавчі Зошити. – Спеціальний випуск № 1: Студії з інтегральної культурології: Thanatos. – Львів, 1996. – С. 93.
- ¹⁹Костомаров Н. Об историческом значении русской народной поэзии. – С.43; Сумцов Н. Ворон в народной словесности. – М.: Типография Е.Г.Потапова, 1890. – С.1-26.
- ²⁰Энциклопедия символов, знаков, эмблем / Автор.- сост. Андреева В., Куклев В., Ровнер А. – М.: «Локид», 1999. – С. 103.

ЛІТЕРАТУРА

1. Голобородько В. Летюче віконце. Перша українська друкарня у Франції. Українське видавництво Смолоскип ім. В.Симоненка, 1970.– 234 с.
2. Голобородько В. Калина об Різдві: Вірші. – К.: Укр. письменник, 1992. –207 с.
3. Голобородько В. Ікар на метеликових крилах: Вірші. – К.: Молодь, 1990. – 160 с.
4. Гура А.В. Символика животных в славянской народной традиции. – М.: Изд-во «Индрик», 1997. – 912с.
5. Дивна сопілка. Українські народні казки./ Упоряд. та передм. Бойка В.Г.– К.: Веселка, 1972. – 248с..
6. Дмитренко Ю. Студії з філології. – К.: Ред. часопису “Народознавство”, 2000. – 88 с.

7. Золота книга казок: Укр. нар. казки: Для ст. шк. віку / Упоряд., передм. та приміт. Л.Ф.Дунаєвської. – К.: Веселка, 1990. – 431с.
8. Костомаров Н. Об историческом значении русской народной поэзии. – Харьков, 1843. – 114с.
9. Кэрлот Х.Э. Словарь символов. – М.: “REAL-book”, 1994. – 560 с.
10. Маєрчик М. Орнітоморфні уявлення про душу (проблеми генези та семіозису) // Народознавчі Зошити. – Спеціальний випуск № 1: Студії з інтегральної культурології: Thanatos. – Львів, 1996. – С. 92-104.
11. Пастух Н.А. Зооморфні образи в українському фольклорі. Образ зозулі // Автореферат дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук. – Львів, 2001. – 20 с.
12. Пелех У. Василь Голобородько – поет, що бачить “багато в малому, безмірне в обмеженому, фантастичне у звичному” // Пелех У. Від розстріляного до замученого відродження. 1920 – 1960 – 1980 роки в українській літературі. Огляди життя і творчості вибраних авторів. – Торонто – Вінніпег: Видавнича фундація Гуменюків, 1988. – С. 172-180. – 266 с.
13. Потапенко О.І., Дмитренко М.К. та ін. Словник символів. – К.: Ред. часопису “Народознавство”, 1997. – 156с.
14. Потебня А.А. О некоторых символах в славянской народной поэзии / Х.: В Университетской Типографии. – 1860. – 155 с.
15. Потебня А.А. Эстетика и поэтика. – М.: Искусство, 1976. – 614с. – 614 с.
16. Сумцов Н. Ворон в народной словесности. – М.: Типография Е.Г.Потапова, 1890. – 26 с.
17. Шевченко Т.Г. Кобзар / Вст. ст. О.Гончара. – К.: Дніпро, 1980. – 613 с.
18. Энциклопедия символов, знаков, эмблем / Автор.- сост. Андреева В., Куклев В., Ровнер А. – М.: «Локид», 1999. – 556 с.